

דברי הכנסת

הישיבה המאה-וארבעים-ושבע של הכנסת השלוש-עשרה

יום שני, א' בכסליו התשנ"ד (15 בנובמבר 1993)

ירושלים, הכנסת, שעה 16:03

תוכן העניינים

דברים לזכרו של חבר הכנסת ושר המשפטים לשעבר יעקב שמשון שפירא, זיכרונו לברכה

שאלות בעל-פה

ספרי תורה שנמצאו זרוקים בשדה ליד אשדוד

ביקורת השופט טלגם על המשטרה

עסקת הגז עם קטאר

שאלות ותשובות

ידיעה על ירי במבוקשים

מות עציר בתחנת משטרה

מיקומה של תחנת משטרה בקרבת בית-ספר

הודעות המשטרה למשפחות נפגעי טרור

אי-שלילת רשיון הנהיגה של חבר הכנסת אולמרט

נטילת איברים להשתלה בלא רשות המשפחה

השמדת כלי רכב גנובים בעזה

תשלום עבור ביצוע פקודות מאסר

מצוקת עצירים קטינים בכלא "השרון"

ביטול רשיונות לנשיאת נשק לתושבי יש"ע

פיזור הפגנה בירושלים

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הצעת חוק-יסוד: החקיקה;

הצעת חוק הליכי החקיקה, התשנ"ג–1993

(קריאה ראשונה)

הצעה לסדר-היום שחרור אסירים פלשתינים בתנאי של שוויון ואי-אפליה

בשחרור מקביל של אסירים יהודים מבת-הסוהר בישראל

הצעה לסדר-היום

דיווח על רישומים פלייליים

הצעת חוק נהגים שיכורים – שלילת רשיון, התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן (דפנות למכלית שמן),

התשנ"ג–1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

הצעת חוק עידוד התעסוקה של ימאים ישראלים, התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הצעת חוק לתיקון פקודת זיכיונות חשמל (מס' 3), התשנ"ד-1993

(קריאה ראשונה)

השלכות הסגר בשטחים על ענפי החקלאות

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (חלוקת המנדטים),

התשנ"ג-1993

(קריאה ראשונה)

דברים לזכרו של חבר הכנסת ושר המשפטים לשעבר יעקב שמשון שפירא, זיכרונו לברכה

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אני פותח את ישיבת הכנסת, יום שני, א' בכסליו התשנ"ד, 15 בנובמבר 1993.

אודה לכם, חברי הכנסת, אם נקום.

הלך לעולמו יעקב שמשון שפירא, זיכרונו לברכה, ונטמן בשעות אלה בהר-הזיתים בירושלים.

יעקב שמשון שפירא היה חבר הכנסת השנייה, השלישית והשביעית. בכנסת השנייה והשלישית היה חבר בוועדת החוקה, חוק ומשפט של הכנסת.

היה היועץ המשפטי לממשלה הראשון וכיהן כשר המשפטים.

היה ממנהיגי מפלגת פועלי ארץ-ישראל ומנציגיה הבולטים בכנסת. פרק זמן היה יושב-ראש הקואליציה.

שר המשפטים, זיכרונו לברכה, יזם, כאוהב ירושלים, בתום מלחמת ששת הימים, את מפת ירושלים השרירה והקיימת.

אגב, ראוי לציין, דוד בן-גוריון, זיכרונו לברכה, הפקיד את צוואתו בידי יעקב שמשון שפירא, למרות משקעי העבר, שנחקו בידי שניהם.

על מעשיו המרובים בציבור, במפלגה ובממשלה עוד יסופר רבות.

הכנסת שולחת תנחומיה למשפחת שפירא ולמפלגת העבודה. יהי זכרו ברוך.

(חברי הכנסת מכבדים בקימה את זכרו של המנוח.)

היו"ר ש' וייס:

אפשר לשבת.

אני מזמין את שר המשפטים דוד ליבאי לומר דברים לזכרו של יעקב שמשון שפירא, זיכרונו לברכה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, לפני כשעה ליוויתי למנוחת עולמים את שר המשפטים הרביעי, יעקב שמשון שפירא, זיכרונו לברכה.

יעקב שמשון שפירא זכה לעצב את המשפט הישראלי, מראשית דרכו, בפעילותו כעורך-דין, כחבר הכנסת, כיועץ המשפטי לממשלה וכשר המשפטים, וזאת בתקופות הקריטיות ביותר של מדינת ישראל.

יעקב שמשון שפירא נולד ברוסיה למשפחת רבנים וחסידים, וקיבל חינוך מסורתי וחינוך כללי. הוא עלה ארצה בשנת 1924 ועבד תחילה כפועל בפרדסי פתח-תקווה. הוא היה מכובשי העבודה העברית וממייסדי קיבוץ גבעת-השלושה.

את השכלתו המשפטית רכש בבית-הספר למשפט בירושלים.

בעת השלטון המנדטורי הוא הגן בבתי-המשפט בכשרון רב על חברי "ההגנה" ופעילי עלייה ב'. הוא נודע כעורך-דין מעולה, משפטן מעמיק וטוען מזהיר, שידע לשלב את המומחיות והבקיאות במשפט הבריטי והמקומי עם החריפות היהודית-התלמודית.

יעקב שמשון שפירא החל את דרכו במשרד המשפטים כמנהל הכללי של המשרד, שהיה אז בראשותו של שר המשפטים הראשון, פנחס רוזן, זיכרונו לברכה. השר רוזן מינהו גם כיועץ המשפטי הראשון של ממשלת ישראל. בתפקיד זה, שמילא עד לשנת 1950, הניח את היסודות למעמד המיוחד והמכובד של היועץ המשפטי לממשלה. הוא שקבע כנורמה בסיסית את עצמאותו המוחלטת של היועץ המשפטי לממשלה ואת אי-תלותו במילוי תפקידו בדרג הפוליטי.

לשפירא היה תפקיד מכריע בניווט המעבר המשפטי המסודר מימי המנדט לשנותיה הראשונות של המדינה, והוא אחראי במידה רבה לחקיקה שהניחה את היסודות לשלטון החוק במדינת ישראל.

היועץ המשפטי לממשלה שפירא היה זה שהחליט להעמיד לדין את ראש שירותי הביטחון של "ההגנה" וראש מחלקת המודיעין של צה"ל בשל פרשת טוביאנסקי, והפעיל את סמכויותיו בקנאות ובהקפדה מול התנגדות הממשלה דאז.

בשנת 1950 הוא התפטר מתפקידו על רקע החלטת הממשלה להפקיע קרקעות ללא מתן רשות לנפגעים לבקש סעד מבית-המשפט. יעקב שמשון שפירא לא היה מוכן להפרה בוטה של זכויות

הפרט, גם לא על רקע ביטחוני, כאשר הדבר לא היה חיוני וצודק בעיניו. כאשר לא הצליח לשכנע את הממשלה לפעול לפי נורמות דמוקרטיות בסיסיות – התפטר מתפקידו.

שפירא היה חבר הכנסת השנייה והשלישית, שבה כיהן גם כיושב-ראש הקואליציה, וכן היה חבר הכנסת השביעית. כחבר הכנסת פעל להעברת חוק השיפוט הצבאי, תרם לקביעת מעמדו המיוחד של הפרקליט הצבאי הראשי וביסס את המערכת המשפטית של צה"ל.

מינואר 1966 עד יוני 1972, ולאחר מכן מספטמבר 1972 עד אוקטובר 1973, כיהן כשר המשפטים הרביעי של מדינת ישראל.

כשר המשפטים פעל באופן נמרץ לביטול שרידי המג'לה הטורקית. הוא תרם אישית לחקיקה הישראלית בתחום המשפט האזרחי. בתקופת כהונתו חוקקה הכנסת את חוקי החוזים, המכר, המיטלטלין, השכירות והשאלה.

בין יוזמותיו התחקיתיות יש להזכיר במיוחד את חוק ועדות החקירה, שעיצב בחוק את מוסד ועדת החקירה הממלכתית, את התיקון לחוק השבות, שמחיל אותו גם על בני משפחה, את חוק ההנמקות ואת החוקים שנועדו לשפר את השירות הציבורי, וכן את החוק לנפגעי תאונות הדרכים.

ירושלים היתה בראש דאגותיו של השר שפירא. עם איחודה של העיר, בשנת 1967, דאג למערכת חקיקה מיוחדת, שקבעה את סדרי השלטון והמשפט בירושלים המאוחדת ואפשרה לאוכלוסיית מזרח-ירושלים להשתלב ללא זעזועים בחיים הכלכליים של העיר. החקיקה ביססה מעמד מיוחד למקומות הקדושים לשלוש הדתות והגנה על חופש הפולחן של בני כל הדתות.

שר המשפטים יעקב שמשון שפירא המשיך את המסורת המפוארת של שרי המשפטים מאז פנחס רוזן, של דה-פוליטיזציה גמורה במשרד המשפטים. המינויים בימיו היו לפי הכישורים והיכולות האישיות. הוא דאג לקדם בתפקיד ובמעמד את בוגרי הפקולטאות למשפטים, עד להתייצבותם בצמרת המשרד. אלה שזוכרים את תקופת כהונתו כשר מציינים, שהוא הקפיד גם על שמירת שוויון הזכויות המלא בין נשים לגברים במשרד.

כצאצא של שני אבות החסידות, רבי פנחס שפירא מקוריץ ורבי זוסיה מאניפולי, עשה שפירא רבות לקידום ההבנה בין דתיים לחילונים. הוא פעל אישית להשגת התקציבים שנדרשו לשיקום הר-הזיתים, הוא היה שהיום הובלנו אותו למנוחת עולמים בו. משנת 1967 כיהן שפירא כיושב-ראש ועדת השרים לענייני ירושלים והפעיל את מלוא השפעתו הרבה על ראש הממשלה לבניית השכונות החדשות בצפון-ירושלים ובדרומה.

השר שפירא התפטר מכהונתו בממשלה בגלל דבקותו בעקרון האחריות הקולקטיבית של חברי הממשלה. הוא היה משוכנע שעל שר הביטחון משה דיין, זיכרונו לברכה, היה להסיק מסקנות אישיות בשל מלחמת יום הכיפורים. משסירבו ראש הממשלה ושר הביטחון דאז לעשות כן, הגיש יעקב שמשון שפירא, ביום 28 באוקטובר 1973, את התפטרותו לראש הממשלה גולדה מאיר, זיכרונה לברכה. מאז לא חזר לפעילות ציבורית.

כך חדלה תנופת העשייה הציבורית והחקיקה של יעקב שמשון שפירא; אדם עם השקפת עולם, עם עקרונות, אדם נמרץ מאוד, דומיננטי, מהיר מחשבה, בעל שכל חריף, שהיה במרכז מחלוקות וסערות ציבוריות, שהתמודד עם ראשי ממשלה תקיפים ולא ויתר להם.

בד' בחשוון השנה מלאו 91 שנים ליעקב שמשון שפירא. מקורביו אומרים, שעד לא מכבר היה צלול בשכלו ועירני. קולו ודעתו נשמעו מפעם לפעם באמצעי התקשורת.

חברי הכנסת, כבוד יושב-ראש הכנסת, הלך מאתנו אחד ממניחי היסודות האיתנים לשלטון החוק במדינת ישראל.

יהי זכרו ברוך.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה מאוד לשר המשפטים.

ברשותך, אדוני מזכיר הכנסת, אם אפשר להעביר לבני המשפחה את הדברים שנאמרו כאן לזכרו של יעקב שמשון שפירא. תודה רבה.

שאלות בעל-פה

היו"ר ש' וייס:

מייד אנחנו נאפשר למזכיר הכנסת למסור הודעה ארוכה מאוד, אבל נעבור לשאלות בעל-פה.

שר המשטרה ישיב על שאלתא בעל-פה מס' 206, של חבר הכנסת שמואל הלפרט, בנושא: ספרי תורה שנמצאו זרוקים בשדה ליד אשדוד. בבקשה, חבר הכנסת הלפרט.

ספרי תורה שנמצאו זרוקים בשדה ליד אשדוד

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני היושב-ראש, אדוני שר המשטרה, פורסם כי נהג "אגד" מצא שבעה ספרי תורה זרוקים בשדה ליד אשדוד. המקרה זעזע את הנוסעים עד בכי, והנהג הביא את הספרים למשטרה.

ברצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את המקרה והאם נעצרו חשודים במעשה?

2. האם הוחזרו ספרי התורה לבתי-הכנסת שהם שייכים להם?

היו"ר ש' וייס:

אדוני שר המשטרה, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת שמואל הלפרט:

1-2. למשטרה הובאו שני ספרי תורה וספר הפטרות, ולא שבעה ספרי תורה, כפי שצוין בשאלתא.

הנושא נמצא בחקירה בתחנת המשטרה באשדוד. טרם אותרו חשודים כלשהם במעשה. תחנת משטרת אשדוד הודיעה על מציאתם של ספרי התורה לכל יחידות המשטרה בארץ, וכן לכתבי העיתונים המקומיים. הנושא פורסם גם בעיתונים הארציים.

לתחנת אשדוד הגיעו אנשים שונים וכן נציג ממכון מודיעין להגנת ספרי תורה בבני-ברק, על מנת לנסות לזהות את ספרי התורה. אולם איש לא הצליח לזהותם כשייכים אליו. המשטרה מתכוונת לפרסם מקרה זה בקרוב במסגרת תוכנית הטלוויזיה "בשידור חוקר".

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת הלפרט. אחריו – הצמד הקבוע שלנו – דוד מגן ורענן כהן. אפשר להכניס אתכם לתקנון. בבקשה.

שמואל הלפרט (יהדות התורה):

אדוני שר המשטרה, לאחרונה יש גל של גנבות ספרי תורה, תפילין ותשמישי קדושה. ברצוני לשאול את השר, מה עושה המשטרה כדי לבלום את הגל ולאחר את הנאשמים?

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת דוד מגן. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני השר, להערכת המשטרה, מהו הערך הכספי – מעבר, כמובן, לערך המנטלי של אותה מציאה?

הייתי רוצה, בהזדמנות הזאת, הואיל ואין שר לענייני דתות קבוע – את התפקיד ממלא ראש הממשלה – לבחון את הרעיון, שהמועצות הדתיות יבטחו את ספרי התורה בכל בתי-הכנסת, כדי למנוע את שיברון-הלב. התופעה הזו, לצערנו הרב, נפוצה וגורמת לחסרונם של ספרי תורה ברבים מבתי-הכנסת, ואחר כך המגבית של התרומות קשה, בעיקר בקרב האוכלוסיות החלשות.

היו"ר ש' וייס:

תודה. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, באמת הופתעתי מדוע שר המשטרה צריך להשיב על השאלתך הזאת, ואני מקווה שבהקדם יהיה לנו שר דתות.

זה נושא מאוד רגיש, ואנחנו חייבים להבטיח את ביטחונם של ספרי התורה על מנת לתת איזה ביטוי יהודי. השאלה, האם המקרה הזה הוא מקרה חד-פעמי או יש מקרים נוספים שקרו, והאם השר יודע על מקרים דומים? מה מתכוון השר לעשות כדי להבטיח שספרי התורה אכן יהיו שמורים?

היו"ר ש' וייס:

תודה. בבקשה, אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, בדברי תורה אנחנו עוסקים, אבל אני משיב על דברי גנבה.

מדובר על גל של גנבות, והיו ויש מקרים שבהם, לצערנו הרב, יש מי שמתפרץ לבתי-כנסת לגנוב תשמישי קדושה בגלל ערכם הכספי. המשטרה עושה כל שביכולתה כדי לטפל, לאתר, להעמיד לדין את מי שמבצע את העבירות האלה.

לחבר הכנסת דוד מגן – הערך הכספי לא ידוע לי. אני יודע שספרי תורה, שוויים הכספי הוא גבוה, יש להם שוק וביקוש. אבל לומר לך מהו הערך הכספי המדויק – אינני יודע.

השאלה של ביטוח ספרי התורה באמצעות ביטוח בחברות ביטוח איננה עונה על העניין עצמו – לא על הצער, לא על הכאב, לא על הבעיה עצמה. היא קשורה בוודאי לכל בית-כנסת לפי מנהגו ורצונו. אינני חושב שמה שמחפשים אותם פרנסים הוא פיצוי כספי בלבד. הבעיה היא, שחלק מספרי התורה הם ספרים עתיקים, והם חלק מדברי הקדושה של בתי-הכנסת. בוודאי לא הייתי הופך את זה לעניין, ששר הדתות ינחה או יחייב ביטוח סיכוני צד ג'.

לחבר הכנסת רענן כהן – אני יחד אתך, האמת היא שגם אני מתפלא מדוע אני עונה, אבל, לצערי הרב, אני עונה על החלק ששייך למשטרה ולא על הבעיות של דברי תורה. אם כי עצם התשובה, אני מקווה, תזכה את שינוי במצווה, בכך שאולי ישמעו אותם אנשים שגונבים את תשמישי הקדושה ויימנעו מלעשות את הדברים האלה בעתיד. המקרים אינם חד-פעמיים. יש גנבות, אנחנו יודעים עליהן, יש גם הצלחות באיתור, יש גם אי-הצלחות, כמו בכל מקרה של גנבת רכוש.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. שר המשטרה ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 207, של חבר הכנסת אריה גמליאל, בנושא: ביקורת השופט טלגם על המשטרה. בבקשה, חבר הכנסת גמליאל.

ביקורת השופט טלגם על המשטרה

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הגננת עליזה ריינס, שהואשמה בהתעללות בילדים, זוכתה לחלוטין, והשופט טלגם הביע תמיהה על שיקולי המשטרה.

ברצוני לשאול:

1. מדוע המליצה המשטרה על הגשת כתב האישום?

2. מדוע לא גבתה המשטרה את מלוא העדויות מהנוגעים לפרשה?

3. מה הן מסקנות המשטרה ממקרה זה?

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני שר המשטרה, תשובתך.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת אריה גמליאל:

1. המשטרה המליצה על הגשת כתב אישום בתיק, מאחר שסברה שיש ראיות מספיקות לכך. החומר כולו הועבר לפרקליטות מחוז תל-אביב, וזו בחנה את חומר הראיות והחליטה להגיש כתב אישום.

2. המשטרה גבתה את כל העדויות הנוגעות בדבר.

3. המשטרה לומדת את פסק-הדין. אגב, שר המשטרה היה חייב לקרוא אותו כדי להשיב לך גם על השאלות. אם יהיה צורך להסיק מסקנות כלשהן, הן יוסקו כנדרש. בינתיים העברתי את פסק-הדין ליועצת המשפטית במשרד, כדי שתתייחס אליו בפירוט.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אריה גמליאל. אחריו – חברי הכנסת עמנואל זיסמן ורענן כהן.

אריה גמליאל (ש"ס):

אדוני השר, אני מודה לך על תשובותיך, אבל עדיין מקננת בי התחושה, שמערך הבקרה במשטרה טרם המלצה לפרקליטות על הגשת כתב אישום הוא רופף, או, לחלופין, המערכת ממהרת מדי להמליץ בחומרה במקום לחפש צד זכות. אולי כדאי שייקבע, שרק קצין בדרגה מסוימת יוכל להחליט על המלצה לפרקליטות.

הערה נוספות: מול גישה מחמירה וקו נוקשה בדרך כלל מצד המשטרה, הרי בכל נושא שקשור לערכי היהדות, כמו פעילות מיסיונרית, הונאה בכשרות וכיוצא באלה, מגלה המשטרה קו סלחני, על סף אוזלת יד. שמא עדיף להחליף את המגמות, להקל בדרך כלל ולהחמיר במקרים אלו?

הי"ר ש' וייס:

חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, אני רוצה להיות זהיר בשאלתי, מפני שבפסק-הדין יש נימוקים קשים לגבי החקירה, אבל, אולי יהיה ערעור מצד הפרקליטות. אני שומע מדברי השר, שהוא לא רוצה להשיב בעניין החקירה.

אני רוצה לשאול אותו שאלה כללית. היו כמה מקרים כאלה, האם יש לו מסקנות מהמקרים האלה, ומה הוא עשה עקב המסקנות?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן.

רענן כהן (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, כנסת נכבדה, התופעה של הכאת ילדים בשנים האחרונות ובתקופה האחרונה היא ממש מחרידה. אנחנו שומעים על העונשים המוטלים, שכמעט מעודדים את המשך התופעה הזאת.

אני חושב שכאן, בפני הכנסת ובפני השר, צריכה לעמוד השאלה, איך מתמודדים עם התופעה הזאת כדי לצמצם אותה ולעקור אותה מן השורש. מה מתכוון השר לעשות בסוגיה זאת?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה.

אדוני השר, ברשותך, כדי לשמור על מוסד השאילתא בעל-פה, צריך להשיב על השאלות הקונקרטיים. פה ושם, כמובן, אפשר להעיר גם הערה כוללת וגורפת.

שר המשטרה מ' שחל:

לחבר הכנסת גמליאל, אני לא חושב שהפיקוח רופף. אני חושב שהמשטרה כן מחפשת עובדות, היא איננה עוסקת לא בכף חובה ולא בכף זכות, זה תפקידה. בהחלט, רק קצין בדרגה מסוימת מאשר תיקים לפי חומרת העבירה. המשטרה לא נוקטת קו סלחני לגבי העבירות הקשורות בענייני דת. בשבילה כל תלונה, כל עניין הוא עניין חשוב.

לחבר הכנסת זיסמן ולחבר הכנסת רענן כהן, בנושא המסקנות, כפי שאמרתי, במקרה הקונקרטי היתה למעשה עדות והתייחסות של מישהו שסיפר סיפור, והיתה שאלה של חקירה, ראיות לכאורה ופרקליטות. אנחנו לומדים את פסק-הדין, ואם יהיה צורך להתייחס – בוודאי נתייחס. כפי שאמרתי, מוקדם לבוא ולעשות הכללה.

צריך לזכור, שמדי שנה אנחנו פותחים בממוצע למעלה מ-300,000 תיקים של עבירות פליליות.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

שר האנרגיה והתשתית, שהוא אותו שר, ישיב על שאילתא בעל-פה מס' 211, שהוגשה לראש הממשלה, מאת חבר הכנסת אפרים גור, בנושא: עסקת הגז עם קטאר. חבר הכנסת גור, בבקשה.

עסקת הגז עם קטאר

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, לפי הידיעות בתקשורת, פרסם שר האנרגיה את דבר עסקת הגז המשותפת עם קטאר, ובכך הוא גרם או עלול לגרום נזק לביצוע העסקה, שחשיבותה הכלכלית והמדינית רבה.

ברצוני לשאול:

האם גרם פרסום זה נזק למימוש העסקה או למועד ביצועה?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת אפרים גור.

התשובה שלי היא: לא.

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. שאלה נוספת לחבר הכנסת אפרים גור. אחריו – חבר הכנסת דוד מגן.

אגב, היום יש שיעור במוסד השאילתא. כך זה צריך לעבוד. אני לא מדבר על התוכן אלא על הקצב.

אפרים גור (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, באותו שבוע שבו התחיל טפטוף הידיעות בדבר עסקת גז עם נסיכות במפרץ הפרסי הזהירו יוזמי העסקה, כי פרסום דבר קיומה יגרום לטרפודה. למרות האזהרה הזאת, ובהסתמך על גורמים במשרד ראש הממשלה, כפי שהתפרסמו בעיתונות, שב שר האנרגיה ופרסם את דבר המגעים.

בהנחה שההאשמות הנ"ל נכונות, מדוע, כבוד השר, מצאת לנכון להדליף את דבר קיומה של העסקה או מגעים על-אודותיה, בעוד הנך יודע טוב יותר מכל אחד אחר את הרגישות העסקית והמדינית שקיימת בנושא ואת הנזק העצום שפרסום זה עלול לגרום?

הי"ר ש' וייס:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני שר האנרגיה, לפני שלושה שבועות הגשתי לך שאילתא רגילה בנושא הזה והצעתי דבר אחד פשוט: לנקוב בתאריך שבו נחתם ההסכם, מי מטעמנו – אין חייבים לומר מי מטעם שלטונות קטאר, מי מטעמנו חתם על ההסכם, ובכך להפסיק את הוויכוח התקשורתי בינינו לבין קטאר.

נציג קטאר אומר בהודעות רשמיות: לא היה, לא נברא, לא דומה למציאות, אין שורש לעניינים הללו. אני מציע לך להפסיק את הוויכוח הזה, כי יש לנו מטרות קונסטרוקטיביות, על-ידי ציון תאריך החתימה והנציג שחתם מטעם מדינת ישראל.

אם היושב-ראש ירשה לי, הערה ותזכורת לנשיאות ולוועדת הכנסת – מה עולה בגורלה של שאילתא רגילה שהוגשה לפני זמן מה, ובאה שאילתא בעל-פה וקוברת אותה בטעות?

היו"ר ש' וייס:

זו תחרות מבורכת, קנאת חברי כנסת תרבה פעילות. אין לנו מה לעשות.

אדוני השר, בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, אני השיבותי בצורה קולעת על כל השאלות ששאל חבר הכנסת אפרים גור, בצורה כוללת: לא. הוא שאל האם גרם הפרסום נזק למימוש העסקה או למועד ביצועה, והתשובה היא: לא.

לחבר הכנסת דוד מגן – את התאריך אומר לך בארבע עיניים. מי שחותם על מסמכים במשרד האנרגיה הוא שר האנרגיה. להפסיק – אני מציע להפסיק לשאול שאלות בהסתמך על מה שכותבים בעיתונות, כי זה לא תמיד מדויק.

היו"ר ש' וייס:

אני חושב שאם יאמצו את העצה של שר המשטרה, לא יהיו שאילתות בבית הזה.

אדוני שר המשטרה, עם ה"קטר" הזה סיימנו את רכבת השאילתות בעל-פה, ואני מזמין אותך להשיב על שאילתות רגילות.

שאלות ותשובות

היור"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, התקיים היום דיון בוועדת הכנסת על מוסד השאלתא לגונויו. ועדת הכנסת החליטה לקיים דיון יסודי. כדאי מדי פעם לעשות בדיקה חוזרת, אחת לשנה, לשנתיים או לחמש שנים, ולבדוק, בין היתר, גם את השאלה הזאת. אחת הטענות שנטענו שם היא, שמכיוון שהשאלות הרגילות נהפכו למאסות, השאלתא והתשובה והשאלה החוזרת, שאלתא אחת הופכת לשתי הצעות לסדר-היום, וזה משבש את כל החיים הפרלמנטריים שלנו במליאה.

התבקשנו לחזור למבנה המקורי. המבנה המקורי הוא, ששאלתא רגילה היא קצרה והתשובה עליה קצרה. השר, שהיה מטובי הפרלמנטרים שלנו, ייתן לנו היום הדגמה בנושא זה. תודה רבה.

יוסף בא-גד (מולדת):

איך אפשר לדאוג לכך שלא יעבור חצי שנה עד לתשובה?

היור"ר ש' וייס:

יש לנו מכניזם לעניין זה. אנחנו מעירים לשרים. תוכל לגשת למזכיר הכנסת. יש לנו טיפול בנושא. יש פרוצדורה לעניין, והיא בדרך כלל יעילה.

ידיעה על ירי במבוקשים

חבר הכנסת ר' זאבי שאל את שר המשטרה ביום ב' באדר התשנ"ג (23 בפברואר 1993):

בתקשורת דווח בשמו של מרכז המידע הפלשתיני לזכויות האדם, כי שני מבוקשים נורו על-ידי יחידת צה"ל כשידיהם כבולות. העתק הידיעה מ"דבר" מצורף בזה.

ברצוני לשאול:

1. האם הידיעה נכונה?

2. אם לא – מה ייעשה כדי להזים אותה?

3. מה בדעתך לפעול נגד מפיציה?

4. האם מרכז המידע הנ"ל דייק בדיווחיו ובהודעותיו בעבר בכל הנוגע להתנהגות כוחות הביטחון?

5. האם נשקל לסגור את המרכז הזה ולהפסיק את פעילותו?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב על השאילתא של חבר הכנסת רחבעם זאבי, אבל אני רוצה לבקש מראש את סליחתו. השאילתא הוגשה בנובמבר 1992. הסיבה לאיחור בתשובה היא, שהשאילתא הוגשה למשרד הביטחון, היה ויכוח מי ישיב עליה, והיא הגיעה אלינו רק לאחרונה.

1. הידיעה אינה נכונה. המבוקשים נהרגו כתוצאה מירי של כוחות משמר הגבול. נפתחה חקירה בנסיבות הירי, וממנה עלה כי ההרוגים לא היו כבולים בעת שנורו. פרקליטות מחוז הצפון החליטה לסגור את התיק כנגד אנשי מג"ב, באין אשמה פלילית.

2. המשטרה איננה מאשרת או מכחישה כתבות או טענה המופיעה בעיתון.

3. המקרה שבנדון נחקר, ובעקבות החקירה הגיעו למסקנה שציינתי לעיל. אין מקום לפתוח בחקירה נגד המתלוננים.

4. השאלה כללית ונוגעת גם לפעילותו של צה"ל, אשר על כן אין באפשרותי לענות עליה.

5. התשובה שלילית.

היו"ר ש' וייס:

תודה. שאלה נוספת לחבר הכנסת זאבי.

רחבעם זאבי (מולדת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מאז שאלתי את השאילתא הזאת עברה שנה פחות שבוע. אני מקווה שמזכיר הכנסת לא יזקוף לי את זה למכסה של המושב הזה. שנה פחות שבוע, ועוד אתייחס לזה.

עוקצה של השאלה, בתוקף מה שעבר עלינו בחודשים האחרונים, כמעט נמוג. מטרת שאלתי היתה לצאת להגן על השם הטוב של צה"ל ושל זרועות הביטחון, שמושמצים חדשות לבקרים על-ידי אויבים וגם על-ידי יהודים, בלי שהשר הממונה והממשלה יוצאים להגנתם.

למעשה, את השאלתא הגשתי בנובמבר 1992 לראש הממשלה ושר הביטחון. קיבלתי ממנו תשובה ב-15 בינואר, שזה לא עסקו. ממך אני למד, מהתשובה על שאלה מס' 4, שזה כן עסקו. הוא מפנה אותי לשר המשטרה. פניתי לשר המשטרה מייד לאחר שקיבלתי את התשובה הזאת, ב-15 בינואר, והיום 15 בנובמבר – שנה פחות שבוע.

אני סבור שהזלזול של הממשלה בכנסת ראוי לעיון וראוי לתגובה, ואין מקרה שמפגין את זה ומדגים את זה יותר מהטיפול שנמשך שנה בשאלתא כמו זו שאני שאלתי.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, לפני שתשיב, אבקש לברר את זה באופן יסודי. בעת הזאת השרים משיבים על שאלות במועדן. כאשר יש מקרה חריג, בהחלט נפעיל את מנגנון הכנסת כדי למנוע אותו. נא לפנות בכל מקרה כזה למזכיר הכנסת. יש לנו האמצעים לגרום לכך, שהעניין יעבוד באופן תקין.

שר המשטרה מ' שחל:

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת זאבי, שהוא אולי יודע יותר טוב מכל אחד אחר, שכל פנייה שלו למשרד המשטרה, לשר המשטרה, זוכה לתשובה מהירה, מיידית, במסגרת הזמן. השאלתא הזאת היא שאלתא מיוחדת, כפי שאמרתי לך, יש פה בעיה. אני מקווה שממנה – – –

רחבעם זאבי (מולדת):

היא היתה בידך בחודש ינואר.

שר המשטרה מ' שחל:

החומר לא נמצא אצלנו.

רחבעם זאבי (מולדת):

בחודש ינואר הוא הועבר אליך.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת זאבי, כדי להשיב לך, החומר חייב להיות אצלי. החומר לא נמצא בכלל אצלנו. זה נמצא תחת פיקוד אחר. הלוואי שתתקבל הצעת, שבכל הנוגע לבעיות האלה, הטיפול יהיה כל כולו במשטרה, ואתה יודע למה אני מתכוון. אני מקווה שזה יתקבל.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. עדיין העניין שמעלה חבר הכנסת זאבי ראוי לטיפול, ואנחנו נמצא את הדרך לשכלל את המכניזם במקרה שהשאלתא נוסעת ממשרד למשרד.

מות עציר בתחנת משטרה

חבר הכנסת ה' מחאמיד שאל את שר המשטרה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

נודע לי כי נח"ס מטירה (שמו המלא מופיע במקור) שכר רכב ביום שישי, 28 במאי 1993, יחד עם חבריו. ביום שבת, 29 במאי 1993, נגנב הרכב. כאשר ניגש הנ"ל באותו יום כדי להגיש תלונה על הגנבה בתחנת המשטרה של טייבה, הוא נעצר לחקירה יחד עם חבריו. לאחר מכן הוא הועבר לתחנת המשטרה של עפולה, ולא נמסרה הודעה למשפחתו.

ביום ראשון, 30 במאי 1993, הגיעו שוטרים ממשטרת טייבה לבית הוריו של הנ"ל והודיעו להם, כי בנם התאבד בתחנת המשטרה של עפולה. הוריו טענו כי במהלך זיהוי הגופה הבחינו בסימני אלימות על חלקים שונים מגופו.

ברצוני לשאול:

1. מדוע נעצר הנ"ל?

2. מדוע לא הודיעו למשפחה שהנ"ל הועבר לתחנת המשטרה של עפולה?

3. האם נחקרו סיבות המוות, ומה הן?

4. נוכח טענת המשפחה שנמצאו סימני אלימות על הגופה, האם נבדקה האפשרות שהמוות נגרם כתוצאה מהפעלת אלימות במהלך החקירה?

שר המשטרה מ' שחל:

1. האדם שצוין בשאלתא נעצר כחשוד במעורבות בשני מעשי שוד מזוין של בנק, שאירעו בכפר-תבור ובדבוריה בתאריכים 28 במאי 1993 ו-29 במאי 1993.

2. מעצרו בוצע בביתו, על-ידי היחידה המרכזית של משטרת מרחב העמקים, והודע למשפחתו בגין מה נעצר ועל-ידי מי. כן הודיעו לאביו ולאחותו, שהוא יילקח למעצר במשטרת עפולה.

3-4. סיבות המוות נחקרו. בבית-משפט השלום בעפולה נוהל תיק חקירת סיבות מוות מספר 1/93, ובו בקשה לחקור את סיבות מותו של המנוח.

בתאריך 24 באוקטובר 1993 ניתנה החלטת בית-המשפט בתיק, ובה נקבע כי "אין מקום להוסיף ולחקור בנושא סיבת מותו של המנוח", וכן שמן החומר שהובא לפני בית-המשפט "עולה כי המנוח התאבד בתא מעצרו ואין בפני בית-המשפט כל ראיה או שמץ של ראיה אשר תצביע על אפשרות אחרת".

יש לציין, כי בתחילת התהליך המשפטי ביקש עורך-דינו של אבי המנוח לאפשר למשפחה לבדוק את גופת המנוח על-ידי רופא מטעמה, ולהגיש חוות דעת פתולוגית מטעמה בבית-המשפט.

אולם, בדיון הסופי הודיע עורך-הדין, כי מרשו חוזר בו מן הבקשה בדבר פתיחת הקבר, וכי אין בכוונת המשפחה להגיש לבית-המשפט חוות דעת של פתולוג מטעמה.

היור' ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת האשם מחאמיד.

האשם מחאמיד (חד"ש):

אני מודה לשר על התשובה הממצה, אלא שבכל זאת האדם הזה התאבד. הוא בוודאי השתמש באבזרים מסוימים או בכלים מסוימים שנמצאו בתאו. אני חושב שצריכות להיות מסקנות כלשהן של המשטרה, כי זה לא מקרה ראשון. היו עוד כמה מקרים כאלה של אסירים שהתאבדו בתחנת משטרה, או בתאי מעצר, או בבתי-כלא.

שר המשטרה מ' שחל:

בכל תחנת משטרה, וגם בשירות בתי-הסוהר, יש נוהלי קבע לגבי כלים ואבזרים – מה מותר ומה אסור שיהיה ברשות העציר, כדי למנוע שימוש באבזרים כמו חגורה, שרוך, שיאפשרו התאבדות. הדברים האלה עדיין אינם מאפשרים מניעה מוחלטת. במקרה זה, כמו במקרים אחרים של מוות, ממונה קצין בודק, והוא ממליץ המלצות ומסיק מסקנות. אני מוכן להתעניין אישית מה היתה המסקנה במקרה הזה.

מיקומה של תחנת משטרה בקרבת בית-ספר

חבר הכנסת ד' צוקר שאל את שר המשטרה ביום י' בתמוז התשנ"ג (29 ביוני 1993):

במרחק קצר מאוד משערי בית-הספר המקיף "רונסון", המשותף לדליית-אל-כרמל ולעספייא, הוצבו מבנים המשמשים את תחנת המשטרה המקומית. הסמיכות לשערי בית-הספר ולתלמידים יוצרת מצב לא נוח, שבו עדים תלמידים לאירועים ולתקריות שבהם מעורבים גם שכנים קרובים ובני משפחה.

ברצוני לשאול:

1. האם מסכימה המשטרה לקביעה, כי מיקום תחנת המשטרה מול שערי בית-הספר שגוי?

2. האם ישונה מיקומה של תחנת המשטרה?

3. אם כן – מה הוא לוח הזמנים המתוכנן?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הקמת נקודת רכס הכרמל נעשתה בעצה אחת ובהסכמת כל הגורמים הנוגעים בדבר: מנהל בית-הספר "רונסון", ראש מועצת עספייא, מנהל המחוז במשרד החינוך ויועץ שרת החינוך לענייני הדרוזים.

2-3. בדיון מסכם שנערך בבית-הספר "רונסון" ביום 14 בינואר 1993 הוסכם, כי הנקודה תופעל לתקופת ניסיון של חצי שנה וכפתרון זמני למתן שירותי משטרה לתושבי האזור.

אני הנחיתי את משטרת ישראל להיכנס לעבודת מטה מזורזת לבניית תחנת משטרה שתשרת את היישובים דליית-אל-כרמל ועספייא. הנחת אבן הפינה מתוכננת לחודש דצמבר השנה.

בינתיים, מאז חודש ספטמבר פועלת המשטרה מבסיסי המשמר האזרחי בדליה ובעספייא, ולא מהמקום שליד בית-הספר.

הודעות המשטרה למשפחות נפגעי טרור

חבר הכנסת ש' יהלום שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

על-פי הידיעות בעיתונות, לאחר התקפת הטרור בירושלים ביום 1 ביולי 1993, הודיעה המשטרה למשפחת קדוש על מות אמם באיחור רב, שעות רבות אחרי שפורסמו שמות הקורבנות בתקשורת. רצופים בזה קטעי העיתונות מ"מעריב", מ"ידיעות אחרונות" ומ"חדשות" ביום שלאחר האירוע.

ברצוני לשאול:

1. מה הוא הנוהל הקבוע הקיים במשטרה בנושא הודעות למשפחות על נפגעי טרור?
2. מה הוא הנוהל הקבוע הקיים במשטרה בנושא ההודעות על נפגעי תאונות דרכים ו"0 תאונות אחרות?
3. אם התשובה על שאלות 1 ו-2 זהה, האם יש ליצור נוהל מיוחד ואחראי יותר לעניין נפגעי טרור, בשל מעורבות אינטנסיבית יותר של התקשורת באירועי טרור, דבר שיכול להביא לתקלות כפי שקרו ב-1 ביולי 1993?
4. במקרה המצער שקרה – כמה זמן עבר מרגע שזוהו קורבנות הפיגוע ועד שנמסרה ההודעה מטעם המשטרה למשפחות?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1-3. במשטרת ישראל יש כמה פקודות ונהלים מפורטים ביותר בנושא של מסירת הודעות על נפגעים:

א. פקודת המטה הארצי 14.01.35 החלה במקרים של מוות או פציעה, כאשר האירוע נמצא בבירור המשטרה או בטיפול.

ב. נוהל אג"מ/מ"מ/מבצעים, "חבצלת פיגועים", שהוצא על-פי החלטת ממשלה. נוהל זה חל במקרה רצח של אזרח ישראלי כתוצאה מפיגוע עוין.

ג. נוהל מחלקת התנועה מס' 02.232.03 הודן במסירת הודעות על נפגעים בתאונות דרכים. נוהל זה בא להרחיב את הנוהל שבסעיף א' לעיל.

ד. כמו-כן הוצאו הנחיות כלליות ומעשיות לטיפול בנושא על-ידי מדור פסיכולוגיה שבמטה הארצי של המשטרה.

הנחיה הכללית של המשטרה היא, שיש לעשות כל מאמץ כדי שהידיעה תימסר למשפחה באופן אישי ובמהירות המרבית, כדי שלא תגיע אליה ממקור בלתי רשמי.

ההוראה הקבועה בכל הנהלים שפורטו לעיל היא, שלא יימסר לכלי התקשורת כל פרט בדבר זהות הנפגע בטרם נמסרה הודעה לקרובי משפחת הנפגע.

אולם, בכל המקרים מדובר על כך שנעשית עבודת איסוף של מירב הפרטים המזהים הנוגעים לנפגע, בטרם יודיעו לבני המשפחה.

כלומר, יש כאן שלושה מרכיבים: זיהויו של הנפגע, הודעה מהירה למשפחה, ורק אחר כך הודעה כללי התקשורת. בעניין זה אין להבחין בין הנפגעים השונים.

הנהלים והפקודות נבחנו לאחרונה מחדש במסגרת עבודת מטה מקיפה של המשטרה בנושא.

4. בעניין מתן ההודעות למשפחות הנפגעים באירוע המצוין בשאלתא, נעשתה בדיקה מיוחדת על-ידי אגף המבצעים במטה הארצי של המשטרה, יחד עם כל הקצינים והשוטרים ממשטרת מחוז ירושלים שהיה להם חלק בזיהוי, באיתור ובמסירת ההודעות למשפחות הנפגעים.

מסקנת הבדיקה היתה, כי שוטרי משטרת מחוז ירושלים פעלו בנושא כשורה.

זיהויה הוודאי של ז'נט קדוש, זיכרונה לברכה, נעשה רק בשעה 13:00, אך כבר בשעה 12:00 הובאו בני המשפחה לראש מפלג המיעוטים במחוז, אשר הודיע למשפחה כי לא ניתן לומר בוודאות שמדובר באם המשפחה, והם יצאו עמו לבית הלוויות לצורך זיהוי סופי.

לגבי אולגה חייקוב, זיכרונה לברכה: ניסיונות החוקרים לזיהוי הגופה היו רצופים, אך מחוסר מסמכים מזהים לא ניתן היה לזהותה. המנוחה נפגעה בראשה ופונתה לבית-החולים "הדסה" בעין-כרם.

מאחר יותר התקשרה למשטרה בחורה מבית-החולים, שטענה שהיא מכירה את המנוחה וזיהתה אותה, וכן טענה שכבר התקשרה לבעלה של המנוחה והוא בדרכו לבית-החולים. אז נשלח שנית חוקר לבית-החולים, יחד עם חפצי המנוחה, על מנת לבצע את פעולת הזיהוי יחד עם הבעל.

אי-שלילת רשיון הנהיגה של חבר הכנסת אולמרט

חבר הכנסת ש' בוחבוט שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

פורסם כי באמצע חודש יוני נתפס חבר הכנסת אהוד אולמרט כשהוא נוהג בכביש ירושלים-תל-אביב במהירות מופרזת של 132 קמ"ש.

למרות זאת, לא הופקד רשיונו של אולמרט ל-30 יום, כמקובל במקרים כגון אלה.

ברצוני לשאול:

1. מה הם הקריטריונים שעל-פיהם נשלל מנהג רשיון הנהיגה שלו?

2. מדוע לא נהגה המשטרה, במקרה של חבר הכנסת אולמרט, על-פי המדיניות שאותה היא מפרסמת בתשדירי השירות ולא שללה את רשיונו במקום, או, לחלופין, דרשה ממנו להפקיד את רשיונו בתוך שלושה ימים?

3. האם ידוע למשטרה כמה נהגים נתפסו במהלך שנת 1993 כשהם נוהגים במהירות העולה על 130 קמ"ש? לכמה נהגים לא בוצעה שלילה במקום, או הפקדה של רשיון הנהיגה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. מקור הסמכות לשלילת רשיון נהיגה בפסילה מינהלית הוא סעיף 47(א) לפקודת התעבורה, בגין עבירות המפורטות בתוספת הרביעית לפקודה, שעיקרן: אי-ציות לתמרור "עצור" וזכות קדימה; נהיגה תחת השפעת אלכוהול; עקיפות מסוכנות; סיכון הולכי רגל במעבר חצייה; מהירות מופרזת.

בנוהל מחלקת התנועה של משטרת ישראל (מס' 02.232.06) נקבעו הקריטריונים שאותם יש לשקול בעת הפסילה המינהלית: א. הרשעות קודמות של הנהג; ב. מידת הסיכון שגרם הנהג לעצמו ולאחרים; ג. חומרת העבירה והשפעה של גורמים אחרים (נהגים ודרך); ד. עניין ציבורי או עדיפות של היחידה במלחמה בעבירה מסוימת; ה. נסיבות מיוחדות.

2. במשטרה קיים נוהל מחלקת תנועה מס' 02.231.01 העוסק במדיניות אכיפת עבירות תעבורה נגד רכב ונהגים בעלי חסינות, ובו נקבע כלהלן: "בכל מקרה לא יינקט הליך של פסילה מינהלית בניגוד לסעיף 47(א) ו-(ב) נגד שר, סגן שר וחבר כנסת"; וכן: "בכל מקרה לא יוזמנו סגן שר וחבר כנסת לשיפוט מהיר, ומועד משפטו לא יהא מוקדם מ-50 יום מעת ביצוע העבירה".

נוהל זה נקבע בשל האמור בחוק חסינות חברי הכנסת, המאפשר לחבר הכנסת להודיע ליושב-ראש הכנסת, כי ברצונו שחוק החסינות יחול עליו בעבירות תעבורה. פסילה מינהלית נועדה, בין היתר, לאפשר הגשת כתב אישום בתוך תקופת הפסילה, אך לגבי חבר כנסת דבר זה יסכל את האפשרות שלו להשתמש בחוק החסינות. כמו-כן סברה המשטרה, כי אין זה תקין שאיש משטרה ישתמש בסמכות מינהלית, מעין-שיפוטית ועונשית נגד חבר הכנסת.

בימים אלו פנתה המשטרה ליועץ המשפטי לממשלה בבקשה למתן הנחיות לגבי הפרשנות הנכונה של חוק חסינות חברי הכנסת, בהקשר של הפעלת הפסילה המינהלית. המשטרה תפעל בנושא על-פי הנחיות היועץ המשפטי לממשלה.

3. בשנת 1993, בחודשים ינואר-ספטמבר, נפסלו 8,158 רשיונות נהיגה, רובם המכריע בגין עבירות מהירות. במשטרה אין רישום ממוחשב לגבי התפלגות הפסילה: כמה נתפסו וכמה נפסלו לבסוף בפועל.

נטילת איברים להשתלה בלא רשות המשפחה

חבר הכנסת א' שפירא שאל את שר המשטרה ביום כ"ד בתמוז התשנ"ג (13 ביולי 1993):

בעיתון "יתד נאמן" מיום ט' בתמוז התשנ"ג (28 ביוני 1993) פורסם, כי אלמנתו ובתו של העולה החדש יפים קיפניס, זיכרונו לברכה, שנדרס ומגופו נלקחו איברים להשתלה ללא הסכמת משפחתו, הודיעו כי בדעתם לתבוע את המדינה על עוגמת נפש וכאב ועל נטילת האיברים של אבי המשפחה ללא הסכמתם וקבלת רשותם מראש. הבת הודיעה, כי "מה שכואב לי, שהם לא חיכו ומיצו את החיפוש, אלא רק למחרת הם החליטו על כך, בלי להתייעץ עמנו, לגנוב את האיברים של אבי".

ברצוני לשאול:

1. האם חקרה המשטרה את נטילת האיברים, ומה הן תוצאות החקירה?

2. מכיוון שבני המשפחה הודיעו, שהאיברים נלקחו ללא רשות והניסיון לחפש אותם לא מוצה בצורה סבירה, האם נבדקה הטענה ואילו צעדים יינקטו בנדון?

3. לאור התקדים המשפטי של בית-החולים "בילינסון", מה תעשה המשטרה לגבי מקרים דומים בעתיד?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המשטרה לא חקרה את האירוע.

בנושא שבנדון אין המשטרה נוהגת ליזום פתיחה בחקירה אלא אם כן מוגשת לה תלונה רשמית.

למשטרה הוגשה תלונה בנושא כחודש לאחר האירוע – אף שבעיתון "ידיעות אחרונות" מיום 21 ביוני 1993 צוטטו בני משפחת המנוח כאומרים, שהם אינם מצטערים על כך שהאיברים נלקחו מגופו לשם השתלה, ולו היו נשאלים על כך, הם היו בכל מקרה מתירים זאת.

החומר הועבר לפרקליט מחוז הדרום לשם מתן הנחיות לטיפול המשטרה במקרה.

תשובת הפרקליטות טרם ניתנה.

2. המקרה הנדון טופל בהתאם להוראות משטרת ישראל, ונעשו פעולות האיתור והזיהוי כדלקמן: א. נערכה בדיקה על הגופה במגמה לאתר עליה מסמך מזהה כלשהו; ב. נשלח מברק לכל תחנות המשטרה עם תיאורו של הנפגע, לצורך סיוע בזיהויו; ג. בוצעה פעילות חקירתית בשכונת הקרוונים באזור נווה-נוי; ד. נעשה ניסיון לאיתור על-ידי הפצת תמונת הנפגע ברבים.

3. עקרונית, משטרת ישראל תפתח בחקירה בכל מקרה שבו תוגש תלונה בגין עבירה על חוק האנטומיה והפתולוגיה.

כל מקרה ייבדק לגופו והצעדים יינקטו בהתאם.

היו"ר ש' וייס:

השר ישיב על שאילתא מס' 1604 של חבר הכנסת חיים דיין, והוא אתנו.

דוד צוקר (מרצ):

גם אני אתכם.

היו"ר ש' וייס:

נתקן את זה מייד. אני יודע. מייד.

קריאה:

יש לו פרוטקציה.

היו"ר ש' וייס:

שום פרוטקציה. הוא ישב כל הזמן באולם. קראו לו רגע לטלפון. זה אנושי. נסתדר.

השמדת כלי רכב גנובים בעזה

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשטרה ביום כ"ט בתמוז התשנ"ג (18 ביולי 1993):

לאחרונה, בסיורי בגוש-קטיף, נתקלתי בתופעה של השמדת כלי רכב גנובים בעזה.

נכון הדבר כי מושמדים מדי פעם כלי רכב גנובים בכל הארץ, אך לא בכמות אדירה כפי שראיתי.

ברצוני לשאול:

1. מדוע לא ישמשו הרכבים הנ"ל את צה"ל וכוחות הביטחון, במקום להשמידם?

2. מדוע לא מגבירים את הפיקוח על תנועת הרכבים הנעים בעזה, וכיצד ייתכן הדבר, כי כמות עצומה כזו של כלי רכב גנובים הנשמדים שם נסתרת מעיניהם החדות של השוטרים המוצבים באזור זה?

שר המשטרה מ' שחל:

1-2. מן הדברים המובאים בשאלתא שבנדון לא ברורה כוונתו של השואל. האם הכוונה להשמדת כלי רכב על-ידי האנשים שגנבו אותם, או על-ידי המשטרה והצבא? כמו-כן לא צוינו פרטים מדויקים לגבי מקום האירוע והאנשים שעסקו במעשה.

ככלל, אין המשטרה או הצבא משמידים כלי רכב גנובים, לא בעזה ולא בישראל. רכב גנוב שנתפס נרשם כמוצג לצורך ניהול המשפט נגד החשוד במעשה.

אם אין מחלוקת לגבי הבעלות והבעלים אותם, יוחזר הרכב לבעליו החוקיים. במקרים שבהם לא מאותר הבעלים, או במקרים שבהם הרכב מזויף, אך החשוד המחזיק ברכב לא נתן הסבר מניח את הדעת לגבי "בעלותו" על הרכב, יבקשו המשטרה או צה"ל מבית-המשפט לחלט את הרכב לטובת המדינה. כאשר הרכב מחולט לטובת המדינה, הוא נמכר במכירה פומבית ואינו מושמד.

למשטרה לא ידוע על תופעה כמתואר על-ידי חבר הכנסת דיין בשאלתא. אם יובאו לפנינו פרטים נוספים, נוכל להתייחס אליהם.

לאחרונה הוגבר מאוד הפיקוח על תנועת כלי הרכב הנעים לעבר עזה, הוצבו שוטרים במחסומים, נערכים מבצעים יזומים, ומדי יום נתפסים כלי רכב גנובים מישראל. הפעילות המשטרתית כוללת גם חיפושים ב"משחטות" רכב על-פי מידע, סיורים אוויריים על-ידי מסוק, שיתוף פעולה עם חברות הביטוח, המפעילות חברות פרטיות לאיתור רכבים גנובים, שיתוף פעולה עם צה"ל ומג"ב ועם קציני ביטחון של מועצות אזוריות בחבל-עזה.

מספר כלי הרכב הנתפסים עקב פעילות זו הולך וגדל, אם כי אנחנו מדברים בערך על 22,000 כלי רכב שנגנבים מדי שנה, וכמחצית מהם אנחנו מצליחים לאתר.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת חיים דיין.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, אדוני השר, מדובר בכלי רכב, שבעצם לא זוהו בגלל השמדת מספר שלדה ומספר מנוע, כלי רכב שנמצאים בגוש-קטיף, בעזה. מדובר בכמה עשרות כלי רכב שנמצאים שם. כיוון שלא יכולים לאתר את הבעלים, כי מספר הזהות של הרכב הושמד, ומכיוון שחברת הביטוח כבר כיסתה לבעלים את הנזק שנגרם להם, שאלתי היא, מדוע לא לוקחים את הרכבים האלה לשימוש כוחות הביטחון. ממש משמידים אותם, ממש משמידים אותם. אני מוכן להביא לך פרטים מדויקים בנושא זה. אני מודה לך על התשובה המורחבת שנתת לי.

היו"ר ש' וייס:

זו איננה שאלה נוספת. זו משאלה.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מקבל שזו משאלה. אקבל את הפרטים ואוכל להתייחס אליהם.

היו"ר ש' וייס:

בכל זאת נחזור לשאלתא של חבר הכנסת דדי צוקר.

שר המשטרה מ' שחל:

(קורא את התשובה על שאילתא מס' 1440, ראה עמ' .)

תשלום עבור ביצוע פקודות מאסר

חבר הכנסת ח' דיין שאל את שר המשטרה ביום י"ח באב התשנ"ג (5 באוגוסט 1993):

לאחרונה פנו אלי אזרחים מספר בתלונה על משטרת ישראל, הנוהגת לגבות עבור ביצוע פקודות מאסר סך של 70 ש"ח. לעתים חייב ממוצע, שתלויים נגדו תיקים מספר בהוצאה לפועל, נאלץ לשלם את חלקו למשטרת ישראל פעמים מספר, אף שנאסר פעם אחת בלבד.

ברצוני לשאול:

האם נכון מידע זה? ואם כן – מדוע גובה המשטרה אגרה לפקודת מאסר פעמים מספר?

שר המשטרה מ' שחל:

אני מתכבד להשיב לחבר הכנסת דיין.

המידע הנכון הוא כפי שאפרט להלן:

חוק גביית חובות (ביצוע צווי מאסר) (הוראת שעה), התש"ן-1990, קבע את חובת תשלום האגרה ואת סדרי תשלומה לקרן מיוחדת, המשמשת למימון הוצאות הקמתה והפעלתה של היחידה לביצוע צווי מאסר במשטרת ישראל.

סעיף 3(ב) לחוק הנ"ל קובע, כי זוכה המגיש בקשה להוצאת צו מאסר ישלם עם הגשת הבקשה מחצית האגרה המיוחדת, שכיום היא 70 ש"ח. כנגד חייב מסוים רשאים נושיו להוציא צווי מאסר בכל תיק הקיים נגדו בכל מקום בארץ, ובתיק אחד ניתן אף להוציא כמה צווי מאסר. חייב הנאסר על-ידי המשטרה מובא בפני ראש ההוצאה לפועל בצירוף כל צווי המאסר המצויים באותו רגע בידי היחידה האוסרת. אבל לאחר החלטת ראש ההוצאה לפועל כמה ישלם בגין החוב, משלם החייב את מחצית האגרה השנייה, 35 ש"ח, פעם אחת, בגין כל הפקודות שהובאו בפני בית-המשפט באותו שלב. בפועל הביא המצב לכך, שמשטרת ישראל ביצעה את צווי המאסר בעלות ממוצעת של כ-42 ש"ח לצו, במקום 70 ש"ח שאותם קבע המחוקק.

אני רוצה לומר, שמאז החלטת בית-המשפט העליון, למעשה כל הנושא הזה עומד בסימן שאלה. היחידה שעסקה בהמצאת צווי המאסר ובביצועם כמעט ומתפרקת, כי אין מי שישלם את המשכורות. אנחנו מנסים להגיע להסדר במתכונת החדשה בשיתוף עם משרד המשפטים ובמימון ביניים של משרד האוצר. טרם נתקבלה תשובה סופית.

היו"ר ש' וייס:

תודה. השר ישיב על שאילתא מס' 1750, של חבר הכנסת זבולון המר.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, לחבר הכנסת דיין יש שאלה נוספת.

היו"ר ש' וייס:

שאלה נוספת לחבר הכנסת דיין. בבקשה.

חיים דיין (צומת):

אדוני היושב-ראש, כבוד השר, אתה התייחסת לחוליות ההוצאה לפועל במשטרת ישראל, אשר תוקצבו בשנת 1993. אכן, בעקבות החלטת בג"ץ, בשיתופי ובשיתוף עמותת פר"ח, הצלחנו לעצור את נושא פקודות ההוצאה לפועל בכל הנוגע למעצרים. כלומר, פקודות תבוצענה, ולא בדרך מעצר.

איך מתכוונת המשטרה להיערך, לקראת החלטת בג"ץ, לבצע את פקודות ההוצאה לפועל, ולא על-ידי מעצרים?

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר.

שר המשטרה מ' שחל:

היום בשעה 17:00 יהיה דיון בוועדת השרים לחקיקה על תיקונים בחוק ההוצאה לפועל, שבא לטפל במסגרת החדשה. הבאנו בחשבון את כל ההמלצות או ההערות של בית-המשפט העליון, ואנחנו מנסים לתרגם אותן לביצוע. צריך לדעת דבר אחד: אין לעבור מקיצוניות לקיצוניות. בהעדר גוף משטרה יביצע את פקודות ההוצאה לפועל, נוצר מצב שבו חברות פרטיות ניגשו להוצאה לפועל בעצמן, ומהצד השני ריבוי השימוש בצווי המאסר גרם להחלטה של בית-המשפט.

אנחנו מתכוונים להקטין את מספר השוטרים. היחידה תעמוד על 110 שוטרים, במקום 220 שוטרים. זאת נוסף על התשתית הקיימת, שהיתה קיימת כל הזמן. אנחנו חושבים שזה יספיק כדי להתמודד עם המספר המוקטן של צווי הבאה וצווי מאסר שיהיה בעתיד.

היו"ר ש' וייס:

תודה.

מצוקת עצירים קטינים בכלא "השרון"

חבר הכנסת ז' המר שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בעיתון "לחץ" מיום י"ח בתשרי התשנ"ד, 3 באוקטובר 1993, נמסר על מצב קשה של נערים קטינים המצויים בכלא "השרון": הנערים טוענים שהם רעבים, מוכים, מכורים לסמים קשים ומצויים בתאים צפופים. כמו-כן, מוחזקים שם נערים קודם למשפט וללא משפט.

ברצוני לשאול:

1. האם נבדקו טענות אלו של הנערים, ומה היו תוצאות הבדיקה?

2. מדוע לא ישונו החוק והמצב שבו נערים שנעצרו נמצאים זמן רב בבית-הכלא גם טרם משפט?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. בתאריך 6 באוקטובר 1993, ערב החג השני של סוכות, ערך נציב שירות בתי-הסוהר ביקור פתע לבחינת מצב הנוער בכלא "השרון". בעקבות הביקור והדיונים שקיים הנציב עם קציני המטה החליט נציב השב"ס על הצעדים הבאים: א. מתן קדימה ועדיפות לטיפול בנוער; ב. מינוי מפקד אגף שיעסוק אך ורק בבעיות הנוער, אף שמספר דיירי האגף מצומצם ועומד על כ-30 אסירים ועצורים. מפקד האגף יהיה איש טיפול, ובסגל האגף ישולבו קצינים בעלי הכשרה טיפולית; ג. באגף נערך שיפוץ מסיבי הכולל ציפוי קירות התאים באריחי קרמיקה, החלפת כלים סניטריים, תיקוני מים וביוב נדרשים, צביעת התאים, החלפת הדלתות לדלתות ביטחון; ד. יוקפד על הפרדת אסירים מעצורים, והם ישוכנו בשתי קומות נפרדות באגף; ה. כל האסירים, לרבות אלה שיש להם בעיות ביטחון ובעיות משמעת, ישולבו בתוכניות החינוך, על-פי תוכנית לימודים פרטנית וקבוצתית המופעלת זה חודשים אחדים על-ידי רשת "אורט" ובשיתוף ה"ג'וינט"; ו. לא תהיה כל מגבלה בנוגע לכמות המזון שתוגש לאסירים באגף, גם מעבר לכמות הנקובה בלוח המזון הצה"לי; ז. לאחר איתור ודאי של המשתמשים בסמים, בעקבות סדרת בדיקות שתן, ייפתחו תאים לגמילה לאותם אסירים שיימצאו משתמשים בסמים, ובהם יופעלו תוכניות גמילה שיותאמו במיוחד לנוער.

יש לציין שנציב השב"ס שוחח במהלך ביקורו עם כל האסירים, תא אחר תא, והוברר שחלק מן הטענות שהובאו בכתבה הוכחו על-ידי האסירים, ואחרות היו מוגזמות או מופרכות.

2. מעצר נערים טרם משפט, דהיינו מעצר עד תום ההליכים, מוטל על-ידי בתי-המשפט ועל-פי עילות הקבועות בחוק ובפסיקה, וביניהן חומרת העבירה.

נערים הנשלחים למעצר עד תום ההליכים ולמאסר הם בדרך כלל כאלה המעורבים בעבירות חמורות ביותר ועם עבר פלילי עשיר. כמו-כן, בתי-המשפט מחויבים במקרים אלו לקבל תסקירי קצין מבחן, וקובעים את העונש לאחר בחינת כל הנסיבות הרלבנטיות.

מכל מקום, שינוי החוק אינו בסמכותי.

ביטול רשיונות לנשיאת נשק לתושבי יש"ע

חברת הכנסת ל" לבנת שאלה את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

לאחרונה פנו אלי שני אזרחים, ניצן ימין מתל-חיים ומרדכי שמעון מאלון-מורה, והתלוננו על ביטול רשיונותיהם לשאת נשק אישי.

למותר לציין את סכנת הדרכים שהם עוברים בדרכם הביתה ולעבודה, וגם את העובדה ששניהם משרתים בצה"ל, ללא עבר פלילי, ככל שנמסר לי.

ברצוני לשאול:

1. מה היא הסיבה לביטול הרשיונות במקרים הנזכרים לעיל?

2. האם הביטולים הללו מהווים מגמה מסוימת של גורם משטרה או ממלכתי כנגד תושבי יש"ע היהודים?

3. מה עושה משרדך בתחום של נשיאת נשק אישי על מנת שהתושבים היהודים של האזורים העשויים להיות תחת שליטת המועצה הפלשתינית יהיו בטוחים?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. הסיבה לביטול הרשיונות במקרים המצוינים בשאלתא היא קיומם של רישומים פליליים.

2. התשובה שלילית.

3. הקריטריונים לנשיאת נשק אישי זהים לאלה החלים במדינת ישראל. לתושבים היהודים ביישובי יהודה, שומרון וחבל-עזה מחולק נשק ישירות על-ידי צה"ל, לפי קריטריונים הנקבעים על-ידי צה"ל.

ממשלת ישראל מחויבת לביטחונם של היישובים היהודיים ביהודה, בשומרון ובחבל-עזה, ובמסגרת יישום הסכמי האוטונומיה וקביעת הסדרי הביטחון ייקבעו הסדרים גם בנושא המצוין בשאלתא.

פיזור הפגנה בירושלים

חבר הכנסת ש' הלפרט שאל את שר המשטרה ביום י"א בחשוון התשנ"ד (26 באוקטובר 1993):

בעיתון "המודיע" מיום י"ד בתשרי התשנ"ד (29 בספטמבר 1993) פורסם, כי המשטרה פיזרה בכוח הפגנה של תושבי רחוב גבעת-שאול בירושלים, לאחר מקרה נוסף שבו נפגעה ילדה על-ידי מכונית בכביש זה. בין היתר הוכו המפגינים בלי שהמשטרה תודיע על אי-חוקיות ההפגנה, שניים מהם נפצעו בראשיהם ונלקחו לאשפוז, וכן נפצע שוטר בשיניו.

ברצוני לשאול:

1. האם הפרטים נכונים?

2. מדוע לא ניסתה המשטרה לפזר את ההפגנה בדרכי נועם, תוך הודעה, כמקובל בהפגנות דומות, לפני שהופעל כוח, וזאת בהתחשב בכאבם הקשה של תושבי הרחוב, שבו נפגעו בתאונות מבוגרים וילדים?

3. מה תעשה המשטרה לפתרון בעיית כביש זה?

חבר הכנסת ש' בניזרי שאל את שר המשטרה ביום ד' בחשוון התשנ"ד (19 באוקטובר 1993):

בתאריך 28 בספטמבר 1993 נפגעה ילדה בתאונת דרכים ברחוב גבעת-שאול בירושלים. תושבי השכונה התאספו להפגנה ספונטנית, שכן זה חודשים ושנים שהם תובעים מהמשטרה ומעריית ירושלים למצוא פתרון לבעיית הסכנה הבטיחותית שנוצרה מאז הפך רחוב זה לעורק תחבורה ראשי. תושבי השכונה שבעי הבטחות, אלא שמאומה לא נעשה, ומנגד הם עדים שוב ושוב לתאונות דרכים ולנפגעים. רצ"ב ידיעה שפורסמה ב"כל העיר".

לאותה הפגנה הגיעו אנשי משמר הגבול, אשר הפליאו מכותיהם בתושבים, גברים, נשים וטף.

ברצוני לשאול:

1. האם הנתונים האלה נכונים?

2. מדוע הובאו אנשי מג"ב להפגנה זו?

3. מדוע לא נהגו השוטרים באיפוק כלפי המפגינים הנאבקים על חיי ילדיהם?

4. מדוע נעצר והוכה הרב משה סוויסה, אשר יש עדויות שלא עשה מאומה?

5. האם פועלת המשטרה למניעת המשך מצב, שבו חיי ילדי השכונה בסכנה יום-יום?

6. מדוע לא מומשו עד כה הבטחות המשטרה לשיפור הבטיחות ברחוב זה?

תשובת שר המשטרה מ' שחל:

(לא נקראה, נמסרה לפרוטוקול)

בעקבות התאונה שאירעה ביום 28 בספטמבר 1993 ברחוב גבעת-שאול, חסמו התושבים את הרחוב לתנועה בפחי אשפה והבעירו אותם.

למקום הגיע כוח משטרה בפיקוד סגן מפקד תחנת הבירה וביקש מהתושבים פעמים מספר לפנות את הכביש.

הכביש היה סגור לתנועה כ-50 דקות, התושבים לא נשמעו להוראות המשטרה ואף כינו את השוטרים בכינויי גנאי שונים.

בשלב זה נאלצה המשטרה להזעיק למקום כוח נוסף, יס"ם – יחידת סיור מיוחדת, ולא מג"ב, וזאת על מנת להחזיר את הסדר על כנו.

פינוי הכביש נעשה תוך שימוש בכוח סביר ובאיפוק רב.

משה סוּסֵה לא נעצר אלא עוכב לחקירה, עקב ניסיונותיו להפריע לעבודת השוטרים ולפינוי הרחוב שנחסם בצורה בלתי חוקית.

הנושא מצוי בתחום אחריותם של עיריית ירושלים ומשרד התחבורה. יש לציין שבעקבות האירועים הגיע למקום מפקד תחנת הבירה, הרגיע את הרוחות והסדיר פגישה בין ועד שכונת גבעת-שאול לבין מר מיכאל נקמן, מנהל המחלקה לשירותי הנדסה בעיריית ירושלים.

הפגישה התקיימה ביום 30 בספטמבר 1993 וסוכמו הנושאים הבאים: א. מעקות בטיחות; ב. צביעת מעברי חצייה; ג. הצבת תמרורי מעבר חצייה.

היו"ר ש' וייס:

אדוני השר, אני מודה לך מאוד.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אאפשר עכשיו למזכיר הכנסת לקרוא בפניכם את ההודעה המסורתית על החוקים שהונחו על שולחן הכנסת. יש לנו כבר הצעות חוק עד לכנסת השבע-עשרה. בבקשה, אדוני.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע, כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

הצעת חוק דמי מחלה (היעדרות בשל מחלת הורה), התשנ"ד-1993, שהחזירה ועדת העבודה והרווחה, לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

לדיון מוקדם – הצעת חוק שירותי תיירות (תיקון – היתר עמלה למורה דרך), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת צחי הנגבי; הצעת חוק שירות המדינה (מינויים) (תיקון – מינוי שופט כיושב-ראש ועדת בוחנים), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת סילבן שלום; הצעת חוק חסינות חברי כנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת רחבעם זאבי; הצעת חוק איסור אלימות וענישה גופנית במוסדות החינוך, התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק שעות עבודה ומנוחה (תיקון – קיצור שבוע העבודה), התשנ"ד-1993, מאת קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – קיום שבתון), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת בנימין טמקין; הצעת חוק לתיקון פקודת התעבורה (הרתעת נהגים צעירים), התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק הנוער (טיפול והשגחה) (תיקון – טיפול נפשי בקטין), התשנ"ד-1993, מאת קבוצת חברי הכנסת; הצעת חוק לתיקון חוק הבטחת הכנסה (תיקון – מי שאינו תושב), התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת ע' דראושה וט' אלסאנע; הצעת חוק לביטול תקנות ההגנה (שעת-חירום), 1945, התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת ע' דראושה וט' אלסאנע; הצעת חוק פיצויי פיטורים (הוראות שעה), התשנ"ד-1993, מאת חברי הכנסת ע' דראושה וט' אלסאנע; הצעת חוק מגן-דוד-אדום (תיקון – ייחוד מעמדו של המנהל הכללי כרופא), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת יורם לס; הצעת חוק יסודות התקציב (תיקון – חקיקה שביצועה כרוך בהוצאה מתקציב המדינה), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אברהם פורז; הצעת חוק-יסוד: משק המדינה (תיקון – תקציב תלת-שנתי), מאת חבר הכנסת רפאל איתן; הצעת חוק-יסוד: ירושלים בירת ישראל (תיקון – המשרד לענייני ירושלים), מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק המזונות (תשלום מזונות לילד), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק תגובת חובה לטרור – הענשה סביבתית, התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת יוסף בא-גד; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – שבתון ביום הבחירות), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אברהם יחזקאל; הצעת חוק השבות (תיקון – זכויות ילדי עולים), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת עמיר פרץ; הצעת חוק חסינות חברי הכנסת, זכויותיהם וחובותיהם (תיקון – סייג לעיסוק חבר הכנסת), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת אורי אור; הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון – אי-קיום שבתון ושעות הצבעה), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת מאיר שטרית; הצעת חוק העונשין (תיקון – השוואת תנאי מאסר), התשנ"ד-1993, מאת חבר

הכנסת רענן כהן; הצעת חוק הרשויות המקומיות (מימון בחירות) (תיקון – המימון בבחירות חוזרות), התשנ"ד-1993, מאת חברת הכנסת נעמי בלומנטל; הצעת חוק בתי-המשפט [נוסח משולב] (תיקון – הרכב בית-המשפט העליון), התשנ"ד-1993, מאת חבר הכנסת סילבן שלום.

עוד הונח על שולחן הכנסת דין-וחשבון כספי מטעם משרד האוצר – החשב הכללי, ליום 31 בדצמבר 1992, חלק ב'. תודה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו ממשיכים בסדר-היום שלנו: הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יציג את ההצעה יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט. בבקשה, חבר הכנסת דדי צוקר.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני מביא בפניכם בקריאה שנייה ושלישית תיקון לחוק רואי-חשבון. זהו תיקון מספר חמש. ההצעה הזאת נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 27 במאי 1993.

עמנואל זיסמן (העבודה):

האם יש סיבה לכך ששלושת חברי הכנסת האלה עומדים?

היו"ר ש' וייס:

אגב, זה באמת תיקון מספר חמש. אני אמרתי: חמישה. זה תיקון מספר חמש.

דן תיכון (הליכוד):

אפשר להגיד כך או כך. בעברית תקנית זה חמישה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

לא – – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת זאבי, תיקון מספר חמש או תיקון מספר חמישה?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

תיקון מספר חמש.

רחבעם זאבי (מולדת):

תיקון מספר חמש.

מזכיר הכנסת ש' יעקבסון:

תיקון מספר חמישה, כך קבע קדיש לוז.

היו"ר ש' וייס:

חמישה – כך קבע קדיש לוז. יש לנו פה קרע בין קדיש לוז, זיכרונו לברכה, לבין רחבעם זאבי.

דן תיכון (הליכוד):

אם אני יכול לייעץ לך, כמי ששימש הרבה שנים סגן יושב-ראש, עניין הספירה של הסעיפים והחוקים טעון הבהרה, כי כל אחד סופר בדרך אחרת.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

דן, להגיד לך משהו? – את התיקון אני מביא, וזה תיקון מספר חמש.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה. נהדר. ראשית, אני מקבל את הפתרון.

רחבעם זאבי (מולדת):

— — — שספירה היא בנקבה.

היו"ר ש' וייס:

אני מקבל את האקדמיה ואת ההכרעה של דדי צוקר. בבקשה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

התיקון שאני מביא בפניכם, שהוא על דעת כל חברי הוועדה, כפי שאמרתי, נוגע לגובה תשלום הקנס – קנס במרכאות או קנס ללא מרכאות – שאותו צריך לשלם רואה-חשבון שאיחר בתשלום האגרה שלו. על-פי החוק, מחויב היום רואה-חשבון בתשלום אגרה. מאז 1976, כאשר נקבע שיעור האגרה, קרה משהו. אנחנו לא באותם שיעורי אינפלציה, ולכן צריך להוריד את גובה הקנס. גובה הקנס היה כפל תשלום האגרה, אם איחרת, מפרק זמן מסוים ומעלה. אנחנו מציעים, על דעת כל חברי הוועדה והממשלה שהגישה את הצעת החוק, לתקן את גובה הקנס ולהוריד אותו בשיעורים המופיעים בחוק.

והתיקון השני הקטן הוא מעבר לשנה הקלנדרית – 1 בינואר עד 31 בדצמבר – בניהול העניינים של לשכת רואי-חשבון. זהו התיקון, כאמור, על דעת כל חברי הוועדה.

דן תיכון (הליכוד):

מי הציע לעשות את המהפכה הזו, שר המשפטים? ולמה לגבי קנסות חנייה לא נעשה הדבר?

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת דן תיכון, אתה יודע שיכולתי לענות לך את התשובה הבאה: זה לא מעניינה של ועדתי, מדובר בוועדה אחרת. אבל אני אפנה אותך לשאלות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל ברצינות.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חבר הכנסת דן תיכון, אני רוצה לענות לך ברצינות. אני אפנה אותך לשאלתי ולשאלות חברים נוספים בתחילת הישיבה הזאת, כאשר אמרנו: חברים, אתם מביאים לנו פה הצעת תיקון שנוגעת ל-40-50 איש בשנה, ומה באשר לשאלות אחרות ולמדיניות אחידה בנוגע לקנסות? הערתנו, יש לי הרושם, זכתה לתשומת לב. אם לא, אנחנו נחוקק. חבר הכנסת דן תיכון, אתה רוצה לעשות מעשה – נעשה מעשה יחד, נתקן זאת.

אני מביא זאת לאישור הבית, על דעת כל חברי הוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה.

דן תיכון (הליכוד):

מה שהיה מעיר יושב-ראש הכנסת, בוודאי, הוא שלבעלי חזקה יש כנראה כוח.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אבל זה תלוי בכי ובי.

היו"ר ש' וייס:

לצורך ההערה הבסיסית הזאת אין צורך אפילו ביושב-ראש הכנסת.

האם חבר הכנסת דיין ואחרים מעוניינים להצביע? חבר הכנסת דיין, יש לך הזדמנות להצביע ולהיכנס להיסטוריה כאחד המצביעים, אז אנא, שב במקומך.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1933, בקריאה שנייה, סעיפים 1 ו-2. נא להצביע.

הצבעה מס' 1

בעד סעיפים 1-2 – 19

נגד – 1

נמנעים – אין

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היור"ר ש' וייס:

בעד – 19, נגד – אחד, נמנעים אין. החוק אושר בקריאה שנייה.

אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993, בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד החוק – 16

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק רואי-חשבון (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993, נתקבל.

היור"ר ש' וייס:

16 תומכים, מתנגד אחד, אין נמנעים, החוק אושר.

אני מודה, כמוכן, ליושב-ראש הוועדה ולוועדה.

הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

רבותי חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993. יציג את הצעת החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חבר הכנסת דוד צוקר.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

חברי הכנסת, אני מגיש לפניכם תיקון מס' 5 לחוק הנוטריונים. הצעה זו נדונה בכנסת בקריאה ראשונה והועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט ביום 3 באוגוסט 1993.

ובכן, אני אפתיע את כולכם. הلم יאחז בכם כאשר אומר לכם, שכל מה שאמרת בהצעת החוק הקודמת, שעניינה רואי-חשבון, חל ותקף על-פי התיקון המוצע על-ידינו גם לגבי נוטריונים. כלומר, הפחתת שיעור הקנס לגבי נוטריונים שאינם משלמים בזמן את האגרה שלהם.

שוב, ההצעה מובאת על-פי אותם עקרונות שציינתי קודם, על דעת כל חברי הוועדה.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה, חבר הכנסת דדי צוקר.

חברי הכנסת, אני מעלה להצבעה את הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד-1993, בקריאה שנייה, סעיפים 1 ו-2. אין הסתייגויות.

הצבעה

בעד סעיפים 1-2 – 17

נגד – 1

נמנעים – 1

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

17 תומכים, מתנגד אחד, חבר הכנסת דן תיכון, ונמנע אחד. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה.

אני מעמיד להצבעה הצעת חוק זו, הצעת חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993, בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד החוק – 13

נגד – 1

נמנעים – אין

חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

13 תומכים, מתנגד אחד, עקבי, ונמנעים אין. אני מודיע בזאת שאושר החוק, חוק הנוטריונים (תיקון מס' 5) (אגרה שנתית), התשנ"ד–1993. תודה רבה, חברי הכנסת.

הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1993

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר ש' וייס:

ועכשיו אני מזמין שוב את יושב-ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חבר הכנסת דוד צוקר להביא לפנינו הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד-1993. כבודו.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אדוני היושב-ראש, הצעת חוק חובת מכרזים (תיקון מס' 4) – –

היו"ר ש' וייס:

חבר הכנסת צוקר, כדי שהצופים יוכלו לעקוב, תאט קצת את הקצב.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

אני מדבר מהר?

היו"ר ש' וייס:

אתה ממש יורה.

דוד צוקר (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):

זאת הקצרניות אומרות לי.

הצעת החוק הזו נדונה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 9 בנובמבר 1993, והועברה לוועדת החוקה, חוק ומשפט. התיקון הזה בא לאפשר לממשלה להשלים את התקנות הכרוכות בביצוע החוק.

עניינו של התיקון דחייה של המועד שעד אליו תצטרך הממשלה להשלים את התקנת התקנות הכרוכות בביצוע החוק. הקשיים נובעים באמת מן המורכבות היוצאת דופן של החוק הזה ומהמגבלות והחובות המוטלות על הממשלה, כפי שהוטלו עליה בחוק חובת המכרזים, שסיימו לחוקקו לפני כמחצית השנה.

הנושא נדון היום בוועדה. מצד אחד, חברי הכנסת התרעמו על כך שהממשלה לא השלימה את עבודתה; מצד שני הבינו, ולכן אישרו את הצעת החוק, שהתקנת התקנות כרוכה גם בשאלות מדיניות מן המעלה הראשונה, שאני מקווה שיוכרעו עכשיו, וגם בשאלות טכניות מאוד מסובכות, בתיאום עם

הרבה מאוד משרדי ממשלה. לכן נאותנו לאפשר לממשלה עוד ארבעה חודשים של דיון להתקנת התקנות, ואני מקווה, מאמין ובטוח, שבכך לא נצטרך עוד לחזור למליאה ולבקש הארכה נוספת.

על דעת כל חברי הוועדה, אופוזיציה וקואליציה, אני מביא את הצעת החוק הזו לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

היו"ר ש' וייס:

תודה רבה לחבר הכנסת צוקר.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד-1993, בקריאה שנייה, סעיפים 1 ו-2. אין מסתייגים. ההצבעה החלה.

הצבעה

בעד סעיפים 1-2 – 22

נגד – אין

נמנעים – אין

סעיפים 1-2 נתקבלו.

היו"ר ש' וייס:

22 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. אני קובע שהחוק אושר בקריאה שנייה.

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את הצעת חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד-1993, בקריאה שלישית.

הצבעה

בעד החוק – 18

נגד – אין

נמנעים – אין

חוק חובת המכרזים (תיקון מס' 4), התשנ"ד–1993, נתקבל.

היו"ר ש' וייס:

18 תומכים, אין מתנגדים, אין נמנעים. בסימן ח"י תומכים, הצעת החוק אושרה והפכה לחוק, חברי הכנסת. תודה רבה.

הצעת חוק-יסוד: החקיקה:

הצעת חוק הליכי החקיקה, התשנ"ג–1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ש' וייס:

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק-יסוד: החקיקה, קריאה ראשונה, והצעת חוק הליכי החקיקה, התשנ"ג–1993 – תשובת שר המשפטים והצבעה. שר המשפטים, בבקשה.

שר המשפטים ד' ליבאי:

כבוד יושב-ראש הכנסת, חברי הכנסת, ביום 23 במרס 1993 הצגתי בפני הכנסת בקריאה ראשונה את הצעת חוק-יסוד: החקיקה, והסברתי את הוראותיו ואת חשיבותו. הדגשתי אז, שהממשלה הנוכחית התחייבה בקווי היסוד שלה, בסעיף 12.2, לאמור: "הממשלה תשלים את חקיקת חוק-היסוד על מנת להביא לגיבוש חוקה למדינה".

באותו מעמד הוספתי והדגשתי, שוועדת השרים לענייני חקיקה החליטה בזמנה פה-אחד לאשר את הצעת החוק הזו ולהניחה על שולחן הכנסת.

עוד הסברתי בדברי, עם הצגת החוק בכנסת, שהצעת חוק זו לא תפגע בענייני דת ולא תפסול חקיקה דתית, וכי הממשלה תתמוך בגרסה א' של סעיף 22 לחוק, הקובע כי אותן הוראות באותם חוקי-יסוד שחוקקו בעבר, שבאו להבטיח את האינטרסים של הציבור הדתי, יקבלו תוקף גם בחוק הנוכחי.

לא נותר לי אלא להשיב על כמה הערות שנאמרו בדיון שהתקיים בכנסת בקריאה הראשונה. חבר הכנסת מיכאל איתן מחה על ההוראה הכלולה בסעיף 4(ב) לחוק המוצע, שלפיה חוק-יסוד יתקבל בקריאה שלישית במליאת הכנסת בקולות שני-שלישים מחברי הכנסת, ולכן גם חוק-יסוד המתקן או מבטל חוק-יסוד חייב יהיה לעבור באותו רוב מיוחס.

אומנם סעיף 22 להצעת החוק קובע, כי במשך חמש שנים לאחר קבלת החוק בכנסת ניתן יהיה לתקן או לבטל חוק-יסוד ברוב של חברי הכנסת, ולא יידרש לכך רוב של שני-שלישים. עם זאת, את טענתו אני מוכן לשקול בכובד ראש, כי המיוחד בחוקי הכנסת הדנים בזכויות האדם, שהם משוריינים, באשר הם מבטאים ערכי יסוד המקובלים על הרוב בחברה הדמוקרטית.

אבל, יש בהחלט לחזור ולשקול האם בשלב זה של חקיקת חוק-יסוד מן הראוי לשריין חוקים אלו ברוב מיוחס של 80 דווקא. ייתכן מאוד שיש להסתפק ברוב קטן מכך. בכך נדון בוועדת החוקה במאמץ להגיע להסכמה רחבה.

חבר הכנסת מיכאל איתן תקף בדבריו את חוק-היסוד שבאים להגביל את הכנסת בחקיקתה. הוא סבור שדמוקרטיה פירושה שהכנסת היא כול-יכולה, שהכנסת יכולה לחוקק ככל העולה על רוחה. בכך יש בינינו מחלוקת רצינית ביותר. הדמוקרטיה מבוססת על קיום שלוש רשויות ועל ריסונים ובלמים המוטלים על כל אחת מהרשויות; שאם לא כן – אין זו דמוקרטיה. חוק-היסוד אכן באים לרסן את בית-המחוקקים, שלא יוכל לפגוע בערכי היסוד של מדינה יהודית דמוקרטית.

גם חבר הכנסת יצחק לוי הנכבד כיוון את דבריו לדרישת השריון בחוק-יסוד ברוב מיוחס של 80, תוך הדגשה שאין זה ראוי שחוק-יסוד שהתקבל ברוב של 61 חברי כנסת ניתן לשנותו רק ברוב מיוחס של כ-80 חברי כנסת, וכך אמר חבר הכנסת יצחק לוי: "ממה נפשך? אם רוב של 61 מספיק, בואו נקבע זאת בגוף החוק, וזה יהיה הסעיף העיקרי. אם אכן הממשלה או שר המשפטים חושבים, שראוי כי חוק-היסוד יחוקקו ברוב של 80 – אז החל מהיום".

נראה לי שאף זו טענה רצינית, שיהיה מקום לדון בה בוועדת החוקה, חוק ומשפט. המשקל המצטבר של הטענות בכיוון זה מחייב לשקול היטב את העניין. אני אישית מוכן לשיקול נוסף ולהכנסת תיקון בהצעת החוק הממשלתית באשר לשיעורו של הרוב המיוחס הנדרש, אבל בלי להתעלם מכך שהנורמות הקבועות בחוק-היסוד ראויות ליציבות יתר בהשוואה להוראות חוק רגיל, והן חייבות בשריון.

עוד מציע חבר הכנסת לוי הנכבד לתקן את הוראת סעיף 12 בהצעת חוק-היסוד, באופן שייאמר בו כי "הכנסת תפקח על תקנות", כעניין שבציווי, ולא כפי שנאמר כיום ש"הכנסת רשאית לפקח על תקנות". גם חברת הכנסת נעמי חזן הביעה משאלה דומה. אני אישית והממשלה הנוכחית מסכימים עם הגישה, שעל הכנסת לפקח על התקנות. הא ראייה, שאנו מגישים עם חוק-היסוד גם את חוק הליכי החקיקה, התשנ"ג-1993, ובו פרק רביעי הדין בהטלת פיקוח למעשה של הכנסת על מרבית התקנות.

עם זאת, אני בדעה שהנוסח שמציעה הממשלה עדיף מהנוסח המוצע על-ידי חבר הכנסת לוי. ראשית, יש להשאיר לכל כנסת לקבוע בעצמה בחוק האם היא מעוניינת ויכולה לפקח על התקנות התקנות של השרים. שנית, וזה העיקר, הכנסת לא תהיה מסוגלת לפקח על כל התקנות כולן, כי

מספר התקנות רב. אנו הצענו לכנסת לפקח רק על התקנת התקנות הקובעות ענישה פלילית בשל הפרתן. גם מספרן של תקנות אלה הוא רב. לכן, מוטב שלא להטיל על הכנסת משימות שלא תוכל לעמוד בהן, ומכאן שטובה הזהירות של לשון "הכנסת רשאית" שבסעיף 12 מנוסח המטיל חובה, ועוד בחוק-יסוד.

חברי הכנסת, אני נתתי דעתי על ההערות שהעירו כאן אחת לאחת, ונראה לי שבהערות אלה מוטב שנחזור ונדון בוועדה כאשר זו תבוא להכין את החוק לקריאה שנייה ולקריאה שלישית.

אני אודה לכם, לאחר שאנחנו בחנו את הנושאים אחד לאחד בקפידה רבה, אם נאשר ונעביר הצעת חוק חשובה זו – הצעת חוק-יסוד: החקיקה – לוועדת החוקה, חוק ומשפט, להכנתה לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. תודה.

היו"ר ש' וייס:

אני מודה לשר המשפטים.

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. הצעת חוק-יסוד: החקיקה, בקריאה ראשונה, והצעת חוק הליכי החקיקה. תהיינה שתי הצבעות. עכשיו אנחנו מצביעים על הצעת חוק-יסוד: החקיקה, בקריאה ראשונה.

הצבעה מס' 7

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 31

נגד – 9

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק-יסוד: החקיקה
לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

31 תומכים, תשעה מתנגדים, אחד נמנע – אני קובע שהצעת חוק-יסוד: החקיקה אושרה בקריאה ראשונה והיא עוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך הטיפול לקראת הקריאות הבאות.

חברי הכנסת, הצבעה שנייה: הצעת חוק הליכי החקיקה, התשנ"ג-1993, בקריאה ראשונה.
ההצבעה החלה.

הצבעה מס' 8

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 31

נגד – 9

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק הליכי החקיקה, התשנ"ג-1993,
לוועדת החוקה, חוק ומשפט נתקבלה.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, 31 תומכים, תשעה מתנגדים, אין נמנעים. לפיכך גם הצעת חוק הליכי החקיקה,
התשנ"ג-1993, עברה בקריאה ראשונה ועוברת לוועדת החוקה, חוק ומשפט להמשך הטיפול. תודה
רבה.

הצעה לסדר-היום שחרור אסירים פלשתינים בתנאי של שוויון ואי-אפליה

בשחרור מקביל של אסירים יהודים מבתי-הסוהר בישראל

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים עכשיו להצעות לסדר-היום. אני מזמין את חבר הכנסת יוסף בא-גד
להעלות הצעה לסדר-היום מס' 2265, בנושא: שחרור אסירים פלשתינים בתנאי של שוויון ואי-אפליה
בשחרור מקביל של אסירים יהודים מבתי-הסוהר בישראל. בבקשה, אדוני. הנה גם שר המשטרה
אתנו, והוא ישיב על ההצעה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין שכבוד שר המשטרה ישיב לי. אני רוצה להעלות בפניך
כמה אקסיומות, כבוד שר המשטרה, הנחות יסוד, ואני מבקש שתשיב לי בתשובתך האם זה מקובל
עליך כהנחות יסוד.

היו"ר ש' וייס:

חברי הכנסת, ההתייעצויות – לא באולם המליאה; בכל החברות והכבוד.

דוד מגן (הליכוד):

הם עוד עושים זאת מספסלי הליכוד, זה העניין.

היו"ר ש' וייס:

אתה רואה איזו פרובוקציה. טוב שמישהו מגן על ספסלי הליכוד.

יוסף בא-גד (מולדת):

האקסיומה שלי: לא תעלה על הדעת אפליה בשחרור רוצחים ערבים בלי שחרור מקביל של ישראלים יהודים.

לא יעלה על הדעת כל שחרור שהוא בלי שחרור רון ארד ונעדרי הקרב בסולטן-יעקוב: יהודה כץ, באומל ופלדמן.

לא יעלה על הדעת כל שחרור בלי ביטול האמנה הפלשתינית.

לא יעלה על הדעת כל שחרור בלי ביטול החרם.

כבוד היושב-ראש, אני מבקש, אם אפשר, לעכב את החילופין בחמש דקות.

קריאה:

יוסף בא-גד (מולדת):

אתה לא יודע? כשעולה היושב-ראש, אני מוכרח לעשות מיצג.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, עם כל הכבוד, אנחנו לא נמצאים כאן בבית-מרזח. את הבדיחות האלה תשאיר מחוץ למליאה. איזה מין דבר זה?

יוסף בא-גד (מולדת):

אדרבה, שמענו על החמרה בחרם הסעודי נגד מדינת ישראל. בעבר היו רק 271 חברות ברשימה, והשנה הגדילו ל-314 חברות.

לא יעלה על הדעת שחרור עצירים כלשהם בלי הפסקת כל הטרור. בעיתון "הארץ" מהיום התפרסמו שתי כתבות זו תחת זו. באחת דבריו של נביל שעת': אם ישראל לא תתחייב בכתב לשחרר אלפי אסירים, לא נממש את הסכם העקרונות. נביל שעת' דורש התחייבות בכתב. מתחת לזה: רבין תובע מאש"ף להעביר את כל המידע שברשותו על נעדרי קרב סולטן-יעקוב. תראו את ההבדל, הדברים מזעזעים: נביל שעת' דורש התחייבות בכתב, בצורה תקיפה, ואילו רבין תובע מידע בלבד.

כל עיתוני יום שישי עוסקים בכך. יואל מרקוס בעיתון "הארץ": אין שלום עם טרור, ולא משנה אם נהרג בידי פלשתיני ממוצא אש"ף או פלשתיני ממוצא "חמאסי". אומר פארוק קדומי: לפלשתינים זכות להתנגד לכיבוש. ואת זה הוא אומר לאחר ההסכם. אז אני שואל: לפלשתינים יש זכות, ולנו אין זכות להתנגד לרציחות? זה לא כיבוש, זה רצח.

אני אהיה לפה לאלוף-משנה במילואים משה לשם, שבתוכנית "פופוליטיקה" לא נתנו לו להשלים את דבריו. שואל משה לשם: לפי החוק אין אפשרות להרוס בית של ערבי ביש"ע. כל בית במדינת ישראל אי-אפשר להרוס בלי צו הריסה. ביהודה ובשומרון 150,000 איש. להרוס אלפי בתים שם בלי צו הריסה? לחייל אסור לבצע מעשה ברברי כזה בלי שהכנסת תחוקק חוק הריסת יישובי יש"ע. אם הכנסת תחוקק חוק כזה, נחשוב מה לעשות. אבל בלי חוק הריסה וגירוש של יישובי יש"ע, אין רשות לעשות זאת. אפילו לעירייה אין רשות לעשות דבר כזה. תארו לכם שירצו להרוס את חדרה ואת מטולה ולגרש את יושביהן. האם יש מישהו מכם שלא היה מתקומם בכוח נגד הדבר הזה? מה אתם רוצים מהמתנחלים, כאשר באים לקחת את בתיהם, שאליהם עלו כחוק, לפי אישור של ממשלת ישראל? למה אינכם מבינים שזה דבר לגיטימי, ובמקום לצאת נגדם בכוח יש לבדוק את הסיבות שהביאו לכך? אי-אפשר לתקוף את הנרצחים, צריך לתקוף את הרוצחים.

אומר סרן במילואים מרדכי קרפל, שסירב לשרת: סרבנות להצלת ארץ-ישראל אינה סרבנות. הוא בא להציל את ארץ-ישראל. אפילו משה רבנו, הקדוש-ברוך-הוא הודה לו שהוא שבר את הלוחות. "אשר שיברת", אומרים חז"ל, "יישר כוחך ששיברת". יש לפעמים מצבים שמצווה לשבור. "פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם" – הוא ראה מעשה, נזכר הלכה, לקח את החוק לידיו, והוא פגע. והקדוש-ברוך-הוא שיבח אותו. יש מקרים, הלכה ואין מורין כן, אבל קנאים פוגעים בו. מה אתם רוצים מהקנאים? הם לא קנאים. יהודים תמימים, חלוצים נפלאים.

היו ימי עיון בצה"ל. בימי העיון דיברו עם החיילים על פינוי יישובים. יש לי כל הפרטים. 80% מחיילי צה"ל הודיעו, שיסרבו לקיים פקודה של פינוי מתיישבי יש"ע.

השר יוסי שריד, כאשר בא לבקש שלא להעלות את חוק הבשר ולא להפריע לממשלה, אמר: ההסכם עבר רק ב-56 קולות הקואליציה. מה אתם מכשילים? יש לנו רק 56. אני פונה לממשלה: אם יש לכם רק 56, איך אתם מעזים לעשות חוק כה יסודי וכה חשוב בדברים האלה? אל תעשו זאת.

הרב ר' צבי יהודה קוק, שהיה רב מתון ולא הלך בדרך של תקיפות, כתב לשמעון פרס כשהיה שר הביטחון: לא תהיה ברירה, אם אתם תעמדו על פינוי, את אשר הזהרתי בשעתו את משה דיין הנני מחויב לחזור ולהזכיר, כי על שלטוננו המוחלט במלוא מרחב ארץ חיינו יהודה ושומרון תהיה בהחלט מלחמה בתוכנו, והננו מחויבים מן התורה במסירות נפש על העניין.

מורי ורבותי, לפני שיהיה מאוחר, בואו נמצא דרך לשבת ולדון עם המתיישבים החלוצים של יהודה ושומרון.

ומשפט אחד לסיכום, בעניין אחר, שונה לחלוטין. ואני פונה אל חברי הכנסת לא לקבל את דברי קקנטור, חלילה, אלא באמת מלב כואב; לא מוסר ולא קנטור. לאחרונה יש אופנה חדשה: בכל שבוע מתפרסם בעיתון מקרה של חבר כנסת אשר עזב את אשתו, או חבר הכנסת התורן מבין חברי הכנסת – – –

עמנואל זיסמן (העבודה):

זו עלילה.

יוסף בא-גד (מולדת):

מה עלילה? לא קראת את עיתון "מעריב" ביום שישי זה, ואת עיתון "מעריב" ביום שישי שעבר? אני לא מזכיר שמות.

עמנואל זיסמן (העבודה):

אם יש שלושה-ארבעה, מה אתה מדבר על "כל שבוע"?

יוסף בא-גד (מולדת):

זה רק שבועיים. בכל אחד מהשבועיים האחרונים התפרסם על חבר כנסת שלא שמר אמונים לאשתו, נאמר את זה בלשון עדינה. אינני בא לומר מוסר. אבל חז"ל אומרים: מי שתקף עליו יצרו – – –

אברהם בורג (העבודה):

בשבוע הבא יעקב מתחתן עם ארבע נשים.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, האם זה חלק מהנאום שלך?

יוסף בא-גד (מולדת):

לא, זה משפט סיכום. חז"ל אומרים: מי שתקף עליו יצרו, ילבש שחורים, ילך למקום שלא מכירים אותו. לא צריך לתת פרסום בעיתונים.

יעל דיין (העבודה):

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אני רוצה לומר לך שאתה ניצלת כאן את הבמה בצורה לא הוגנת. זה לא לעניין, זה לא נוגע לנושא שלך, וחבל שאתה עושה את הדברים האלה.

אברהם בורג (העבודה):

ועדת האתיקה.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני צריך לפנות לוועדת האתיקה.

הי"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, זה לא במקום, ואני מציע לך באמת, איך אמרת? – קצת תתגבר על יצרך.

יוסף בא-גד (מולדת):

אני רוצה לשמור על כבוד הכנסת.

עמנואל זיסמן (העבודה):

יש שקרים שנאמרים כל שעה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. שר המשטרה, בבקשה.

אברהם בורג (העבודה):

אדוני אולי יתחיל עם הסיפא של חבר הכנסת בא-גד?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת אברהם בורג, אני חייב לומר לך, שעד לרגע זה לא קראתי את "מעריב", אינני יודע במי מדובר, ואני רוצה לומר לך, שכשר המשטרה אני מרגיש הרגשה מאוד לא נוחה אם אני לא יודע את הדברים האלה.

דן תיכון (הליכוד):

זה מלפני שבוע, שבוע וחצי, זה לא "מעריב" של סוף השבוע.

שר המשטרה מ' שחל:

לא קראתי, אינני יודע.

חגי מירום (העבודה):

האם אדוני מוכן להורות ליחידה לחקירות הונאה – – – ולהביא לנו תשובה?

שר המשטרה מ' שחל:

תודה לאל, המשטרה לא עוסקת בדברים האלה.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אני רוצה להישאר צמוד לנושא ההצעה לסדר-היום כפי שהוגשה ליושב-ראש הכנסת. ההצעה במקורה דיברה על שחרור אסירים פלשתינים בתנאים של שוויון ואי-אפליה בשחרור מקביל של אסירים יהודים מבתי-הסוהר בישראל. חבר הכנסת הנכבד לא פירט בנושא של הסימטריה, אם הכוונה אך ורק לאסירים ביטחוניים, אם הכוונה היא גם לאסירים פליליים, אם כי זה לא היה משנה את תשובתי גם אילו היתה ההתייחסות כוללת וגורפת, גם במקרה זה וגם במקרה אחר. כלומר, גם אם היתה הצעה לכלול את האסירים הפליליים יחד עם הביטחוניים, תשובתי לא היתה משתנה, ואומר אותה מייד.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת יחזקאל, אני קורא אותך לסדר, נא להפסיק את השיחות.

דליה איציק (העבודה):

אדוני היושב-ראש, אנחנו מאוד לא אוהבים להפריע, במיוחד לך.

היו"ר ע' עלי:

לי מילא, אבל לשר?

פיני בדש (צומת):

יש לו סמכות לעצור.

היו"ר ע' עלי:

אני אבקש להפסיק. אני מודה לך על המחמאה.

שר המשטרה מ' שחל:

אינני רואה שצריך לקבוע סימטריה לעניין שחרור אסירים, ואינני רואה גם שיש צורך לדבר בנושאים אחרים, כאילו תם ונשלם ונקבע מי הם האסירים שמתכוונים לשחרר אותם, על-פי קטגוריות של עבירות שעברו, בלי הבחנה, לרבות עבירות שלגביהן ייתכן שתהיה הסתייגות של הדרג המחליט כאשר הוא יבוא להכריע בשאלה הזאת.

כאשר עלה נושא האסירים הביטחוניים, מצא הפרקליט הצבאי הראשי לנכון להפנות ולהעיר את תשומת לב מפקדיו לנושא זה, ומובן מאליו, בהתייחסות מקבילה, את תשומת לב המשטרה בתוקף האחריות שלה לכליאתם של אסירים ביטחוניים בבתי-כלא ישראליים. ההתייחסות נבעה מעצם המצב החדש שנוצר עם החתימה על מסמך העקרונות.

בלי לצטט הכול, אומר את תוכן הדברים שנכתבו במכתבו של סגן הפרקליט הצבאי הראשי: "השינוי במצב הביטחוני מחייב בחינת הרלבנטיות של הענישה המרתיעה והמשך ההליכים הפליליים נגד אסירים ועצירים פלשתינים". למה הכוונה? היו עבירות של חברות בארגון עוין. הארגון הזה דחה בעבר את ההכרה בישראל, קבע שהוא יילחם בישראל על-ידי פעולות טרור, אבל אם אותו ארגון חדל להיות אותו ארגון הפועל בדרכי טרור, לפחות מבחינת ההצהרה, והוא גם מכיר בישראל, האם חברות בארגון היא עבירה, שבעבר נהגו להעניש עליה במאסר, לעתים גם לתקופות מאסר די ארוכות?

השאלה השנייה: האם העבירות של הפרות הסדר, כמו זריקת אבנים, שבאו להרתיע מביצוע עבירה במצב מסוים, נשארות רלבנטיות גם היום, כדי להחזיק אנשים בכלא על העבירות האלה, שבעבר הענישו עליהן?

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, אפשר לשאול שאלה?

שר המשטרה מ' שחל:

בבקשה, אם היושב-ראש – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רון נחמן, צריך לבקש מהיושב-ראש. בסוף הדברים, אם יישאר זמן.

רון נחמן (הליכוד):

תודה.

שר המשטרה מ' שחל:

ואומר סגן הפרקליט הצבאי: "ברור כי הבחינה המחודשת המוזכרת לעיל חייבת להיעשות תוך קביעת קריטריונים ברורים במישור הכללי והפרטני כאחד. המישור הכללי צריך להתייחס לסוג העבירה, למידת העונש, לנזק הנגרם כתוצאה מהמעשה ולתקופה שנותרה לריצוי העונש". אני בהחלט סומך את ידי על ההנחיה והכיוון שסגן הפרקליט הצבאי מעלה במכתבו זה. אני אומר את זה כחבר הממשלה, אני אומר את זה גם כשר המשטרה. לדעתי, אלה הנחיות שצריך להביא אותן בחשבון כאשר באים לדון בשחרור האסירים הביטחוניים.

"הבדיקה הפרטנית צריכה להיגזר מהשתייכותו של האסיר לארגון התומך או השולל את ההסכם, מהתנהגותו במתקן הכליאה, ממצבו האישי, המשפחתי, ומסוג העבירה שהוא עבר." כאן אנחנו מגיעים לעניין עצמו, בשני המישורים שאני מנסה להתמודד אתם: האחד – האם יש סימטריה אוטומטית? האם אנחנו באים ואומרים – אנחנו משחררים אסיר על עבירה מסוימת בתחום הביטחוני? את האסירים הפליליים אין כוונה לשחרר, הכוונה היא למסור אותם, שימשיכו לרצות את עונשם. אני לא חושב שאנחנו צריכים להוציא כ-11,000 דולר לשנה – זו עלותו של אסיר בישראל – אלא הפלשתינים צריכים לטפל בכל אותם מקרים של אנסים או רוצחים פליליים או גנבים או כגון אלה, שמספרם מגיע לקצת פחות מ-1,000 בבתי-הכלא השונים.

אשר לאסירים הביטחוניים – האם יש סימטריה אוטומטית? זו שאלה נכבדה מאוד. אני אומר לכם את האמת: אני אישית מתלבט בה מבחינתי, אם יש צורך להגיע גם לכאן וגם לכאן.

מאחר שהבעיה תתעורר בחריפותה, בעיקר לגבי עבירות שבהן היה סעיף של גרימת מוות, השאלה והתשובה שלי עליה ממילא קשורות בשאלה, האם אני בדעה שצריך לשחרר אסירים שיושבים בבתי-הכלא על עבירות של גרימת מוות למישהו אחר. אומר את דעתי האישית, אמרתי אותה גם בכלי התקשורת: אני שולל שחרור סיטוני של מי שביצעו עבירות מן הסוג הזה. אני חושב: אדם שרצח, אין לו מחילה, ואי-אפשר לכפר על המעשה בגלל הסדר, שאתה בא ואומר: צריך לשחרר. דיברתי גם עם מנהיגים פלשתינים. אינני רואה מה המענה ומה התשובה על רצח ילדה או ילד או אזרח חפים מפשע. לכן, אינני חושב שלעניין הזה אנחנו צריכים לבוא ולהגיד: יש שחרור אוטומטי. אם כאן השאלה, הרי במקרה הסימטריה שאתה מדבר עליו, לגבי האסירים שאתה מתייחס אליהם, של יהודים שרצחו או גרמו מוות לערבים פלשתינים, ממילא הבעיה איננה מתעוררת, כי כאן לא נוצרת אפליה. אם אתה לא משחרר כאן, אתה לא משחרר כאן. אם בכל זאת תהיה החלטה מסוג אחר, אני חושב שאז הבעיה תעמוד במלוא החומרה שלה.

יוסף בא-גד (מולדת):

ואם בסופו של דבר ישחררו ערבים רוצחים, גם כבודו יחשוב.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מעדיף להשתמש בלשוני שלי. אמרתי את דעתי האישית באופן ברור. הבעיה היא, שהדיבור בנושא הזה לא תמיד מועיל, גם בגלל הבעיות השוטפות שצריך לאבחן אותן ולטפל בהן.

אני חייב לומר, שגם לגבי שחרור אותם 780 אסירים ביטחוניים, לגבי המקרים של השפטים בישראל שהיה צורך לקבל את הסכמת נשיא המדינה לחון אותם, ההתייחסות אליהם היתה כהמלצת סגן הפרקליט הצבאי, פרטנית-אישית לגבי כל מקרה, גם לגבי סוג העבירה, חומרתה, איזו תקופה מתקופת העונש שנפסקה לו ריצה האסיר – בהתאם לכך היתה ההתייחסות.

ההתייחסות לא היתה סיטונית. גם לא היתה חתימת קולמוס על מספר של כך וכך אסירים, שמשחררים אותם באופן אוטומטי. יאה שזו היתה ההתייחסות. ועם כל הכבוד, גם ללחצים המופעלים – אינני מקבל אותם.

אין כאן שאלה שאתה בא ואומר: אנחנו פותחים את שערי בתי-הכלא באופן אוטומטי. יש עבירות, הן הרוב המכריע, שהיו רלבנטיות בזמן כגורם הרתעה, כמניעה. רוב האסירים שיושבים בבתי-הכלא שנמצאים בידי צה"ל הם אסירים השפטים עד ארבע שנים, שהעבירות שלהם הן יידי אבנים, חברות בארגון עוין. אלה עבירות קלות יחסית. היה צורך להרתיע, ולכן נפסק מה שנפסק. היום הרלבנטיות איננה קיימת.

העבירות החמורות יותר, וזה מה שעניין אותך בהצעתך, בשלב הזה אינן נמצאות על סדר-היום.

ויש נקודה ששייכת למישור המוסרי היהודי. השאלה שאני שואל אותה היא, האם באמת אנחנו נהיה ככל העמים? האם בעניין הזה אין כלפינו, כמדינת ישראל, דרישה לרמה גבוהה יותר, מוסרית ועניינית, בשמירת החוק, מאשר כלפי גורמים אחרים? אני יודע, זהו הרהור פילוסופי יותר מכל דבר אחר. אני יודע שלמקרה זה הוא משמש כאילו ביטוי לעמדה קשוחה, ולא היא. גאוותה של מדינת ישראל, של אזרחיה, ואני מדבר כרגע על היותי יהודי גאה, הגאה ביכולת שלנו להחזיק מעמד תקופות כה ארוכות בגולה, מול רדיפות – אני חושב שהיכולת של העם להישאר ולשרוד נבעה רק מדבר אחד: מנכונות לאמץ נורמות מוסריות גבוהות יותר, חזקות יותר, קשות יותר, לעומת עמים רבים אחרים. זה מה שהחזיק אותנו.

לכן אני דורש מעצמי, דורש גם מאתנו הרבה יותר. בגלל זה אני גם מגנה כל תופעה של נקם. אני גם מגנה כל תופעה שמדברת בהכללה על אזרחים, יהיו ערבים או יהודים, בהיותם כאלה שלא עשו שום מעשה. ההתקוממות איננה באה כדי להיות יפה-נפש, אלא באמת מתוך אמונה עמוקה מאוד בפנים, שאינני רוצה להיות ככל הסביבה. אני לא רציתי להיות בעירק כמו העירקים, אינני רוצה להיות כמו הפלשתינים, אינני רוצה להיות לא כמו הלבנונים, לא כמו הירדנים ולא כמו הסורים.

ישראל יכולה להיות מה שהיא רק הודות לנורמות האלה, שהן גבוהות יותר. זוהי שאלה שצריכה להיות בינך לבין עצמך, אצל כל אחד ואחד מאתנו, בצד המוסרי.

יוסף בא-גד (מולדת):

מוסרי רק ליהודים?

שר המשטרה מ' שחל:

כן. אני דורש אמות מידה של מוסר גבוה יותר.

אני זוכר דברים שאמר פעם בן-גוריון: אותי לא מעניין מה אחרים עושים, אינני רוצה להיות כמוהם. אנחנו מאמינים, לכן אנחנו מקשים על עצמנו. לכן אנחנו דורשים גם דרישה מסוג אחר לגמרי.

אני רוצה לומר, היחס לחיי אדם בכלל, כסוגיה באזור הזה, שונה בקרב רבים וטובים. ישראל יכולה להצביע על כך, שיחסה לחיי אדם הוא יחס מקודש במלוא המובן הערכי של המלה. אני לא חושב שאפשר למצוא את הנורמה הזאת כדבר מובן מאליו בכל הסביבה שאנחנו נמצאים בה, בין כל שכנותינו. על זה גאוותנו. אתה לא תמצא הרבה מקרים שבהם יש התעוררות פנימית בגלל כל מקרה של פגיעה בזולת, כפי שתמצא אותה במדינת ישראל. על זה גאוותי.

אדוני היושב-ראש, הסוגיה שעלתה היא מסוג הדברים, שבהם הייתי מעדיף שחבר הכנסת אשר הציע את ההצעה יסתפק בתשובתי בלי להביא אותה להצבעה. אני חושב שאין כאן שום דבר רלבנטי שצריך להביא אותו לדיון במקום כלשהו. לכן, אני פונה לחבר הכנסת בא-גד – אם הוא יסכים להסתפק בתשובה בלי להביא את הנושא הזה להצבעה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת בא-גד, אתה מסתפק?

יוסף בא-גד (מולדת):

אני מסכים. אני שומר לעצמי את הזכות, אם, חלילה, זה יקרה, להעלות את הנושא מחדש.

היו"ר ע' עלי:

זה עניין שלך.

לחבר הכנסת רון נחמן יש שאלה לשר. בבקשה.

רון נחמן (הליכוד):

אדוני השר, נודע לי היום, שאחד האסירים שנאשמו ברצח של תושב ישראלי בקריית-ארבע תלה על הבית שלו שני דגלים – אחד של אש"ף ואחד של ה"חמאס". זו אינפורמציה מהיום. ושם, על-יד הבית שלו, על אם הדרך, יש חגיגות של אותם ערבים שהם השכנים שלו, דיירים בסביבה.

אחרי ההערה הזאת שלי אני אמסור לכבוד השר את האינפורמציה במלואה. ואני מבקש שהנושא יטופל במסגרת מה שנקרא האסירים המשוחררים. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת רון נחמן.

שר המשטרה מ' שחל:

אני אעביר את זה למי שמטפל בנושא הזה.

היו"ר ע' עלי:

תודה לשר המשטרה.

רבותי, הואיל וחבר הכנסת בא-גד מסתפק בתשובת השר, כמובן אינני יכול לתת להציע הצעות אחרות, כפי שנתבקשתי לעשות.

הצעה לסדר-היום

דיווח על רישומים פליליים

היו"ר ע' עלי:

אנחנו עוברים להמשך סדר-היום, הצעה לסדר-היום מס' 2456 בנושא: דיווח על רישומים פליליים. חבר הכנסת דוד צוקר, בבקשה.

דוד צוקר (מרצ):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, בימים אלה החלה המשטרה במשלוח כ-250,000 הודעות לאזרחים ישראלים, שבהם מופנית תשומת לבו של האזרח לעובדה, שבשבע השנים האחרונות נרשם נגדו רישום פלילי אחד או יותר.

המשלוח הזה נעשה על יסודה ובסיסה של מדיניות חדשה של המשטרה, שראויה לברכה. לכן, ההצעה לסדר-היום שלי לא באה, כפי שנהוג או מקובל, לבקר ולהטיח, אלא כדי לומר מלה טובה וגם לשאול כמה שאלות, משום שיש לפחות שתי נקודות, אדוני השר, שאני לא שקט לגביהן. אבל, ככלל, נדמה לי שהמשטרה פועלת פה במגמה ובכיוון נכון בכל הקשור לכיבוד זכויותיו וחירויותיו של האזרח.

דוד מגן (הליכוד):

חבר הכנסת צוקר, ראוי להזכיר פה את תרומתה של הוועדה לענייני ביקורת המדינה בעניין הזה.

דוד צוקר (מרצ):

הנושא הזה נדון וקיבל דחיפה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, כך נדמה לי, או אולי בוועדת משנה שלה.

דוד מגן (הליכוד):

בוועדה.

דוד צוקר (מרצ):

הוועדה לענייני ביקורת המדינה, שדנה על בסיסו של דוח קשה ולא סימפתי של מבקרת המדינה וקיימה דיון רציני, והמלצותיה, חלק מהמלצותיה, באות לידי ביטוי במדיניות החדשה של המשטרה. גם זה מסוג הדברים, שהוועדה לענייני ביקורת המדינה צריכה ליהנות בגללם מטפיחה על השכם.

נוסף על כך הורתה המשטרה על מדיניות חדשה, ולפיה חייב יהיה חוקר משטרה להודיע לכל אזרח שהוא בפניו, כי נפתח נגדו רישום פלילי.

אמרתי, מגמה נכונה, ראויה, שעל-פיה יימנע אולי מעתה מצב, שבו אזרח מגלה לפתע באקראי, בקשר לכניסה לעבודה או בקשר לבקשה אחרת, כי יש נגדו כתב אישום.

אף שזה מהלך יקר – אני מבין שזה היה חלק מההתלבטויות של חברי הוועדה לענייני ביקורת המדינה – זה מהלך שנועד לכבד זכויות יסוד של אזרח ולמנוע מצבים מביכים, שבהם מגלה אזרח שיש נגדו רישום או קיים רישום פלילי.

עם זה, אדוני השר, יש לי שתי שאלות. בהזדמנות הזאת חייבים לשאול, מדוע המשטרה שומרת ברישומיה כל רישום פלילי, גם אם רישום זה נעשה על יסוד, נניח, תלונה כוזבת, או על יסוד תלונה שלא נמצא לה בסיס, או תיק שבכלל נסגר? כל אלו ממשיכים להיות רשומים על שמו של האזרח, ונמצא אותו אזרח נושא על גבו שורה שלמה של דברים, שברור מאליו שהוא לא עשה אותם, אין לו קשר אליהם. חלקם בגלל בדיה, חלקם משום שטפלו זאת עליו, ובחלק מן המקרים משום שבדקו ומצאו שלא היה ולא נברא, לא ידיים ולא רגליים, ועדיין הרישום הזה על שמו.

אני אודה לשר אם הוא יתייחס לשאלה, האם אפשר לנקוט מדיניות שתמחק רישום פלילי אם לא נמצאה הצדקה, כמובן, לאותו רישום פלילי?

השאלה השנייה הקשורה בזה עניינה שימוש שעדיין נעשה בידי כמה גופים מסווגים במדינת ישראל, או יחידות משטרתיות, או שירות הביטחון הכללי, שיכולים עד היום לקבל את הרישום הפלילי שלי או שלך או של כל אחד מאתנו, שוב, גם אם אין לו הצדקה כלל. כלומר, יכול להיות מצב, שבו בבקשה לקבלה לעבודה במקום שמסווג כעדין, כרגיש במיוחד – רישום כוזב, עלילה שאני טפלתי עליך, ימנעו ממך קבלה למקום עבודה. אפשר באמת למנוע זאת או על-ידי ביטול הרישום הפלילי, במקרים שתימצא לכך הצדקה, או שתימנע העברת מידע מן הסוג הזה לכל גוף כלשהו ותישמר צנעת הפרט עד למירב, ולא כפי שנעשה היום. זה הפגם שאני עדיין מוצא באותו הסדר.

אם סיימתי את הנקודות הללו, ואין חובה למלא את פרק הזמן, אני מבקש, אדוני השר, להתייחס לשאלה אחרת לחלוטין, שעניינה אקטואלי – המשטרה.

אדוני השר, אחריותה של המשטרה בכל הקשור לחקירות של אזרחים ישראלים המתגוררים בשטחים, בגדה, היא אחריות ברורה, מוגדרת היטב, שאין עליה מחלוקת. המשטרה אחראית לשמירת הסדר בקרב האזרחים הישראלים החיים בגדה. זה איננו אך ורק תפקידו של הצבא. להיפך, חלק מן התפקידים מסור בלעדית לאחריותה של המשטרה. זה לא יהיה מוגזם ולא יהיה מופרך, ודאי שלא אמצא מרחיק לכת אם אומר, שאחריותה זו של המשטרה מושמת בימים אלה ללעג ונתונה למרמס בשרשרת של תגובות אלימות של המתנחלים, תגובות על מעשים קשים ביותר, ביניהם מעשי רצח, תופעות שאני בטוח שהן מעוררות חרדה קשה, בהלה, חשש, זעם רב, חרון, בקרב אזרחים ישראלים המגדלים שם את ילדיהם. כתגובה על אותן תופעות היינו עדים לשורת מעשים, שמקומם לא יכירם בחברה ובמדינה שמתיימרת או רוצה או מבקשת להיקרא חברת חוק. נודה על האמת, חלק מן התגובות, שלא נתקלו בתגובה משטרתית הולמת, היו תגובות של אזרחים ישראלים, תגובות בעלות אופי פוגרומיסטי מובהק. שום הגדרה אחרת אינה יאה לתגובות האלה, ובחלק גדול מן המקרים – נגד תושבים פלשתינים חפים מפשע.

ובעוד אנחנו באים, אדוני השר, לומר, בצדק, לערפאת, שאיננו מסוגל להשליט את רצונו ומרותו על האוכלוסייה הפלשתינית כולה, אנחנו צריכים להיות הגונים עם עצמנו ולומר, שמדינת ישראל, משטרת ישראל, צה"ל, כוחות הביטחון, אינם מסוגלים להשליט את מרותם. גם אנחנו איננו מסוגלים

להשליט את מרותנו כמדינה על כל מי שמבקש לחבל במהלך המדיני בשיטות אחרות מאלה של הטרור, אבל ביסודו של דבר איננו מסוגלים להשליט את מרותנו, ריבונותנו וסמכותנו.

ייתכן שהדבר קשור בדרגי שדה, אדוני השר. ייתכן שהדבר קשור בהזדהות יתירה של דרגי שדה משטרתיים עם אותם אזרחים ישראלים שמתפרעים, ששורפים לול, ששוברים חלונות, שמנפצים זגוגיות, שפוגעים במכוניות, שפוצעים. אם זה כך, אין לזה כל הצדקה, אבל אולי זה איננו בר-שליטה על-ידי הפיקוד העליון של המשטרה.

אני מבקש ממך להתייחס גם לסוגיה זו, האם המשטרה איבדה יכולת של השלטת מרות בגדה, או שמא אפשר לצפות שהמשטרה, יחד עם כוחות הביטחון האחרים, יוכיחו שהמדינה הזאת עדיין מסוגלת להשליט את מרותה וסמכותה, גם בתנאים מסובכים וקשים כמו אלה השוררים היום בגדה.

הי"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד צוקר. שר המשטרה, בבקשה.

שר המשטרה מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, קודם כול אני רוצה להודות לחבר הכנסת צוקר על שהעלה את ההצעה לסדר-היום, כדי להביא לידיעת האזרחים במדינת ישראל אירוע, שלדעתי יש לו חשיבות לכלל האזרחים, והכוונה שלי היא להעברת מידע מהמרשם הפלילי המנוהל במשטרת ישראל אל האזרח שלגביו קיים הרישום הפלילי.

הנושא, כנאמר, נדון בדוח מס' 20 של נציב תלונות הציבור ובדוח מבקר המדינה מס' 43. ממצאי הביקורת העלו, כי אזרחים רבים אינם מודעים כלל לקיום מרשם פלילי לגביהם במשטרת ישראל, ובשל חוסר הידיעה אינם בודקים אם הרישום נגדם נכון או לא נכון ואינם משיגים עליו במידה שנופלת טעות במרשם. קרו מקרים, שכאשר אדם היה זקוק לתעודה כלשהי, התברר לו שהוא לוי, אבל יכול להיות שהוא לוי מתוך רבים בעלי אותו שם, ולגביו נרשם איזה רישום, שאיננו נכון כלל, בשום מקרה.

בעקבות ממצאי הביקורת והמלצת מבקרת המדינה לתיקון המצב התקיימו דיונים במשטרה, בוועדה לענייני ביקורת המדינה של הכנסת ובוועדת השרים לתיאום ומינהל. יש להדגיש, שהעברת המידע מהמרשם הפלילי המנוהל במשטרת ישראל הינה בהתאם לחוק המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"א-1981. על-פי חוק זה זכאי כל אדם לעיין במרשם הפלילי נגדו. דרך העיון קבועה בתקנות המרשם הפלילי ותקנת השבים, התשמ"ו-1986. עד היום לא הובא לידיעת האזרח, ביוזמת המשטרה, דבר קיומו של רישום פלילי המנוהל נגדו.

משטרת ישראל אימצה את המלצות מבקרת המדינה בדוח מס' 43 וקיבלה על עצמה לשלוח הודעות לאזרחים בעלי רישום פלילי.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אילו היינו שולחים לכל אזרח במדינת ישראל, מקדמת דנא, את הרישומים הפיליליים שיש במאגרי המידע של המשטרה, היה צורך לשלוח כ-3 מיליוני רישומים. הדבר הזה היה בלתי אפשרי, בלתי מעשי, דבר שאיננו ניתן לביצוע מבחינה אדמיניסטרטיבית.

אני הצעתי למבקרת המדינה הצעה שנתקבלה בוועדה לענייני ביקורת המדינה, וגם נתקבלה על דעת מבקרת המדינה, ללכת שבע שנים אחורה, עקב חוק תקנת השבים, שבו יש עבירות שנחקקות בתום שבע שנים. קבוצה זו של אזרחים כוללת 300,000 איש, שלהם אנחנו מתכוונים לשלוח את ההודעות.

אם הייתי מביא בחשבון רישום פלילי מחייב בהתאם לחוק, המספר היה בערך פי שלושה מהמספר שאנחנו מדברים עליו.

הבעיה השנייה שהתעוררה בקשר למרשם היא, האם לשלוח לאזרח הביתה את הרישום הפלילי עצמו או לשלוח הודעה ולהזמין את האזרח שיבוא לעיין. אני חייב לומר, שאנחנו בדקנו והגענו למסקנה, שעדיף לשלוח הודעה המזמינה את האזרח ומודיעה לו כי יש רישום פלילי, שיבוא לעיין, ולא לכתוב במכתב שנשלח אליו הביתה מה טיב העבירה. הסיבות לכך רבות. אחת מהן היא, שמתוך המכתבים שנשלחים הביתה יש כ-20% שאינם מגיעים, בגלל שיבוש כתובת, שיבוש שם, ומי יודע לאן יגיע המכתב. בדקנו גם אפשרות לשלוח הודעה בדואר רשום, וגם אז ראינו שהתוצאה איננה תוצאה, ולכן העדפנו שההודעה תהיה הודעה לבוא ולהסתכל.

החל מ-1 בנובמבר, כלומר החל מחודש זה, פתחה המשטרה במבצע שיימשך שישה חודשים, ובמהלכו יישלחו הודעות ל-300,000 אזרחים שקיים להם רישום פלילי מאז 1 בספטמבר 1986 ועד היום. אזרחים אלה, כמובן, יוזמנו ויוכלו לעיין. אם האזרח חולק על הרישום נגדו, הוא יופנה למטה הארצי של המשטרה כדי לברר את ההשגות שיש לו על הרישום.

עניין אחר העלה חבר הכנסת דדי צוקר, ואדוני היושב-ראש, אני חייב לומר, שהבעיה באמת איננה פשוטה ואיננה קלה.

דן תיכון (הליכוד):

איך נוכל להגיב? אנחנו לא מסכימים למה שאמר חבר הכנסת צוקר בנושא של הכאות.

שר המשטרה מ' שחל:

סליחה, עוד לא גמרתי. אני מבין שהתייחסת לבעיה השנייה. אני עדיין ברישום הפלילי. חכה, נגיע, זו בעיה שלישית שהוא העלה. הבעיה שהוא העלה היא לא לגבי רישום פלילי. אני לא מדבר על רישום פלילי שהוא בעקבות הרשעה, אלא על מאגר מידע, מידע שנמצא בידי המשטרה.

מה הדילמה שאנחנו עומדים בפניה? נניח שהוגשה תלונה נגד פלוני על עבירות מין. המידע הזה נצבר במשטרה, המשטרה אוגרת אותו. לשם מה? – אם יש תלונה אחרת בעוד זמן נגד אותו אדם, ואם באים ואומרים: יש כאן חזרה על אותה עבירה, זה מגביר את החשד, מקל את החקירה כדי לאתר עבריינים. הייתי אומר כך: מידע מבחינת המשטרה הוא בסיס לעבודתה. המודיעין הוא חלק מהותי ממה שהיא עושה. אבל צדק חבר הכנסת דדי צוקר, יכול להיות שהשכנה שלו התלוננה, והיא אומרת שהשכן שלה, כל לילה, מפריע בזדון את מנוחת השכנים, ונרשם שהאיש הוא איש ריב ומדון. אני בכוונה מביא דוגמה שלא מעוררת שום בעיה. הרישום הזה נמצא בתיק ומלווה את האיש זמן רב.

דיונים רבים קיימנו. במיוחד היו לי שיחות עם מבקרת המדינה, איך אנחנו פותרים את הבעיה. האם לחשוף בפני האזרח הזה גם את הרישום, גם אותה תלונה, או אותו מידע מודיעיני, שהמשטרה לא מצאה שיש מקום להעמיד לדין בגינו כי לא היו לה ראיות? והרי אנחנו מטפלים בבעיות של עבריינים שנמצאים לעתים בחקירה ובחיקור זמן רב. קח את כל עבירות הסמים, זוהי שאלה שנמשכת הרבה מאוד זמן. עד שמוצאים את הראיות כדי להעמיד לדין יכולות לעבור שנים רבות. ואז, אם אתה חושף את המידע הזה, סיכנת את היכולת שלך לאתר עברייני, שיכול להיות גם עברייני מבוקש בעבירה חמורה מאוד.

ההצעה שאני מדבר עליה אומרת כך: המידע הזה הוא לשימוש פנימי של המשטרה בלבד. אם הוא יידרש, הוא יידרש רק למקרים מאוד מיוחדים ומסווגים, שהם עניינים הקשורים עם ביטחון המדינה. זוהי ההצעה. אני יודע שאילו הייתי יושב במקומך הייתי אולי אומר אותו דבר. האמת היא שבעבר אמרתי אותם דברים. זה לא מספק אותי. אבל, מצד שני, אני חייב לדאוג גם לעבודתה של המשטרה מבחינת היכולת שלה לתפקד, והחומר הזה הוא מאגר מידע שנמצא אצלה, שבלעדיו למעשה המשטרה תהיה כאילו נכה מבחינת היכולת שלה לבצע את עבודתה.

אנחנו החלטנו, לאחר דיונים, לפטור את האזרח מתשלום אגרה. בדרך כלל האגרה לעיון במרשם הפלילי היא 14 שקלים.

אבל אני רוצה באותה הזדמנות לעבור ולומר שני דברים שהם מעניינים, ולדעתי גם חשובים, לידיעת הציבור: החל מ-1 בנובמבר, כל אדם הנחקר במשטרה בשל חשד לעבירה פלילית, ומואשם בעבירה, יובא לידיעתו כי בעקבות החשד והחקירה נגדו ייפתח נגדו רישום במרשם הפלילי המנוהל במשטרה. כלומר, לגבי מקרים חדשים, אנחנו מודיעים אוטומטית. החשוד יאשר בחתימתו כי ההודעה הובאה לידיעתו; שלא יבוא ויאמר שהוא לא ידע. עם סיום החקירה יודע לאותו חשוד גורל הרישום, כלומר, האם הוחלט כי יימחק או זה ימשיך להתנהל נגדו. אם יתברר שלא מעמידים אותו לדין, מוחקים אותו, ואומרים לו שזה נמחק. אם מעמידים אותו לדין, יודיעו לו, וזה יימסר באופן שוטף.

הדבר השני: בדיונים שאני מקיים עכשיו עם אגף החקירות, הכוונה לעשות כמה דברים מבחינת שיפור העבודה בכמה נקודות. אני רוצה להעביר את היחידות הארציות למקום אחר, במיוחד את היחידה לחקירות הונאה, שמקום הימצאה, בסדנה ביפו, איננו הולם. הייתי רוצה – ואני גם מקנא ב-NEW SCOTLAND YARD – במבנה שיהלום את הצרכים של מדינה מודרנית בשנות האלפיים, עם ציוד חדש, עם תוספת כוח-אדם, בעיקר לגייס בעלי מקצועות חדשים, כי מתברר שיש צורך באנשי מחשב. עבירות בנקאיות מתנהלות היום במחשוב, מהנדסים, עבירות בנייה, כל המקרים האלה.

ואולי הנקודה החשובה ביותר: משך החקירה של החשדות. המשטרה הודיעה לי, כי יש ביכולתה להתחייב, בלי חקיקה ובלי הוראה, שברוב המקרים של חשדות ניתן יהיה לסיים את החקירה בתוך שנה. אם יהיה מקרה יוצא דופן, לגביו תהיה התייחסות בעצה עם היועץ המשפטי בדבר שלא יכביד

או לא יאריך את זמן החקירה. אני רואה בזה דבר חשוב מאוד מבחינת האזרחים, בעיקר אותו אזרח קטן שמענים אותו, זרקו נגדו מלת חשד והעניין שלו נמשך.

יהיה צורך – ואני מציע לך, כיושב-ראש ועדת החוקה של הכנסת, לזרז את ההליך של הגשת כתב האישום לבית-המשפט. יש מקרים שבהם אנשים מחכים שבע שנים, כאשר לא מחליטים לגביהם מה יהיה גורלם. אני חושב שאין עיני חמור מזה. אני מדבר על האזרח, על יעקב ראובן. אינני מדבר על אנשים מיוחסים. אני בא ואומר, האיש הפשוט הזה, עולמו חרב עליו, והוא לא מגיע ליום שלו בבית-המשפט כדי לדעת אם הוא זכאי או לא זכאי.

אדוני היושב-ראש, נשאלתי שאלה אחרת הקשורה לאירועים שהיו בשטחי יהודה ושומרון, בקשר להפרות סדר, בקשר למקרים של פעולות נקם או הוצאת זעם. אני בא ואומר, כולנו מבינים ללבם של אנשים שנמצאים בתחום ההתרחשות, במקרים מזעזעים כמו רצח, גרזן, סכין. אלה דברים חמורים מאוד, המקוממים כל אחד. אין לי ספק שגם חבר הכנסת דדי צוקר, גם אני, כולנו, בעניין הזה מתקוממים ומזעזעים. אבל אומר כאן את מה שאמרתי גם בעבר: אינני יכול אלא להביע סלידה מוחלטת מהמקרים של ההכללה, של עשיית פוגרום. נער הייתי כאשר שמעתי: "תהרגו את היהודים", "איד'בח אל-יהוד". אינני רוצה בשום אופן לראות במדינה הזאת תופעה, שבה יגידו על ערבים אותו דבר שאמרו עלינו בחוץ-לארץ.

דוד צוקר (מרצ):

מה אתה עושה נגד זה?

שר המשטרה מ' שחל:

רגע, תן לי. אלא טעות יש בידי חבר הכנסת דדי צוקר, כפי שרבים טועים. רבותי, משטרת ישראל איננה אחראית לסדר הציבורי ביהודה, בשומרון ובעזה.

דוד צוקר (מרצ):

היא אחראית לחקירות בתחום יהודה.

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת צוקר, תן לי. הרי זו לא שאלה בוויכוח, זו שאלה בעובדה. מספר כל השוטרים שהיו ביהודה, בשומרון ובעזה עד לכניסתי לתפקיד היה 390; מתוכם 90 שוטרים מקומיים שעסקו בעבודות ניקיון, מטבח, ומעט מאוד בעבודות משטרה של ממש. זה מגוחך לדבר בכלל על עבודת משטרה רצינית בקרב היהודים ובקרב הערבים. הכסף להעסקתם בא ממתאם הפעולות בשטחים.

אני רוצה לומר לכם, אין זלזול חמור יותר. אני גם בדעה, שעצם העובדה שלא היתה אכיפת חוק הביאה גם בשוליים לתופעה הכללית, גם באינתיפאדה, גם אצל הפלשתינים, גם אצל היהודים.

גם היום, גם המקרים האלה שקורים, אומנם עם כניסתי לתפקיד באתי ואמרתי שצריך להכפיל, והעליתי את המספר ל-900. גם זה לעג לרש. זה איננו רציני. אנחנו מעמידים עכשיו את התקן, לתחילת 1994, על 1,280 שוטרים. אני בא עכשיו בתביעה למשרד האוצר להעלות את המספר הזה ל-2,000 שוטרים.

דוד צוקר (מרצ):

כמה חקירות פתחתם?

שר המשטרה מ' שחל:

אני לא מוכן לתשובה. פתחנו חקירות. המשטרה עושה, נדמה לי, 38, בימים האחרונים האלה. חבר הכנסת שפי, סליחה.

אני טוען טענה, והיא נמצאת בוויכוח, הבאתי את הנושא לראש הממשלה והוא טרם הוכרע. אומר אותה כאן בגילוי לב, הפעם בלי לעטוף אותה בעטיפות. אני בדעה, שעם ההסדר המדיני ועם השינויים שחלים בשטחים, צריך להפקיד בידי משטרת ישראל ומשמר הגבול את השמירה על הביטחון השוטף, על הסדר הציבורי ועל צירי התנועה, כדי להבטיח מעבר חופשי לכולם.

אני חושב שהתפקיד הזה מתאים למשטרה יותר מאשר לצבא. אני חושב שחייל צה"ל, בין שהוא בשירות חובה ובין שהוא במילואים, אין זה מתפקידו לעמוד מול מתנחלים ולנהל אתם ויכוח. אני חושב שאלה פעולות שיטור פרופר, ולכך צריך כוח אדם.

דוד צוקר (מרצ):

מה עושים עד אז?

שר המשטרה מ' שחל:

עד אז אני לא אחראי. המושל הצבאי הוא האחראי לסדר הציבורי. מתי אנחנו מוזמנים? אנחנו מוזמנים לאחר המעשה כדי לפתוח תיק חקירה. מאחר שרוב הפעילות שתהיה במסגרת ההסדר היא פעילות משטרתית בשמירה על הסדר הציבורי, אני חושב שהמשטרה צריכה לבצע את זה. בעניין זה יש ויכוח, הוא לא הוכרע. יש סיכום שבשלב השני העניין יידון. אני משוכנע בדבר אחד, ואני אומר שוב, מצדי שיעבירו את האחריות לעניין הזה למשרד הביטחון, אבל אני בטוח בדבר אחד – לא צה"ל צריך לעסוק בעבודות שיטור. זה לא תפקידו. הוא איננו מתאים לזה. משטרת ישראל, זו חובתה וזה

תפקידה, היא צריכה להיות מאומנת, זה עיסוקה בכל ימות השנה, היא צריכה להיות אחראית לכך, היא צריכה לטפל בבעיות שיתעוררו בין קריית-ארבע לחברון, בין שאלה יהודים ובין שאלה ערבים, תוך תיאום עם המשטרה הפלשתינית.

לדעתי, זו אחת השאלות הרציניות והכבדות ביותר שצריך לדון בהן ולהכריע בהן בזמן הקרוב ביותר.

מכל הסיבות האלה, אני מציע להעביר את ההצעה של חבר הכנסת דוד צוקר לוועדה – – –

דוד צוקר (מרצ):

אני מוכן להסתפק בתשובת השר. עוד מעט אסתפק.

היו"ר ע' עלי:

אני מבקש להפסיק את ההתחכמויות האלה. אתה מסתפק או לא מסתפק בתשובת השר?

דוד צוקר (מרצ):

כן.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה.

הצעת חוק נהגים שיכורים – שלילת רשיון, התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת א' הירשזון)

היו"ר ע' עלי:

לפנינו הצעת חוק תתמ"ד, הצעת חוק נהגים שיכורים – שלילת רשיון, התשנ"ג-1993. ההצעה היא של חבר הכנסת אברהם הירשזון, וינמק אותה חבר הכנסת דוד מגן.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, חבר הכנסת אברהם הירשזון הניח על שולחן הכנסת ב-7 ביוני 1993 הצעת חוק אשר באה לסייע במלחמה בתאונות דרכים בכל הקשור לתופעה החדשה, והיא תופעה חדשה בישראל, של אלכוהוליזם ונהגים שיכורים בדרכים.

נבצר מחבר הכנסת הירשזון להופיע היום מסיבות רפואיות משפחתיות וגם בשל התחייבות ציבורית חוץ-פרלמנטרית. אני מבקש לשכנע את שר התחבורה, את חברי הכנסת ואת הממשלה – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני לא מבין, הממשלה מתנגדת לחוק הזה?

דוד מגן (הליכוד):

אינני יודע. אני מניח שנוכח התופעות האחרונות וגל התאונות והקורבנות הרבים והמחיר שנדרשנו לשלם בשבועות האחרונים – אני מניח שנצליח לאשר את הצעת החוק הזו בקריאה מוקדמת בהסכמה מקיר לקיר.

הנתונים, כפי שמשרד התחבורה יוכל להציג בפני משרד המשטרה ולהיפך, מראים כי אם עד 1991 – 1990 היתה תופעת התאונות הנגרמות בגלל שתיית יתר, בגלל אלכוהוליזם, בשיעור של 1.5%, הרי היום, לצערנו, שיעור התאונות האלה מגיע לכדי 5% מכלל תאונות הדרכים.

איתור ראשוני של התופעה חושף את העובדה, כי רוב האנשים הנוהגים כשהם בגילופין הם משתי קבוצות: קבוצה אחת היא צעירים מתחת לגיל 20, וקבוצה שנייה – עולים חדשים שבאו מחבר-העמים.

בקבוצת הצעירים אנחנו רואים כי התאונות, לפי מחקרים וסקרים שנעשו, קורות בדרך כלל בימי סוף השבוע, לילות חמישי, שישי ומוצאי שבת. יותר מ-50% מתאונות הדרכים שמעורבים בהן נהגים שיכורים מתרחשות, כפי שהזכרתי, נכבדי השרים, בימי סוף השבוע.

בהצעת החוק הזאת חמישה סעיפים, והיא מטילה מטלות מיוחדות לאכיפת יתר של החוק, במיוחד על-ידי משטרת ישראל, אבל גם על-ידי רשות הרישוי, וכן מוטלות מטלות על משרד החינוך והתרבות ועל גורמים נוספים. הצעת החוק, שמדברת על פעולות הסברה בבתי-הספר, על פעולות שיש לבצע גם במבחני הרישוי של רשות הרישוי – הצעת החוק הזאת ראוי שתאושר היום על-ידי הכנסת בקריאה מוקדמת, כך שנוכל לבדוק אותה לפרטי פרטים ולשמע את הדעות השונות בוועדת הכלכלה של הכנסת, ולהביא לרישומה בספר החוקים של ישראל.

אני מבקש את אישור הכנסת להצעת החוק.

היו"ר על עלי:

תודה רבה.

שר המשטרה, בבקשה. אני לא מבין למה שר המשטרה צריך להשיב ולא שר התחבורה.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני שר המשטרה, אני לא מאמין שאתה תהיה נגד הצעת החוק בקריאה טרומית.

היו"ר על עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, השר מייצג כאן את ועדת השרים לענייני חקיקה, לא את עצמו. נשמע מה יאמר.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מבקש מהיושב-ראש שיגן עלי, שלא יעשו תעמולה לפני שאני מתחיל לדבר. חבר הכנסת דן תיכון פשוט משפיע עלי.

אני מקווה שחבר הכנסת דוד מגן ישתכנע, אם אני אצליח לשכנע אותו, שהוראות החוק שהוא מציע קיימות כבר היום בחקיקה, ולמעשה הן מייטרות את ההצעה.

הכוונה היא ברורה ומבורכת. אין ספק שכולנו מודאגים מהבעיה של נהיגה שגורמת תאונות. אין שבוע שהממשלה לא מתייחסת לנושא הזה, כפי שממשלות קודמות התייחסו אליו. אני יכול להעיד עלי גם את שר התחבורה וגם את כל הציבור, שהעניין הזה ממש מחמיץ את הלב, מדאיג. אומר דבר נוסף, אני מקבל את ההודעה שהתרחשה תאונה קטלנית – וזה מלווה אותי כמעט כל יום, כי, לצערי הרב, אחת לכמה שעות יש אירוע מן הסוג הזה.

אנתח את סעיפי הצעת החוק אחד לאחד. בסעיף 1 להצעת החוק מוצע לקבוע כעבירה נהיגה ברכב על-ידי מי שנוהג כשהוא שיכור. נושא זה מוסדר היום בסעיף 62(3) לפקודת התעבורה, הקובע כעבירה שדינה מאסר שנתיים – אם האיש נוהג ברכב או ממונה על רכב, בדרך או במקום ציבורי, בהיותו שיכור; בסעיף 64(ב) מוגדר שיכור – מי שנתון תחת השפעתו של משקה או סם משכרים או מסוכנים.

כן מוצע בסעיף 1 להצעת החוק לקבוע סמכות שלילת רשיון בפועל לתקופה של עד שלוש שנים לנהג שיכור. חבר הכנסת דוד מגן, הנושא הזה מוסדר היום בפקודה. לפי סעיף 35(א) לפקודת התעבורה, מוסמך בית-המשפט שהרשיע אדם שעבר עבירת תעבורה, נוסף על כל עונש אחר או במקומו, לפסול אותו מלקבל או מלהחזיק רשיון נהיגה לצמיתות או לתקופה מסוימת, או עד שיתמלאו התנאים שיקבע בית-המשפט. היינו, לפי החוק הקיים סמכותו של בית-המשפט רחבה יותר, אולם היא נתונה לשיקול דעתו לפי נסיבות המקרה.

לאור האמור לעיל, ברור שסעיף 1 להצעת החוק לא רק שאיננו מחדש, אלא הוא מצמצם את שיקול דעתו של בית-המשפט ואת הסמכות הנתונה לו היום בחוק.

סעיף 2 בהצעת החוק – בסעיף זה מוצע לקבוע עונש מאסר חובה לתקופה של בין שישה חודשים ל-12 חודשים.

אדוני היושב-ראש, היום יש לבית-המשפט סמכות שבשיקול דעת להטיל עונש מאסר לתקופה של עד שנתיים. גם כאן קובעת הצעת החוק מחד גיסא עונש בשיעור נמוך מהקיים היום, ומאידך גיסא מציעה להטילו כעונש חובה. אין מקום לשלול את שיקול דעתו של בית-המשפט, שמוסמך היום לפי הפקודה להטיל אפילו עונש חמור מזה המוצע בהצעת החוק, בהתאם לנסיבות המקרה כפי שמתברר לבית-המשפט.

אומר מלה כמשפטן. באותם מקרים שבהם המחוקק כפה על בית-המשפט עונש מינימום, בית-המשפט, משום שהנסיבות לא התאימו לעונש מינימום מהסוג הזה, עשה כך, שבמקרים רבים גם שחרר את הנתבע, לא הרשיע אותו, משום שמצפוננו של השופט לא הרשה לו לקבוע עונש אוטומטי. לכן, גם סעיף 2 נעשה מיותר.

אשר לסעיף 3 – בסעיף זה מציע המציע להטיל על משטרת ישראל בדיקות של רמת האלכוהול, בלי שיהיה צורך להפנות את הנהגים לבדיקות בבתי-חולים. יש כאן בעיה של זכויות האזרח. נושא בדיקת שיכרות מוסדר היום בפרק 6 לתקנות התעבורה. תקנות אלה לא הותקנו סתם מעצמן, אלא מכוח סמכות שר התחבורה ושר הבריאות. הוראות הפרק השישי לתקנות התעבורה נקבעו בעקבות עבודת מומחים שדנו בנושא וקבעו את נוהלי הבדיקה שעל-פיהם עובדת המשטרה, בדיקות נשיפה ובדיקות דם.

אני לא חושב שאתם צריכים להיות מעוניינים לתת בידי המשטרה כוח, בלי הפרוצדורה שבאמת יוכיחו עם מסמכים, עם רופא, מה הוא שיעור האלכוהול בדם; לבוא ולהגיד: אולי ימצא שוטר שרב עם הנהג, והוא ייקח, רחמנא ליצלן, חבר כנסת פלוני ויגיד לו שהוא מוצא שהוא שתי יתר על המידה. כמות האלכוהול בדם היא שאלה מרכזית מאוד, שצריך להוכיח אותה, ולכן אני לא חושב שיש להצעה מקום.

לסעיפים 4 ו-5 – בסעיפים האלה חבר הכנסת דוד מגן, למעשה חבר הכנסת הירשזון בהנמקה של חבר הכנסת מגן, מציע להטיל על רשויות ציבור שונות פעילות הסברה ותקשורת. נושאים אלה חשובים בהחלט, אבל אין להם מקום בהוראת חוק, אלא הם עניין למדיניות על-פי הקצאת משאבים על-ידי כל המשרדים הנוגעים בדבר. אני יודע שנעשית פעילות. נעשית פעילות על-ידי המשטרה, על-

ידי משרד התחבורה, על-ידי משרד החינוך, על-ידי גורמים רבים. שר התחבורה יזם פגישות משותפות בינינו לבין משרד המשפטים ומשרד החינוך.

לסיום, אדוני היושב-ראש, הצעת החוק הנדונה אין לה מקום, מאחר שבהסדרים הקיימים יש כדי להסדיר נושאים אלה בצורה ראויה, מלאה ומקיפה יותר.

אילו הקשיב חבר הכנסת דן תיכון לדברי, אני משוכנע שהוא היה משתכנע כמוני, שאין צורך להעמיס על הכנסת דברים מיותרים.

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאגו לנו. אפשר להציע? אדוני השר, מאחר שמדובר בקריאה טרומית, ואתה העלית נימוקים כבדי משקל, אבל אי-אפשר להשיב לך, שכן טענותיך לא נבדקו – אני מציע שתיאות להעביר את ההצעה לדיון טרומי בוועדת הכלכלה. ואז, אם אתה צודק – מבטיח לך חבר הכנסת דוד מגן, שהוא לא יעביר את הצעת החוק הלאה למליאה. מדוע שלא תקבל זאת?

שר המשטרה מ' שחל:

חבר הכנסת דן תיכון, בניגוד לנוהג שהיה נוהג לפיו חבר הכנסת דוד מגן בהיותו שר, אני מסכים להצעה. בדרך כלל, הוא לא עשה לי כל הנחה. אבל אני מסכים להצעה.

דוד מגן (הליכוד):

זה היה נוהל שהשתמשתי בו. במקום לומר: ניפגש בשביעיות, אמרתי: ניפגש בוועדות.

שר המשטרה מ' שחל:

אני מסכים. בהבנה זאת אני מסכים להעביר.

היו"ר ע' עלי:

שר התחבורה, אתה רוצה להגיב? בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, חבר הכנסת דוד מגן, הבעיה בהצעה שהוצעה כאן היא לא בעיית החקיקה אלא בעיית האכיפה. דווקא נושא השיכרות הוא בעייתי, צריך לקחת את האדם לבדיקות מעבדה וכו', אין שוטר שילווה אותו. לכן, משרד התחבורה, כדי לסייע באכיפה, צייד את ניידות המשטרה במכשירים מודרניים הנקראים "ינשוף". זה מכשיר שבדוק במקום את כמות האלכוהול שיש בפיו של הנהג. ואם הוא עובר כמות מסוימת, רשאי שוטר לשלול ממנו את רשיונו במקום, ולאחר מכן לשלוח אותו לבדיקה.

לכן, הבעיה היא בעיה אמיתית; נכון, היא גדלה, לא ל-5%, אלא, לפי הנתונים שלנו – 3%, אבל גם זו בעיה. די בתאונה אחת שגורמת למותם של אנשים. אנחנו ציידנו את המשטרה ב"ינשופים", שהם מכשירים מודרניים המאפשרים לבדוק במקום את כמות האלכוהול שבפי הנהג ולשלול את רשיונו מייד.

דן תיכון (הליכוד):

אתה יכול למסור פרטים על נהגים שנעצרו?

היו"ר ע' עלי:

שר התחבורה ניצל את הבמה כדי לומר שהוא פועל בתחום הזה, שיש לו "ינשופים". אנחנו עוברים להצבעה.

הצבעה מס' 9

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 9

נגד – אין

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק נהגים שיכורים שלילת רשיון, התשנ"ג–1993,

לדיון מוקדם בוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

תשעה בעד, אין מתנגדים, אין נמנעים. הצעת החוק עברה לוועדת הכלכלה של הכנסת להכנתה לקריאה ראשונה.

הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן (דפנות למכלית שמן).

התשנ"ג-1993

(הצעת חבר הכנסת ד' מגן)

היו"ר ע' עלי:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: הצעת חוק תשכ"ג, הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן (דפנות למכלית שמן), התשנ"ג-1993, של חבר הכנסת דוד מגן. יעלה ויבוא.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי כנסת נכבדים, כ-60 מכליות נפט פוקדות במחזוריות מסוימת את ישראל מדי שנה. חלק ניכר מהן ישנות, רעועות וחלודות. רק קביעת תקן סביר למכלית תצמצם את סכנת זיהום חופי ישראל על-ידי כלי השיט המובילים נפט.

כזכור, העליתי את ההצעה והנחתי אותה על שולחן הכנסת עוד ב-22 במרס 1993, על רקע אסונות אקולוגיים שפקדו, ולצער הרב ממשיכים לפקוד אזורים שונים בעולם. על רקע ניסיונם המר של אחרים אנחנו צריכים לוודא, כי מכליות הנפט הנכנסות לתחום המים הטריטוריאליים של ישראל תהיינה בטוחות יותר ומודרניות.

מדינות רבות מגינות על עצמן, על חופיהן, על אזרחיהן, ולא מאפשרות למכליות שכאלה להיכנס לתחומיהן, אלא אם כן אותן מכליות הן בעלות שתי דפנות. כמובן, ההיגיון מדבר כאן על דופן כפולה, ואם דופן אחת נפגעת בעלייה על שרטון או בהתנגשות או בתאונות כלשהן, הדופן הנפגעת נפרצת והדופן השנייה משמשת דופן מגן, והיא מונעת בדרך כלל את זרימת השמן, הנפט, והמפגע בקנה מידה גדול נמנע.

אדוני שר התחבורה, אני מבקש להדגיש בפניך ובפני חברי הכנסת, שלא הנחתי את ההצעה הזו על שולחן הכנסת, או, נכון יותר, לא חשבתי להעלות אותה כהצעת חוק, אלא לאחר דין ודברים, בקונוטציה החיובית, שהיה לי עם השר לאיכות הסביבה במליאת הכנסת.

במסגרת תשובה על אחת השאילתות, שאלתי אותו: אם הממשלה לא תיזום תקנה שכזאת – וזה היה על רקע אותם אסונות אקולוגיים שהזכרתי, שקרו בחורף האחרון – האם הממשלה תתמוך ביוזמה פרלמנטרית?

דן תיכון (הליכוד):

הזיהום הגדול ביותר אירע באלסקה. הקברניט היה שיכור. הוא פשוט היה שיכור. לכן הוא זיהם את כל הים.

דוד מגן (הליכוד):

אני רוצה לדבר על תקן המכלית ולא על הגורם האנושי. אפשר לומר גם שהדברים נאמרו, ואני רואה אותם כמעין הצהרה לכנסת, על-ידי השר לאיכות הסביבה; נאמר שתהיה תמיכה בהצעה שכזאת.

אני מבקש מהכנסת לאשר את הצעת החוק הזאת בקריאה המוקדמת ולהעבירה לעיון, לדיון ולהכנה לקריאה ראשונה בוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת דוד מגן. שר התחבורה, בבקשה.

שר התחבורה י' קיסר:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בתשובה על הצעת החוק אומר, כי נכון הוא שמדינת ישראל שוכנת בקצה של שני ימים, הים התיכון וים סוף, וחופי ישראל מהווים משאב לאומי חיוני, ויש לשמור עליהם.

נכון גם שעומס ספנות רב קיים בנמלי ישראל ובתעלת סואץ השכנה לנו. לכן, על מדינת ישראל להוביל את נושא בטיחות השיט באמנות בין-לאומיות ולדרוש פיקוח בטיחותי על האוניות המפליגות באזור.

לכן, אני בהחלט מבין את הרגישות של חבר הכנסת דוד מגן, המבקש לחזק את הפיקוח. אולם ברצוני להפנות את תשומת לבו לכך, שקיימת פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן, נוסח חדש משנת 1980, שעבר כמה תיקונים. הפקודה קובעת הוראות מפורשות בדבר מניעת שפיכת שמן לים ומסדירה נקיטת אמצעים ופיקוח למניעת זיהום הים.

כבר בראשית השנה החליטה הממשלה לבחון מחדש את נושא הפיקוח על זיהום הים, ובחודש פברואר 1993 הוקמה על-ידי ועדת מנכ"לים בין-משרדית לשם בחינת האמצעים הנוספים הדרושים לשמירת הים מפני זיהום. הוועדה כללה את מנכ"ל משרד התחבורה, שהיה יושב-ראש, מנכ"ל המשרד לאיכות הסביבה, מנכ"ל משרד האנרגיה ונציגי מינהל הספנות ומינהל הדלק. הוועדה סיימה את עבודתה בימים אלה והגישה לי רק לפני עשרה ימים את המלצותיה. קבעתי יחד עם הוועדה מועד, כדי שאלמד את ההמלצות וגם אראה מה צריך עוד לעשות.

אקרא המלצה אחת מתוך המלצות הוועדה, הקובעות, בין השאר, שכל האוניות הפוקדות את נמלי ישראל יעמדו בדרישות האמנות הבין-לאומיות שישראל חתומה עליהן. אנחנו קשורים באמנות בהקשרים אלה, כי אנחנו לא עם לבדד ישכון.

אשר להצעה לחייב בניית אוניות וכלי שיט עם שתי דפנות – זוהי המלצה שאכן נתקבלה בארגון הספנות הבין-לאומי, ה-ORGANIZATION. אולם הם מחייבים בדפנות כפולות אוניות חדשות הנבנות מ-1993 ואילך.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה יעזור? בינתיים מובילים במכליות ישנות.

שר התחבורה י' קיסר:

תסלח לי, אני כרגע עונה, חבר הכנסת תיכון. אני עונה ואני אענה את מה שאני מבין ולא מה שאתה רוצה לשמוע.

ואילו אוניות אחרות – – –

דן תיכון (הליכוד):

אני יכול לשאול שאלה?

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת תיכון, היית פעם סגן יושב-ראש הכנסת.

שר התחבורה י' קיסר:

אולי תשמע עד הסוף.

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל אם אפשר לשאול שאלה.

היו"ר ע' עלי:

שואלים את היושב-ראש, לא את השר.

שר התחבורה י' קיסר:

אבל אולי תיתן לי להשיב ותשמע את דברי עד הסוף?

דן תיכון (הליכוד):

אני שואל אותך.

היו"ר ע' עלי:

עוד מעט, לאחר שהשר יסיים את דבריו.

שר התחבורה י' קיסר:

אבל לא באמצע המשפט. תשמע לפחות את המשפט עד הסוף, ריבוננו של עולם. אתה אומנם מגיב מהר, אבל תשמע עד סוף המשפט. הלוא אני מבין מה הבעיה. תאמין לי שאני מבין מהי בדיוק הבעיה, כמוך, כמוהו, לא הרבה יותר.

ואילו אוניות אחרות, שהן ישנות, תצטרך לעמוד בתנאי בטיחות חמורים. לא ניתן לחייב אוניות ישנות לבנות דפנות כפולות.

זאת ועוד, צריך לזכור שאנחנו מדברים בהצעת חוק, שאם תתקבל, תחול על אוניות ישראליות. אבל את נמלי הארץ פוקדות אוניות אחרות, והן הרוב, לצערנו. יש הצעת חוק לגבי עידוד ימאים ישראלים ואוניות ישראליות, וכשהיא תוגש, תשמע פרטים בכמה ירד צי הסוחר שלנו וכמה אוניות נשארו לנו בכלל. אבל אני לא רוצה לקשור סביב השאלה שלך את השאלה האחרת.

לכן, אנחנו יכולים לחייב אוניות רק על-פי האמנות הבין-לאומיות. הרי מה אתה צריך? – אתה צריך לעצור אותן ולעלות לבדוק אותן. אם אנחנו פועלים בהתאם לאמנות, יש לנו מלוא הסמכות לבדוק אותן. ולא, יגידו: מי שמך? אם לא חייבו אונייה אירופית, והאמנה הבין-לאומית לא מחייבת אותה – אינני יודע איך אנחנו יכולים לחייב אותה, אלא אם כן נחייב אותה בתנאי הבטיחות. חיוב בתנאי בטיחות – כן, תנאי בטיחות חמורים – כן. אבל נושא שתי הדפנות כשלעצמו הוא גזירה יחידה. היום

ישבתי עם מומחים, והם אומרים שבכלל כשיש שתי דפנות קיימת סכנה: יכולה להיות התפוצצות, כיוון שלחלל שבין שתי הדפנות יכולים להיכנס חומרים שיכולים לגרום לפיצוץ, ודבר כזה כבר קרה. אבל אני מניח שיש פתרונות גם לשאלה הזאת, לגבי אוניות חדשות.

אשר להוספת השר לאיכות הסביבה לחוק – ועדת השרים לחקיקה דנה בנושא, החליטה להתנגד להצעת החוק על שני חלקיה, והיא אומרת: "משום שטכנולוגיית הדפנות הכפולות אינה הפתרון הטכנולוגי המועדף למניעת זיהום ים בשמן. ומשום שהעברת סמכויות שרים או שינוי בסמכויותיהם אינם עניין להצעת חוק פרטית והוא ניתן להחלטת הממשלה".

אני רוצה להוסיף. אני לא מכיר פיקוח על-ידי שני אנשים. צריך כתובת. אם המחוקק קבע בתקנות מה הסטנדרטים, מקובלים עלי השר לאיכות הסביבה ושרים נוספים. אשר לפיקוח – צריכה להיות כתובת; אתה צריך לדרוש ממישהו את הכתובת. המחוקק קבע, בצדק, שמינהל הספנות הוא הכתובת וממנו הוא ידרוש; ולא שהוא יגיד: אני לא, זה עניין לאיכות הסביבה, ובאיכות הסביבה יגידו: לא, מינהל הספנות, וכו'. לכן קבע המחוקק, שיש הבחנה בין קביעת הסטנדרטים, מה נקרא גורם בטיחותי ומה הם האלמנטים הבטיחותיים, לבין מי הוא המפקח. בכל נושא יש מפקח אחד ואין שני מפקחים.

לכן, אני רואה כבעיה, לצערי – ופה אני יכול להגיד את חולשת הממשלה, וזה בדברים רבים – את נושא האכיפה. זה מה שחסר לממשלה, כמו בהצעת החוק בעניין האלכוהול. לצערנו, האכיפה לא מספקת. למה? כי לא מאשרים למינהל הספנות לא את הכלים ולא את כוח האדם כדי לעשות את הפיקוח הנחוץ. הרי האוצר כל הזמן רוצה לצמצם, לצמצם ולצמצם, ומשאיר את החוק בלי יכולת אכיפה. זו הבעיה המרכזית, וצריך לפתור אותה.

לכן, אומר מה אני מציע לך. הרי ממילא אביא את המלצות הוועדה, שלה שותפים גם משרד האנרגיה, שר האנרגיה, השר לאיכות הסביבה ומשרדים אחרים. בימים הקרובים תתקיים ועידה בין-לאומית של שרי התחבורה של האזור, בעקבות השלום, ובה אנחנו הולכים לקבוע קריטריונים וכוח משטרת רב-לאומי. הרי אם קורה איזה נזק בים, זה לא מספיק שאנחנו פועלים. כל מדינות האזור צריכות, בכלים שיש להן, לאתר במהירות את הבעיה ולטפל בה.

לכן, אני מציע לך – וזו גם החלטת ועדת השרים לענייני חקיקה – להסיר את ההצעה הזאת, לא מפני שהיא לא חשובה, אלא יש לכך פתרונות אחרים, גם לפי החוק היום וגם לפי הצעות הוועדה.

היו"ר ע' עלי:

אדוני השר, חבר הכנסת דן תיכון רצה לשאול שאלה, אם אתה מוכן לכך.

דן תיכון (הליכוד):

אני רוצה לשאול אותך שאלה, אדוני השר. אתה יודע שמנכ"ל של חברה בשם קצ"א – קו צינור אילת-אשקלון – פוטר לאחרונה בשל רצונו או אי-רצונו לאפשר למכלית רעועה וישנה לפרוק את מטענה באילת. האם אתה חושב שעל רקע הפרסומים בעיתונות היה מקום לצעד כזה?

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה. חבר הכנסת דוד מגן מבקש להשיב. בבקשה.

דוד מגן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כמעט שביקשתי להסתפק בשכנוע מהמקום, ואני מאמין, אדוני שר התחבורה – אדוני שר התחבורה, שר המשטרה ושר המשפטים – – –

דן תיכון (הליכוד):

ממה הם מפחדים, חבר הכנסת דוד מגן? זו קריאה טרומית.

דוד מגן (הליכוד):

אני מבקש את תשומת לב השרים.

חשבתי אולי בקריאת ביניים, ברשות היושב-ראש, לנסות לשכנע אותך לפתור את בעיית חלוקת הסמכויות של השרים ובכל זאת לקדם את פני הרעה, שאני מקווה שלא תבוא, ולעגן בחוק את עניין הדופן הכפולה.

אולם, אדוני היושב-ראש, אני רוצה לפנות גם לחברי ממפלגת העבודה. כאשר אני רואה בנושא של שיפור איכות הסביבה, מניעת סכנה של זיהום אקולוגי, מלחמה פוליטית בין-סיעתית – יידי יושב-ראש סיעת המערך חבר הכנסת אלי דיין מסמן TIME OUT לשר, להפסיק לדבר, חשבתי לעלות אל הדוכן, לפנות לחברים ולומר: יש נושאים שאנחנו צריכים להתנצח בהם, לכופף זרועות, לעשות גיוסים ולשכנע זה את זה. אני יודע שבנושא הזה חברי הכנסת מסיעת העבודה, חבר הכנסת שמוליק אביטל ואחרים, תומכים. מדוע, יידי חבר הכנסת אלי דיין – ואני אומר יידי – כל דבר צריך להפוך לנושא למאבקים בין אופוזיציה לקואליציה?

אני יכול, כדי להשקיט את מצפוני, לעשות דבר פשוט מאוד: לומר שהשר צודק, להצביע נגד, לחכות, חס וחלילה, לאסון האקולוגי שיגיע באמצעות איזו מכלית גרוטאה, להצביע על "דברי הכנסת" ולומר: אתם לא ראתם מה שאנחנו רואים.

אדוני שר התחבורה, אני מבקש שתסכים להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה לשם הכנה לקריאה ראשונה, בתנאים הבאים: אני מקבל, ולמדתי לקח בעניין הזה של כפילות תפקידים של שרים – אני לא מתכוון להמליץ ששר נוסף יהיה ממונה על גיבוש התקנות ופרסומן. אני גם רוצה לומר לך, שבועדה תינתן הזדמנות לוועדת המנכ"לים, או לוועדה שהקמת והגישה המלצות לפני עשרה ימים – והצעת החוק הזו לא תגיע לדיון בוועדת הכלכלה, כך אני מבקש, לפני כנס הקיץ. לא כדאי שהצעת החוק תיגנז. ועדת המנכ"לים תשכנע את ועדת הכלכלה, התקנות יענו על הכול – הכול בסדר; ולא – בקיץ תהיה לנו אפשרות לדון בהצעת החוק בקריאה ראשונה.

אני מבקש משר התחבורה להיענות לבקשתי, לפי מיטב המסורת שידידי השר שחל וגם אני, כשהייתי חבר הממשלה, נהגנו על-פיה.

הי"ר ע' עלי:

רבתי, אנו עוברים להצבעה.

שר התחבורה, אתה מבקש לשנות את עמדתך?

שר התחבורה י' קיסר:

לא, זו עמדת הממשלה.

הי"ר ע' עלי:

רבתי, אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת זיהום מי-ים בשמן (דפנות למכלית שמן), התשנ"ג–1993, של חבר הכנסת דוד מגן.

הצבעה

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לדיון מוקדם בוועדה – 4

בעד ההצעה להסיר את הצעת החוק מסדר-היום – 15

ההצעה להסיר את הצעת חוק לתיקון פקודת מניעת זיהום

מי-ים בשמן (דפנות למכלית שמן), התשנ"ג–1993, נתקבלה.

הי"ר ע' עלי:

הצעת חוק עידוד התעסוקה של ימאים ישראלים, התשנ"ג-1993

(הצעת קבוצת חברי הכנסת)

היו"ר ע' עלי:

אנו עוברים להצעת חוק תת"ג, הצעת חוק עידוד התעסוקה של ימאים ישראלים, התשנ"ג-1993, של חברי הכנסת יוסי כץ ורענן כהן. ינמק חבר הכנסת יוסי כץ.

יוסי כץ (העבודה):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת חוק זו, המוגשת בשמי ובשמו של חבר הכנסת רענן כהן, נולדה על רקע קשיים רציניים ביותר שאליהם נקלעה הספנות הישראלית, אבל בראש ובראשונה – תעסוקת הימאים הישראלים. אין זה סוד, שיותר ויותר אוניות עוברות מדגל ישראלי לדגל אחר. אין זה סוד, שקיים משבר תעסוקה חריף בקרב הימאים הישראלים, וימאים לתפקידיהם השונים מחכים חודשים ארוכים בתור ואינם מקבלים תעסוקה. יש תחרות קשה ביותר, במיוחד בקווי ההובלה הבין-לאומיים, והספנות הישראלית מתקשה להתמודד בה.

יש תופעה של בריחה המונית ממה שנקרא דגל לאומי לדגל נוחות. דגל נוחות, כלומר אותו דגל שפוטר אותך מכל מיני דרישות טכניות, פוטר אותך מתנאים סוציאליים לעובדים, מעניק לך הטבות, הקלות במסים. זהו דגל הנוחות. ויותר ויותר אוניות ישראליות עוברות לדגל הנוחות.

יתירה מכך, כדי לחסוך בהוצאות מעסיקים בענף הספנות ימאים זרים. כמובן, זה זול, זה חוסך בהוצאות, אבל התוצאה היא, שהימאים הישראלים יוצאים נפסדים, ללא מקורות תעסוקה.

התוצרת הישראלית, כל אוצרות הטבע שלנו, עד כמה שיש לנו, אשלגן, כימיקלים, כל אלה מובלים על-ידי אוניות זרות ולא על-ידי אוניות ישראליות. ימאים זרים מובילים אותם.

חוסר התעסוקה הזה בא לידי ביטוי לא מזמן, וכך נולדה הצעת החוק, בשביתה של רב-מלחים שחיה שנה באין מושיע, וכמוהו חברים רבים – – –

דן תיכון (הליכוד):

לא הבנתי. הוא שבת?

יוסי כץ (העבודה):

הוא שבת שביבת רעב, מפני שהוא היה בתור ולא קיבלו אותו.

דן תיכון (הליכוד):

מי לא קיבל אותו?

יוסי כץ (העבודה):

לא קיבלו אותו מפני ששירות התעסוקה אינו מסוגל לספק תעסוקה לימאים.

בכל פעם שאונייה נמכרת, 20–30 ימאים מאבדים את מקום פרנסתם.

נכון שהחוק הקיים מאפשר לחברות ישראליות – או מחייבן – להחזיק ימאים ישראלים, אבל הדבר לא מבוצע הלכה למעשה, כי עוברים, כפי שאמרתי, לדגל הנוחות, והחוק נותר מלה ריקה מתוכן.

מה בעצם עושים? האם אין בעיה כזאת במדינות אחרות? יש ויש. במדינות מערב-אירופה, בדנמרק, ואפשר לקחת אותה בתור דוגמה, מקובל לתת הקלות ברורות לימאות. מקובל להעסיק בדרך של חובה חוקית ימאים מקומיים, ומקובל לתת תמריץ להעסקת ימאים מקומיים על-ידי פטור ממס, פטור מלא ומוחלט ממס. זה מקובל במדינות נוספות במערב-אירופה.

את הצעדים האלה צריך לנקוט, אם רוצים לשמור על הימאות. לימאות הישראלית יש עבר מפואר בתחום ההעפלה והווה מזהיר גם בתחום חיל הים. צריך לחשוב גם על מי שמשרתים היום בחיל הים ושומרים על החופים שלנו, על הגבולות שלנו, וצריך למצוא את השיטה שתעודד העסקת עובדים ישראלים וספנות ישראלית.

גם מי שחושב, חבר הכנסת תיכון, על שוק חופשי בכל תחום אחר, יודה שהצעת חוק זו היא הצעת חוק טובה. שני חברי הכנסת העבירו אותה בכנסת הקודמת, ושניהם לא חשודים בעיניכם כמי שהנושא של זכויות עובדים, או שוק סוציאליסטי, הוא נר לרגליהם. חבר הכנסת אברהם פורז וחבר הכנסת עוזי לנדאו הצליחו להעביר בקריאה טרומית הצעת חוק זהה להצעת החוק שאנחנו מגישים.

אי-אפשר להתעלם מכך, שלמעשה אין מדובר בתחרות חופשית. מדובר בתחרות פרועה, שבה הימאים הישראלים ידיהם קשורות והם אינם יכולים להתמודד בצורה שווה עם העסקת ספנים זרים. למעשה, ידי הימאות הישראלית כבולות וצלילתה למעמקי תהומות בטוחה.

לפיכך, אנו מציעים שחברת ספנות ישראלית, אשר מפעילה לפחות מחצית מכלי השיט שלה בהובלה בין-לאומית, וחברה שלפחות 50% ממנה מורכבים מכלי שיט ישראליים, תיהנה מהחזר מס, אותם סכומי מס שהעובדים היו צריכים לשלם. אנחנו לא רוצים להגדיל את ההכנסה של העובדים, אנחנו רוצים לתת הקלה לחברות.

צריך לקוות שהצעת החוק הזאת תעמיד את הספנות הישראלית במצב, שהיא תוכל להתחרות בצורה חופשית.

חשוב מאוד שהימאות הישראלית, עם העבר המפואר שלה, תוכל לצמוח בעתיד ולספק תעסוקה הולמת לאלפי ימאים ישראלים, שקיבלו את הכשרתם בצורה טובה והם זכאים לכך שניתן להם מקור תעסוקה – להם ולבני משפחותיהם. תודה רבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יוסי כץ.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש את רשות הדיבור.

היו"ר ע' עלי:

בבקשה, שר המשפטים.

דן תיכון (הליכוד):

גם אני מבקש את רשות הדיבור.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת יוסי כץ, על דעת שר התחבורה אני פונה אליך בבקשה, שתסכים לדחות את תשובת השר ואת ההצבעה למועד אחר. הנושא שהעלית כאן הוא רציני ביותר. אמרת, חברי הנכבד, שכבר בכנסת הקודמת נעשה ניסיון להעביר הצעת חוק זו, וגם אם היא עברה קריאה טרומית, לא נתנו לה להתקדם.

העניין הוא בכך, שאנחנו שמענו בפורום אחר דברים רציניים ביותר בנושא הזה. גם חברי השר שחל וגם אנוכי, כאשר שמענו את הדברים, חשבנו שהדברים ראויים לבוא לפני הממשלה כולה, שם הנושא יילמד מעט יותר לעומק ותינקט עמדה. כפי שאתה אמרת, יש מדינות שבוחרות לחוקק חוקים בנושא הזה, כמו דניה, וכיוצא באלה. אלה דברים נכונים.

לכן, כדי שלא להיות במצב שאנחנו נאלצים, מחוסר הכנה מספקת, להצביע נגד הצעת החוק הזאת היום, כדי לאפשר לנו להצביע לגופו של עניין, אני מבקש שתואיל להשהות את העניין לזמן-מה, עד שהתשובה תינתן כראוי על-ידי שר התחבורה, שהוא השר המוסמך לעניין זה.

זאת בקשתי – לדחות את תשובת השר ולדחות את ההצבעה היום.

דן תיכון (הליכוד):

אני מבקש להעיר לסדר-היום.

היו"ר ע' עלי:

אני יודע מה שאתה רוצה להעיר, שבמקרה כזה, לפי סעיף 137א – –

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מחזיק את הסעיף נגד עיני – – –

היו"ר ע' עלי:

– – חבר הכנסת צריך להסכים והמליאה תצטרך להצביע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

זאת בקשתי. נכון, בדיוק כך.

דן תיכון (הליכוד):

כן, המליאה תצטרך להצביע.

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני מבקש מהיושב-ראש לנהוג לפי סעיף 137א, ולפנות למליאת הכנסת ולבקשה להסכים.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, חשבתי שפנית אל חבר הכנסת יוסי כץ. אתה לא צריך לפנות לחבר הכנסת יוסי כץ.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, היה ברור לי ששר המשפטים לא יציע הצעה הנוגדת את התקנון. ראיתי את הסעיף כבר בהתחלה.

דן תיכון (הליכוד):

אם היתה הסכמה כללית – – –

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת כץ, האם אתה מסכים?

יוסי כץ (העבודה):

אני רוצה להביע את מחאתי על כך שהממשלה – – –

היו"ר ע' עלי:

סלח לי, את נאומי המחאה שלך – – –

יוסי כץ (העבודה):

עם כל הכבוד, אני רוצה להביע את מחאתי על כך שדקה לפני הדיון אני מקבל את עמדת הממשלה –

--

היו"ר ע' עלי:

סליחה ---

יוסי כץ (העבודה):

--- שאני אקבל את עמדת הממשלה בצורה מסודרת לפני שאני מכין את נאומי. אני מסכים.

דן תיכון (הליכוד):

אי-אפשר. צריך לשאול גם את חבר הכנסת רענן כהן.

היו"ר ע' עלי:

סליחה, עם כל הכבוד, יש כאן שני מציעים – גם חבר הכנסת רענן כהן וגם אתה. חבר הכנסת אלי דיין, יושב-ראש הקואליציה, אם נוהגים בהתאם לתקנון, אז עד הסוף. אני אדחה את ההצבעה לדקות אחדות, עד שתאתר את חבר הכנסת רענן כהן, או לפחות תשאל אותו.

קריאה:

הוא לא בבניין.

היו"ר ע' עלי:

הוא לא בבניין. אדוני שר המשפטים, כיצד נוהגים?

שר המשפטים ד' ליבאי:

אני רואה את המציע כמי שעלה לכאן והציע את הצעתו על דעת חברו. לא מדובר פה במציעים אלא במציע. "ביקשה הממשלה להשהות את ההצבעה וחבר הכנסת המציע הסכים לכך" – המציע הוא חבר הכנסת יוסי כץ, והוא נוכח באולם.

דן תיכון (הליכוד):

אין דבר כזה. יש שני מגישים ושני מציעים.

שר המשפטים ד' ליבאי:

שאלו אותך? תענה.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת דן תיכון, מה אתה חושב? זו סוגיה מעניינת, שאולי פעם נברר אותה. השר שחל מתבקש להביע את עמדתו.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, עם כל הכבוד לשר המשפטים, התקנון ברור כשמש הזורחת בכל בוקר. מדובר כאן בשני אנשים שהגישו – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

בבוקר לא ראיתי את השמש.

דן תיכון (הליכוד):

אני ציטטתי את רבין – תנו סיכוי לשמש.

לכן, צריך לשמוע מה דעתו של חבר הכנסת רענן כהן. אני מצטער על שלשר התחבורה לא היה האומץ לומר את אשר הוא חושב, שהרי הוא מצדד בהצעת החוק הזאת.

היו"ר ע' עלי:

חבר הכנסת רענן כהן, שר המשפטים ביקש להשהות את ההצבעה והנושא יידון מחדש. חבר הכנסת רענן כהן, לא היית כאן באולם, אני רוצה להגיד לך מה אתה נשאל. שר המשפטים הציע להשהות את

ההצבעה, להצביע בפעם אחרת, והנושא יידון מחדש. האם אתה מסכים לכך? חבר הכנסת כץ הסכים.

רענן כהן (העבודה):

רציתי להתנות זאת עם חוק חיילים משוחררים.

היו"ר ע' עלי:

התניות לא כאן. האם אתה מסכים?

רענן כהן (העבודה):

כן.

היו"ר ע' עלי:

רבותי, הוא מסכים.

אנחנו עוברים להצבעה. מי בעד השהיית ההצבעה, לפי הצעת שר המשפטים, בהתאם לסעיף 137א, יצביע.

הצבעה מס' 11

בעד ההצעה להשהות את ההצבעה – 10

נגד – 3

נמנעים – 1

ההצעה להשהות את ההצבעה נתקבלה.

היו"ר ע' עלי:

בעד – 10, נגד – 3, ההצעה נתקבלה והצעת החוק תגיע בפעם אחרת לדין.

מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר ע' עלי:

הודעה לסגנית מזכיר הכנסת, ולאחר מכן נמשיך בסדר-היום.

סגנית מזכיר הכנסת ש' כרם:

ברשות היושב-ראש, הנני מתכבדת להודיע, כי הונחה היום על שולחן הכנסת, לקריאה ראשונה, מטעם הממשלה – הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (תיקון מס' 92) (תיקון), התשנ"ד–1993. תודה.

היו"ר ע' עלי:

תודה.

הצעת חוק לתיקון פקודת זיכיונות חשמל (מס' 3), התשנ"ד–1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' עלי:

רבותי, אנחנו ממשיכים בסדר-היום: הצעת חוק לתיקון פקודת זיכיונות חשמל (מס' 3), התשנ"ד–1993, בקריאה ראשונה. יציג את ההצעה שר המשטרה, האנרגיה והתשתית.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ביום 28 באוקטובר 1990 מינו שר האוצר ושר האנרגיה והתשתית ועדה לבדיקת תעריפי החשמל שגובה חברת החשמל לישראל בעירבון מוגבל. בראש הוועדה עמד מר אהרן פוגל, והשתתפו בה נציגים של הגורמים המעורבים בנושא.

המלצות ועדת-פוגל הוגשו לשרים הנוגעים בדבר בחודש אוקטובר 1991, והן אומצו על-ידי משרד האוצר ומשרד האנרגיה והתשתית. בין השאר הומלץ, כי החברה תעבור לשיטת פחת, המשקפת את אורך החיים הטכני של רכוש החברה, בלי שנקבע בשלב היישום של נוסחאות התעריף מהו שיעור הפחת הטכני הראוי שבו יופחתו נכסי חברת החשמל.

כתוצאה מיישום מסקנות ועדת-פוגל, נוצר הבדל בין הפחת המוכר לחברה בתעריף, שהוא, כאמור, קטן מ-4.5%, לבין הפחת המוכר לה בזיכיון, שהוא 4.5%. פער זה מביא לידי כך, שהחברה תפסיד באופן שוטף כ-160 מיליון שקלים בשנה, ותראה הפסד אף שהיא יכולה להראות רווח. מצב זה אינו מתיישב עם הוראות זיכיון החברה, שמכוחן היא חייבת לבצע פחת של 4.5% לשנה לגבי תחנות כוח, ו-7% לשנה לגבי רשת החלוקה.

כדי ליישב את סוגיית הפחת פנינו במשרד האנרגיה והתשתית לחברת הייעוץ "ארתור אנדרסן", וביקשנו ממנה שתבחן את סוגיית הפחת של חברת החשמל. החברה היועצת העבירה לידינו בימים אלה את ממצאי דוח הביניים, ובהם, בין היתר, היא ממליצה לתקן את פחת חברת החשמל כאמור.

בדוח שלה אומרת חברת "ארתור אנדרסן" את הדברים הבאים: "זהו עיקרון יסודי של תורת החשבונאות, שבתעשייה מונופוליסטית, הפועלת בתנאי פיקוח, ההפרשות לפחת והתחשיבים לצורכי התעריף חייבים להיות זהים".

מוצע, על כן, לתקן את הזיכיון של החברה, כך שיותר לה לבצע הפרשה לפחת בהתאם לשיעור הפחת גם כשהוא נמוך מהשיעורים של 4.5%-7% לשנה, וזאת בהתחשב, בין היתר, באורך החיים הטכני-ההנדסי, המוכר בנוסחת התעריף של הנכסים השונים שבגינם מבוצעת ההפרשה לפחת. הדבר יאפשר ליישם את המלצת ועדת-פוגל ולרשום בספרים של החברה פחת בשיעורים הנמוכים מאלה הנקובים כיום בזיכיון, ובהתאם להמלצות דוח החברה המייעצת.

כאמור, זהו התיקון המהותי היחיד בחוק המוצע, והתיקון הנלווה של נוסח סעיף 44(ג) לזיכיון הינו תיקון טכני, שיתיר לבצע הפרשה לפחת בשיעור לא קבוע.

אני מבקש להעביר את הצעת החוק לוועדת הכלכלה של הכנסת.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לשר האנרגיה והתשתית. אנחנו עוברים לדיון על הצעת החוק שהוצגה כאן. כל דובר יוכל לדבר במסגרת של שלוש דקות. אנחנו נקפיד על לוח הזמנים. יש לנו היום שלוש הצעות חוק בקריאה ראשונה, ויש רשימת דוברים ארוכה. אני מבקש ממי שנרשמו שיהיו נוכחים במליאה בשעה שייקראו. מי שלא יהיה כאן, יאבד את רשות הדיבור המוקנית לו.

ראשון הדוברים – חבר הכנסת שאול יהלום, אחריו – חבר הכנסת אברהם פורז, אם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מאיר שטרית, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת יורם לס.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אדוני השר, אני רוצה לפנות אליך, אדוני שר האנרגיה, בנושא מסוים שקשור לחברת החשמל.

בנוגע להצעת החוק עצמה אני מסכים, צריך לכתוב הפסדים ריאליים ולא הפסדי נייר. כתיבת הפסדים ריאליים, בהנחה שהם יהיו קטנים יותר מההפסדים המחויבים לפי החוק הקיים, תגרום גם, כמובן, במידה מסוימת, להזלת תעריפי החשמל, מאחר שהם נמדדים, בין השאר, גם על-פי הוצאות הפחת.

אבל, אדוני השר, יש נושא נוסף שאני רוצה להתייחס אליו. היום ואתמול נחשבים באווירתנו להתחלת החורף. ואני מבטיחך שבעיתונות ובתקשורת אנחנו נזכה לקרוא בעוד כמה ימים ובעוד כמה חודשים כתבות על משפחות עניות, על משפחות שמתחת לקו העוני, שבגלל חוסר אפשרות לשלם את חשבון החשמל מנתקים להן את החשמל דווקא בימי החורף, ולפעמים הן קופאות מקור.

אני מציע שאתה תבוא בדברים עם חברת החשמל, שבשלושת-ארבעת חודשי החורף לא ינתקו את החשמל למשפחות שאינן יכולות לשלם את חשבון החשמל. החשבון עצמו נשאר, הצרכן נשאר חייב, הוא יהיה חייב אפילו לשלם ריבית והצמדה, כך שחברת החשמל לכל היותר מפסידה תזרים מזומנים. אבל, בסופו של דבר היא תגבה את הכסף, כי אם לא ישלמו את חשבונות החשמל, היא תנתק את החשמל בתקופת הקיץ.

בתקופת השר אמנון רובינשטיין העליתי הצעת חוק לקריאה טרומית. השר התנגד לה, וההצעה לא עברה. אבל הוא הבטיח את מעורבותו האישית עם חברת החשמל, והוא התחייב לכך מעל במת הכנסת. אלא שזה היה כשבוע לפני שהוא החליף את השרה שולמית אלוני, ואתה חזרת לכהן כשר האנרגיה. לכן הוא בוודאי לא הספיק לעשות את מה שהבטיח, ואין לי טענות אליו.

אני פונה מכאן אליך לנצל את השפעתך על חברת החשמל ולקבוע באופן וולונטרי, מתוך הבנה, שבחודשי החורף לא ינתקו מסיבות כספיות את אספקת החשמל לצרכנים החייבים.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת שאול יהלום. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת יורם לס, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת סילבן שלום.

יורם לס (העבודה):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, אדוני שר האנרגיה, הצעת החוק שלפנינו עוסקת בתיקון שטר הזיכיון של חברת החשמל, שניתן עוד בתקופת המנדט על-ידי הנציב העליון והוד מלכותו. ההצעה

עוסקת בנושאים חשובים מאין כמותם, כגון פחת ונכסים, אבל, אדוני השר, לצערי חסר מאוד בתיקון הזה, שלא תוקן מאז שנות המנדט, הנושא של איכות הסביבה.

חברת החשמל, בהעדר חוק ובהעדר ניסוח מדויק בכתב הזיכיון לגבי חובותיה כמזהם, נמצאת במצב, שלמשל במרכז העיר תל-אביב, מה שהיה פעם צפון תל-אביב, עומדת תחנת רדינג-ד', והיא משתמשת בדלק מזוט המזהם ביותר שידוע לנו. היא מחוסנת מכל פיקוח, בתוקף חוק מיוחד. אני פונה אליך בהזדמנות הזאת לפעול לסגירתה של תחנת רדינג-ד'. יחסית לתחנות הגדולות שקיימות היום בחדרה ובאשקלון, מדובר בתחנה קטנה. כל טורבינת גז שמסתובבת בארץ – והיום יש כאלה בכמויות – היא כמעט בגודל הזה. ואפשר לסגור אותה.

יש לי פנייה שנייה אליך, אדוני השר, שבאתר חדרה, שהוא אולי מהגדולים בעולם להפקת חשמל – שהחברה תקיים בפועל, לא בדיבורים, את המחויבות שלה להקים את פארק נחל-חדרה, ושהנחל הזה יפסיק, סליחה, להסריח. מי שעובר בדרך שבין חיפה לתל-אביב מרגיש שם את המכה. יש די נכסים וכספים לחברה כדי שתממש את ההבטחות שלה. החברה צריכה להיות ערה יותר לנושאים של איכות הסביבה. אני יודע את היחס החיובי שלך לדברים האלה.

והדבר האחרון שאני רוצה לשאול: הרי הדלק הטוב ביותר הוא דלק הגז, כי הגז נשרף לחומרים כמו מים ודו-תחמוצת הפחמן, שאינם מזהמים. לצערי, או לפחות לפי מה שאנחנו קוראים בתקשורת, לא יצאה לפועל עסקה גדולה, שהיתה אמורה להביא גז למדינת ישראל ולתחנות הכוח שלה, כדי שזיהום הסביבה יהיה קטן יותר. מדוע היא לא יצאה לפועל?

כדי לתת קצת משקל להצעות שהבאתי כאן, אדוני היושב-ראש, אני מציע להעביר את הצעת החוק לא לוועדת הכלכלה, אלא לוועדת הפנים ואיכות הסביבה, כדי שהוועדה הזאת תיתן משקל, בשינוי הזיכיון של חברת החשמל, גם לנושאים של איכות הסביבה.

היו"ר ע' עלי:

תודה רבה לחבר הכנסת יורם לס. חבר הכנסת סילבן שלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת רענן כהן, ואם הוא לא יהיה – חבר הכנסת מיכאל איתן.

סילבן שלום (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חברת החשמל השיגה ב-1992 רווחים נאים לאחר שנים של הפסדים, גם ב-1991 וגם ב-1990. ב-1989, אף שהציגה רווח, הדבר נבע מתיקון של מיסוי, שהביא רווח עצום של למעלה מ-100 מיליון שקלים. אבל ב-1992 היתה השנה הראשונה שבה יצאה החברה ממעגל הקשיים שנקלעה אליו והצליחה להשיג רווחים. יוצרים עכשיו מצב, שכל שנת 1993 עומדת על התיקון שמוצע כאן. מה זאת אומרת? אם יבוצע אותו תיקון, תראה החברה רווח ב-1993; אם לא יבוצע התיקון, תראה החברה הפסד. כי הרי מה שקורה הוא, שנכסים מופחתים בדרך כלל בשיעורים שונים. בניין מופחת ב-50 שנה – 2% בשנה. יש מכונות – מכונות וציוד – שמופחתות ב-25 שנה. מה שקורה הוא, שתחנות הכוח הופחתו ב-4.5% לשנה, קרי – ב-22 שנים. ב-22 שנים נגמרה התחנה, אבל תחנת רדינג יכולה היתה לעבוד 50 שנה והיא רשומה – אפס, בספרים. הערך כולו של החברה

יורד, כי בנכסים היא רשומה אפס, וכך גם מבחינת העניין של ערך כלכלי, כי פחת הוא דבר כלכלי, הוא לא חשבונאי, הוא בא להפחית את הנכס לאורך חייו הכלכליים. הדבר הביא לכך, שבעצם לא היתה התאמה בין מצב הנכס לבין רישומו בספרים.

ההצעה הזאת מביאה למצב של רישום מופחת. אדוני השר, לפי מה שהבנתי מאנשי חברת החשמל, ההצעה היא להביא ל-4% השנה. יש גם עניין של גישת השמרנות: לא ניתן להציג במשך תקופה ארוכה כל כך 4.5%, ופתאום לעבור, בצורה קיצונית, למצב אחר. אחד העקרונות בחשבונאות הוא עקרון השמרנות, שבדרך כלל מביא לכך שהדברים נקבעים לאורך זמן, נקבעים לאורך הרבה שנים. הדבר קרה גם במשך כל שנות האינפלציה, שעבדו בערכים נומינליים הרבה מאוד שנים עד שראו שלא ניתן עוד ועברו להתאמה לאינפלציה.

אבל, חברת החשמל נמצאת במצב של השקעות רבות עד סוף העשור הזה, ואם יש טענה שהעלה חבר הכנסת יהלום לגבי הפסקות חשמל – זה נכון. היום 900 דקות בשנה, באופן ממוצע, לא יהיה לצרכן הישראלי חשמל. זה היה אפילו 960 דקות, 16 שעות, ועכשיו זה ירד ל-900.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חבר הכנסת יהלום העלה בעיה של הפסקות חשמל בגלל אי-תשלום החשבון.

סילבן שלום (הליכוד):

כן, אני יודע, וגם על זה אדבר.

יוסף בא-גד (מולדת):

אבל אם יודעים את זה מראש, למה אי-אפשר – – –

סילבן שלום (הליכוד):

960 או 900 דקות זה מספר שעולה עשרות מונים על מה שקיים במדינות אחרות בעולם, שבהן ההפסקות, גם המתוכננות וגם הלא-מתוכננות, הן בין 20 ל-30 דקות בשנה. זה מצב קיצוני לחלוטין, 20–30 דקות לעומת 900 דקות. דרך אגב, קיבלתי היום הודעה בבית, שמיום חמישי ב-22:00 לא יהיה לי חשמל עד 06:00 למחרת.

מיכאל איתן (הליכוד):

פשוט אצלנו השנים ארוכות יותר.

סילבן שלום (הליכוד):

לא, זה עניין של תשתיות, זה עניין של השקעת המון כספים, שהחברה עכשיו עושה, ובאמת נכנסת להשקעות רבות. אבל השקעות רבות גם עלולות לגרור את החברה, חלילה, להפסדים, אדוני השר, וזה מה שקרה ב-1989. ולמה להפסדים? כשמשיקיעים הרבה צריכים גם מימון לעניין הזה. כל המימון של חברת החשמל הוא מימון זר, אין לה מקורות משל עצמה. היא לוקחת הלוואות, משלמת על זה ריבית. יש מצב של הפחתה, שהיא הפחתה גדולה יותר, שיעור הפחת גדול יותר, וככל שיש לך יותר נכסים, אתה מפחית יותר.

והדבר השלישי: קולטים יותר עובדים. זה אולי הדבר החיובי בעניין, אבל, בסופו של דבר, גם העובדים זו הוצאה נוספת, וכל הדבר הזה ביחד מביא למצב, שהחברה יכולה להיקלע, חלילה וחס – אם מדיניות ההשקעות תהיה בלתי מבוקרת – להפסדים כבדים.

באופן עקרוני אני מחייב את ההצעה הזאת, היא הצעה טובה, צריך לאשר אותה מייד גם בקריאה שנייה ושלישית, שתחול גם על שנת 1993, וככל שזה יהיה מהר יותר כן ייטב.

לגבי מה שאמר חבר הכנסת שאול יהלום: עם כל הרצון שלי לתמוך במה שאתה אומר, החברה חייבת להיות חברה עסקית, היא לא יכולה להתנהג כפילנטרופ. אני הייתי מקבל המון בקשות – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת סילבן שלום, אתה צריך לסיים.

סילבן שלום (הליכוד):

זה נושא שקרוב ללבי, תני לי עוד עשר שניות.

קיבלתי בקשות רבות לאי-ניתוק, ולא לגבי אדם שיושב בבית, אלא לגבי בית-חולים שלא שילם. ונאמר לי על-ידי נציג בית-החולים: אם בעוד שעה אתה מנתק לי את החשמל, אין לי מה לעשות. מה היית עושה? אבל אין ברירה. אמרתי לו שאם הוא לא ישלם הוא ינותק, ובתוך שעה הוא שילם את הכסף. שלא לדבר על עיריות. אבל אני אומר: אפילו בתי-חולים. אם אתה מתחיל עם זה, התור – מכאן ועד הודעה חדשה. חשבונות מים הרבה מאוד אנשים במדינת ישראל לא משלמים, כי יודעים שאת זה לא מנתקים; אבל חשבונות חשמל, כיוון שיודעים שמנתקים, כולם משלמים. מאחר שהחברה חייבת להיות חברה עסקית, היא חייבת לנהוג לפי שיקולים כלכליים, ולצערי הרב היא חייבת להמשיך במדיניות הזאת, כי אם תהיה פריצה אחת זה יוביל למצב של אנרכיה מוחלטת. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן. אחריו – חבר הכנסת יוסף בא-גד, אחריו – חבר הכנסת חיים אורון, ואחריו – חבר הכנסת סאלח טריף.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אין לי ספק שיוזמתו של שר האנרגיה להביא בפני הכנסת את הצעת החוק הזאת מחייבת את כולנו להיענות לה פה-אחד, וכל זה מן הטעם הפשוט, שאיש לא יחלוק על קביעתי, שחברת החשמל היא חברת החשמל הטובה ביותר בארץ, אין חברת חשמל יותר טובה בישראל מחברת החשמל שלנו.

דן תיכון (הליכוד):

היא תמיד מגיעה ראשונה.

מיכאל איתן (הליכוד):

היא תמיד ראשונה, היא מספקת את החשמל לכל המקומות והיא הכי טובה בארץ. אם מישהו חולק על דעתי, אני מוכן לשמוע, שיראה לי אם בארץ יש חברת חשמל טובה ממנה.

מובן שהעובדה שחברת החשמל היא מונופול לא משאירה לנו ברירה. והשאלה שאני רוצה לשאול את שר האנרגיה, שהיה לי בזמני הכבוד לחלוק לו שבחים על הצלחותיו בביצוע רפורמות שונות: מת אנחנו נזכה גם לרפורמה מול העוצמה המונופוליסטית השערורייתית שמתרכזת בידיהם של עובדי חברת החשמל הנוכחית? אני חושב שאומץ לבו של השר לא יגיע עד כדי כך שיהיה מוכן להתמודד גם עם התופעות הללו.

אני לא רוצה לחזור פעם נוספת על הנושא של חשמל חינם, אני לא רוצה להזכיר פעם נוספת את התופעות של אחיזת המדינה בחלק גוף כזה או אחר, אני רק רוצה לבוא ולענות לאלה שאומרים: רגע אחד, האומנם ייתכן שבמדינה כמו מדינת ישראל, במוצר כמו חשמל, לא יהיה מונופול? התשובה שלי היא: בהחלט כן. יכולים להחליש את המונופול ששמו חברת החשמל. יש אפשרות לבצע זאת או על-ידי יצירת תחרות, או על-ידי פיצול אזורי, או, לחלופין, על-ידי פיצול בין החלקים השונים של ייצור החשמל ושיווקו. בהחלט אפשר לייצור פיצול בין מערכות הייצור, התמסורת והשיווק.

אני יכול רק לומר מניסיוני: כאשר נתקלתי בצורך לקבל שירות של הנחת תשתית לצורך הקמת יישוב חדש, ההיתקלות מול חברת החשמל היתה, בלשון המעטה, לא נעימה, ולא היה אפשר לעשות שום דבר, לא היה אפשר לזרז ולא היה אפשר להתחשב במחיר, כאשר הכול נקבע שרירותית במחירים מופרזים עשרות מונים, ואין לך כתובת, אין עם מי לדבר ואין אלטרנטיבה.

אני יכול רק לציין ולהביא כדוגמה – היושבת-ראש מבקשת ממני לסיים – שאפילו בשירותים משניים, קרי כאשר היה צריך להניח את הרשת, וחפירת התעלות, ביצוע עבודות החפירה, ביקשנו לבצע אותן באמצעות מכרז, לחפש קבלן זול. אמרו לנו: לא, רק לנו יש קבלן מסוים שיחפור; רק אם הוא יחפור אנחנו נהיה מוכנים לבוא אחר כך ולהניח את הרשת. כלומר, יש איזו בלימה של תחרות, של התייעלות.

בתנאים האלה קשה מאוד להתמודד מול מה שחברת החשמל מציבה כאולטימטום. קשה להתמודד מול כוח כזה, וקשה להגיע לאותם יעדים שהשר ידע יפה מאוד לחתור אליהם בתחומים של דלק וגז.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת יוסף בא-גד, אחרי – חבר הכנסת חיים אורון, ואחרי – חבר הכנסת סאלח טריף.

יוסף בא-גד (מולדת):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, כבוד שר האנרגיה לצורך זה, רציתי ואני עדיין רוצה לתמוך בחוק, אבל משפט אחד מפחיד אותי, ובזה אני הולך בעקבות חבר הכנסת מיכאל איתן. המשפט אומר: הזיכיון עוגן בחקיקה בשל המעמד המונופוליסטי של החברה לעניין אספקת חשמל. המעמד המונופוליסטי הזה טרם הובטח.

אני אומר: חברת החשמל מתעללת בלקוחותיה. עשו מעשה גדול בכך שלפלאפון מצאו זכיון שני ו"מוטורולה" לא תהיה בעלת ייחודיות. אני לא יודע איך, מוכרחים למצוא דרך שהם לא יהיו זכיינים יחידים; ואם הם זכיינים, בגלל כל תלונה מוצדקת הם יצטרכו לשלם קנס שיחייב אותם.

אני רוצה לספר לך, כבוד השר, אחרי זמן רב ואחרי הרבה ריצות הצליחו לקבל מועד לחיבור חשמל. נ, אדם לא הלך לעבודה, חיכה. אנשים לא הלכו לעבודה וחיכו בדחילו ורחימו שיבואו. אנשי חברת החשמל לא מגיעים. מתקשרים לחברת החשמל בפתח-תקווה. אומרת החברה: אין לנו קשר אתם. אמרו שיבואו – הם יבואו. אין קשר. פנו אלי בתלונה ואני פניתי ואמרתי: קשר? אין "איתורית"? לא. אם האיש הלך לעבודה בשעה 07:00, עד שהוא יסיים אין שום קשר אתו. פניתי למנהל ואמרתי: איך זה יכול להיות? אנשים מחכים יום שלם; שלם. אמרו: התקציב לא מאפשר לנו לקנות "איתורית", או "ביפרים", לעובדים. בסופו של דבר, האנשים לא הגיעו כל אותו יום. אמרו: תבואו מחר ב-07:00, רק אז אפשר לפגוש את האיש. ב-07:00 מתברר, שהאיש הבין שמדובר על מקום אחר, והיות שלא חיכו באותו מקום, אף שהכתובת שנמסרה היא מקום שחיכו בו, לא היה קשר. טוב. ב-07:00 שואלים: נו, תבואו היום? לא. עכשיו צריך לקבוע תור מחדש. קבעו תור.

אני אומר: זו התעללות, זלזול בהזמנות, דחייה. הדברים האלה חייבים להיפסק. יש להם מונופול – שיצדיקו את זה.

ומלה אחת על דבריו של חבר הכנסת שאול יהלום. הוא צודק במאה אחוז. אם מדינת ישראל מצאה לנכון לתת 28 מיליון שקל לעיריית עזה, כדי לחבר לעזה את החשמל, אפשר גם למצוא דרך לסבסד מקרים קשים בחורף; והתשלום, מר שלום סילבן, יהיה בעוד שלושה חודשים. הוא לא מציע לוותר עליו. אני מבקש מכבוד השר להגן על כאלה שמנתקים להם חשמל, אם הם מקרי סעד או מקבלי ביטוח סוציאלי.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת חיים אורון – איננו באולם. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו באולם. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת אברהם יחזקאל – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חבר הכנסת אלי גולדשמידט, אחריו – חבר הכנסת טלב אלסאנע, ואחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן.

אלי גולדשמידט (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אדוני השר, לרגע חששתי שחבר הכנסת בא-גד יסיים את נאומו בלי לייחס את הצרות בחשמל במדינת ישראל להסכם שנחתם ב-13 בספטמבר. הפגת את חששי. לא אכזבת אותי.

אני רוצה, לשם שינוי, חברי חבר הכנסת בא-גד, לדבר על החוק עצמו; חוק מסובך. זה חוק שמדבר בשפה חשבונאית, אבל, לדעתי, יש מאחוריו שערורייה לא קטנה.

אדוני השר, סיפרת לנו שבמשך שנים ארוכות פעלו והפרישו בספרים פחת, בשיעור שהיה שיעור שרירותי. המשמעות של הפרשת פחת בשיעור שרירותי היא, גם על-פי מה שכתוב בחוק, שבמועד פקיעת הזיכיון הפיצויים שיינתנו לחברת החשמל יהיו על-פי הפחתות שנעשו בערך הציוד במשך השנים. קרי, הפיצוי בהגדרה על-פי החוק יהיה הרבה יותר גדול ממה שצריך להיות, ומי שישלם את הפיצוי הזה הם, כמובן, האזרחים וצרכני החשמל שמשלמים את תעריפי החשמל.

ציפיתי לראות כאן, שאם קיים היום תיקון של הפרשות פחת ברמה ריאלית, התיקון הזה יחול רטרואקטיבית על כל הפרשות הפחת הקודמות. אני רואה שעל-פי החלטות ועדת-פוגל, ההפרשות לפחת בשיעור הקיים כאן הן מכאן ולהבא. אני מקווה שהדברים על הנקודה הזאת ילובנו במסגרת הדיון בוועדה, כי הם דברים טכניים.

אדוני השר, בתחום עיסוקי בכנסת אני נתקל, בין היתר, במונופול אחר, בתחום שקשור יותר לחקלאות – המונופול של חברת "מקורות", חברת המים. במשך השנים ניתנו אופציות למפיקי מים פרטיים להפיק מים. אלה אגודות מים אזוריות בכל מיני מקומות בארץ. חברת "מקורות" המשיכה להיות המוביל הלאומי של המים, אבל יש הרבה מפיקי מים פרטיים.

מאותו רגע שנכנסו לתמונה מפיקי מים פרטיים הסתבר שחברת "מקורות" פועלת בחוסר יעילות. לדוגמה, חלק מהעלות הגדולה של הפקת המים על-ידי חברת "מקורות", בכלל של הפקת מים, הוא

נושא של חשמל. המשאבות עובדות על חשמל. התברר שאגודות המים מספקות את המים על-פי תעריפי תעו"ז – תעריף עומס זמן. הם מפעילים את המשאבות בשעות שצריכת החשמל לא יקרה, ואילו "מקורות" עובדת מסביב לשעון, בשעות שמחיר החשמל יקר ובשעות שמחירו זול. מובן שאחרי זה החקלאים והצרכנים הפרטיים הם שמשלמים את מחיר המים.

אני מחבר את זה לחשמל. מי לידנו יתקע, אדוני השר, שחברת החשמל, בהיותה מונופול, וכאשר אין שום גוף אחר במדינה, ולו במקטעים מסוימים, למשל, במקטע של הפקת אנרגיית חשמל באמצעות תחנות רוח במקומות שיש בהם רוח חזקה – בגליל, ברמת-הגולן – או, למשל, הפקת חשמל כמו שנעשית ליד קיבוץ כפר-הנשיא, באמצעות המים – – – נוכל ללמוד על היעילות של חברת החשמל.

אני רוצה לברך את מנכ"ל משרד האוצר אהרן פוגל, שמסוגל לשבת בראש כל-כך הרבה ועדות. אני מציע לעשות עבודה בלתי רגילה בוועדת מיסוי, בוועדה לענייני חשמל – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

עוד מעט תהיה קונקורנציה. יקימו חברת החשמל של האוטונומיה.

אלי גולדשמידט (העבודה):

אני מציע, אדוני השר, בתקופתך, להקים ועדה רצינית שתבחן את יעילותה של חברת החשמל, ועדה שתעמוד מחוץ לחברת החשמל. יכול להיות שהוועדה הזאת תגיע למסקנות שיתרמו לכך שגם החשמל יסופק באופן יעיל יותר וגם הצרכנים ישלמו פחות, וזאת בלי לפגוע כהוא זה בכבודה של חברת החשמל. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו באולם. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – איננו באולם. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו באולם. חבר הכנסת רון נחמן – איננו באולם. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו באולם. חבר הכנסת דוד מנע, אחריו – חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – אחרון הדוברים, חבר הכנסת יוסי כץ.

דוד מנע (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני תומך, כמובן, בהצעת החוק, משום שאני חושב שכל יוזמה של תיקון בזיכיון כלשהו בחברת החשמל היא מבורכת, ובכלל כל זיכיון הוא דבר גרוע כשלעצמו.

שר האנרגיה היה אבי הרפורמה בשוק הדלק. אני חושב שזו רפורמה שעשתה רבות, שינתה הרבה בתחומי שוק הדלק במדינת ישראל, והגיע הזמן, אדוני שר האנרגיה, שיחול שינוי גם בכל נושא

החשמל במדינת ישראל. לא רק כלפי הזיכיון לחברת החשמל – אלא למצוא פתרונות אחרים, על מנת שתיווצר איזו תחרות. עובדי חברת החשמל הם עובדים מסורים, נאמנים, הם באים כשקוראים להם. אין שום בעיה בנושא הזה. אבל כפי שהיום מרבים במכרזים בתחומים שונים בחיינו, אני חושב שמונפול או זיכיון בלעדי הוא דבר מאוד לא טוב לכל כלכלה. ואם אפשר יהיה בעתיד להפריט או לתת זיכיונות לגורמים פרטיים, אם זה שיתוף פעולה בין-לאומי ואם גורמים בתוך תחומי ישראל, לשם תחרות בשוק החשמל, אני חושב שזה יהיה דבר מבורך.

דבר נוסף, אדוני השר, הוא הנושא של רדינג-ד'. אני חושב שהתחנה ברדינג-ד' מהווה מפגע אקולוגי גדול לתושבי גוש-דן. התחנה הזו, שההספק שלה זעום ביותר, חייבת להיסגר, ולוח הזמנים לסגירתה צריך להיות קצר ומהיר.

דן תיכון (הליכוד):

אל תדאג, חבר הכנסת מנע. יוסי שריד גר שם והוא יטפל בעניין הזה. תסמוך עליו.

דוד מנע (הליכוד):

צריך לוח זמנים מהיר, קצר, לסגור את תחנת רדינג-ד', שבלאו הכי ההספק שלה זעום לעומת ההספק של תחנת הכוח בחדרה או ההספק של תחנת הכוח באשקלון. צריך לסגור את רדינג-ד', צריך לסגור את המפגע האקולוגי-הבריאותי הזה.

אדוני השר, בהזדמנות זו אני מבקש להסב את תשומת לבך לדבר נוסף. על-פי החוק כיום אי-אפשר לחבר לחשמל בניין חדש או כל דבר שקשור בזה בלא רשיון בנייה. חברת החשמל אינה מחברת לחשמל אם אין רשיון בנייה. אני חושב שבנושאים האלה אנחנו חייבים להקפיד, משום שלעתים עוקפים זאת.

דבר אחרון, גברתי היושבת-ראש ואדוני השר, הוא כל מה שקשור לחברת החשמל המזרח-ירושלמית. אני חושב שבעידן הזה התחנה הזו מיותרת, החברה הזו מיותרת. ירושלים היא עיר אחת, יש חברה אחת במדינת ישראל. אני יודע שהחברה המזרח-ירושלמית מקבלת חשמל מחברת החשמל, אבל הגיע הרגע להפסיק, ושלא תהיה שום חברה במזרח-ירושלים. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה לחבר הכנסת מנע. חבר הכנסת דן תיכון, ואחריו – חבר הכנסת יוסי כץ, אחרון הדוברים.

דן תיכון (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני מבין, אדוני השר, שמדובר כאן בשיעורי הפחת, וכשמשחקים בפחת אני יודע שרוצים או להראות הפסד גדול יותר או להראות רווח גדול יותר. היות שאני מניח שלא רוצים להראות הפסד גדול בחברת החשמל, בוודאי רוצים להראות רווח. אני מניח שמה שמופיע כאן מתבסס על המלצות ועדת-פוגל לשינוי מבנה ההון, שהרי פוגל בוועדתו עסק בשיעורי הפחת. אני מציע לקבל בזהירות רבה מאוד את המלצות ועדת-פוגל, שכן אנחנו צפויים לבעיה חוזרת, בדומה למה שקרה בחברת הבזק בעקבות המלצות ועדת-פוגל. מעניין שב"בזק" קיימות המלצות של ועדת-פוגל, לאחר שפרש משירות המדינה, ופוגל המנכ"ל הוא בעצם הראשון שיוצא כנגד המלצות ועדת-פוגל ויישומן.

היינו רוצים לשמוע את עמדתך באשר לתחילת התחרות, ההפרטה בחברת החשמל, שהרי חברת החשמל היא בבחינת חברה של "קוסט פלוס"; כל מה שעולה שם לייצר משלם הצרכן.

נושא נוסף. אני מניח שהזיכיון של רוטנברג פג תוקפו בתוך פרק זמן קצר יחסית, והממשלה, בשמו של הנציב העליון, שהוא שר האנרגיה לצורך העניין הזה, בוודאי תפעל לחידוש הזיכיון בצורה כזו או אחרת.

תרשה לי לאזכר כמה רעיונות שלך בהיותך שר האנרגיה בקדנציה הקודמת. כשטיפלנו בעניין החשמל-חינם אמר יושב-ראש ועד העובדים דאז, ואני מניח שהוא לא השתנה: מה שנתן רוטנברג, רק רוטנברג יכול לקחת. והנה, בהזדמנות זו שהזיכיון מגיע אל קצו והממשלה תאריך בצורה כזו או אחרת את הזיכיון, צריך לפתור גם את בעיית החשמל-חינם.

אז עלית אל הדוכן הזה ואמרת: אני מבטיח לך, חבר הכנסת דן תיכון, מבטיח לך, חבר הכנסת גדעון גדות – חבר הכנסת לשעבר – בכוונתי לפתור את הבעיה הזו, ואתם תיווכחו בקרוב שאני פתרתי את הבעיה שלא באמצעות חוק.

כאמור, אנחנו עדיין מצפים.

איננו מבינים את אשר מוצע כאן באשר לשיעורי הפחת, שהרי הצעת החוק כפי שהיא מופיעה היא מסובכת. אני מקווה שהנושא יועבר לוועדת הכספים, ושם נלבן את הנוסחה שהופכת, כאמור, את חשבונות חברת החשמל מהפסד גדול לרווח גדול. ברור כשהלקוח מצוי ועומד מול מונופול, כנראה לא יהיה לו ידע והוא יאלץ להישען על ועדת הכספים, ויותר נכון, על כלכלנית ועדת הכספים סמדר אלחנני, שתבדוק כנראה את כל התעריפים הללו.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אחרון הדוברים – חבר הכנסת יוסי כץ. אחריו – תשובת השר, וניגש להצבעה.

יוסי כץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, מדברי כמה מהדוברים בצבצה איזו נימה של ביקורת על חברת החשמל, על העובדים שלה, על היעילות שלה. אולי אני לא אובייקטיבי, אבל המפגשים שלי עם חברת החשמל לימדו אותי, שיש מקום להביע דווקא הערכה עמוקה לעובדי חברת החשמל; הדרך שבה הם מבצעים את עבודתם – המסירות, הדבקות במטרה, הסיכונים שהם לוקחים על עצמם בלילות של חורף ובתנאים-לא-תנאים – ראוי לקצת יותר הערכה.

בהזדמנות זו אני רוצה לחלוק עמכם ליל חורף שבו נסעתי במכוניתי ושמעתי את חבר הכנסת סילבן שלום מתראיין שעה ארוכה על-אודות המשבר בחברת החשמל ותפקודה של חברת החשמל בחורף. הדרך שבה הוא הציג את הדברים ראוי לשמש דוגמה ומופת לכל יושב-ראש מועצת מנהלים של חברה, ממשלתית או אחרת; הדרך שבה הוא נתן גיבוי לעובדים, חרף שאלות פרובוקטיביות מצד השואלים השונים שהתקשרו במהלך השידור והביעו טרוניות כאלה ואחרות. אני מוכרח להגיד, הורדתי אז את הכובע, והדבר ראוי בהחלט להערכה.

דן תיכון (הליכוד):

אבל אתה לא הולך עם כובע.

יוסי כץ (העבודה):

לעצם העניין, אני מנצל את ההזדמנות הזאת כדי לשאול את השר הנכבד שאלות הנוגעות לאזור שבו אני חי. הדבר הראשון: תחנת הכוח. מתי תיבנה תחנת הכוח בחיפה, תחנת כוח מודרנית, שתמנע תופעות אקולוגיות – – –

דן תיכון (הליכוד):

מנע יעביר את רדינג ללב חיפה.

יורם לס (העבודה):

חסר זיהום בחיפה?

יוסי כץ (העבודה):

– – – תחנת כוח שתמנע תופעות אקולוגיות שליליות מצד אחד, ומצד שני תאפשר לחברת החשמל להתמודד בצורה נאותה עם המשימות של שנות האלפיים.

הדבר השני: מתי יקום אותו פרויקט של בניית משרד ראשי לחברת החשמל, שאמור להיות אולי הבניין הגדול ביותר במזרח התיכון, ובוודאי הכי גדול באזור שלנו?

דן תיכון (הליכוד):

באיזה מקום? בדרום חיפה?

יוסי כץ (העבודה):

נכון מאוד. ואם זה ייבנה במבואות חיפה, במקום כזה או אחר, מבחינתי הדבר החשוב ביותר הוא קידום התעסוקה ובניית מבנה אדיר שיפגין את העוצמה גם של האזור וגם של חברת החשמל.

דן תיכון (הליכוד):

חבר הכנסת כץ, אתה יודע שבדרום חיפה אין להסתדרות דריסת רגל, רק בצפון חיפה?

יוסי כץ (העבודה):

אני לא רוצה להשיב לחברי, אבל כל העובדים כמעט דואגים לקרנות פנסיה הסתדרותיות אף שהם לא מאורגנים.

אני רוצה לסיים את דברי במלה טובה לשר, לברך אותו לרגל נסיעתו הקרובה למצרים. שהיתי בסוף השבוע בקהיר, ואני יודע שמחכות לו קבלת פנים נלהבת ועבודה קשה מאוד בקידום ענייני האנרגיה, בקידום ענייני הפנים – משטרה, ובקידום כל אותם נושאים חשובים שהוא עוסק בהם במלוא המרץ בתקופה האחרונה. אני מאחל לך, שתקדם את ההסכמים שאמורים לשלב את מדינת ישראל עם שכנינו הערבים, עם המדינות השכנות. קידום ענייני האנרגיה יפתח פתח לשיתוף פעולה פורה בין המדינות במזרח התיכון. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אני מזמינה את שר האנרגיה והתשתית משה שחל להשיב. בבקשה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, בראש ובראשונה אני רוצה להודות לכל חברי הכנסת על הדין המחשמל בחוק שהוא כל-כולו חוק טכני ועוסק בניהול הנכסים של החברה בשאלות די מורכבות וטכניות.

אני רוצה להתכבד להשיב לחברי הכנסת, גם חבר הכנסת מיכאל איתן וגם חבר הכנסת סילבן שלום, ואם יאפשרו לי – על השאלות לפי סדר הדין.

חבר הכנסת יהלום דיבר על העניין של ניתוק חשמל בחודשי החורף. התשובה באמת ניתנה על-ידי חבר הכנסת סילבן שלום, כשהוא דיבר על חברת החשמל. היא חברה עסקית, היא חייבת להראות תוצאות. זו חברה שעומדת היום בקצב פיתוח אדיר, שמחייב הרבה כספים. אני בא ואומר, שבשבע השנים הבאות תשקיע חברת החשמל כ-10 מיליארד דולר כדי להגיע לאותה יכולת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מנין היא תיקח את הכסף? 10 מיליארד דולר?

יורם לס (העבודה):

מההתנחלויות.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

– – – כדי שתוכל להגיע לאותה יכולת של ייצור חשמל, שתספק את הצרכים של מדינת ישראל.

אחד המדדים החשובים ביותר אולי להתפתחות, לפיתוח, להשקעות, זה משק החשמל. בשנת 1992 עלתה צריכת החשמל בישראל ב-16%. השנה היא תעלה ב-6%-7%. אם אנחנו מדברים על קצב פיתוח, אני מדבר על קצב פיתוח – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

כבוד שר הבריאות, עמיתי שר הבריאות, אני מודה לך על העזרה והסיוע.

שר הבריאות ח' רמון:

אמרו לי שאני צריך להושיע אותך.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אף-על-פי-כן, גם במסגרת הזאת אני אתן תשומת לב לשאלה של מידת ההתחשבות במקרים מיוחדים. לא הייתי רוצה לדבר על זה כאן, כי אין יהודי שאיננו נצרך. ואלה ששמעו את דבריך בערוץ-3 יבואו ויגידו: יש לנו הזדמנות לדחות את התשלום. שמעתי את הפנייה, ואני אתייחס אליה.

חבר הכנסת יורם לס, אני חייב להגיד דבר אחד: בחיי שלא מגיע כל מה שנאמר כאן על-ידך, ואני חושב שהדבר נובע פשוט מחוסר עדכון. רדינג-ד' איננה הגורם המזהם ביותר. עם השינויים שחלו שינינו את השימוש בסוג המזוט שמשמשים בו למזוט דל-גופרית. אתמול סיכמתי עם השר לאיכות הסביבה, השר שריד, על צו אישי לתחנה – – – חברת הכנסת דליה איציק, פעם אחת מאוד מסקרן אותי לדעת, מדוע תמיד כשאני מדבר את באה ומדברת עם חבר הכנסת אורי אור. דברי אתי, אבל לא אתו. אני שם לב לזה. פעם אחת שיהיה לי העונג לשמוע במישרין.

שר החקלאות י' צור:

אלה רק הפעמים שאתה רואה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני שם לב, אין לי ברירה.

דליה איציק (העבודה):

אני רוצה להגיד לך, שאני מאוד שמחה שאתה שם לב אלי.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

כל לבי מונח בצד הזה.

סיכמנו על צו אישי לשימוש בדלק דל-גופרית, שקובע גם מה מידת הנישוף, כי עיקר הבעיה של רדינג כרגע איננה הגופרית אלא בעיות הנישוף של התחנה.

דן תיכון (הליכוד):

מה זה נישוף?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הדבר השני: אני חייב להודיע לך שחוק רדינג בוטל. הוא נמצא בוועדת הכלכלה של הכנסת, הוא מתבטל בהסכמתנו.

יורם לס (העבודה):

מתי התחנה נסגרת?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חכה, אני אגיע, ואענה לך על כל דבר ודבר.

הבעיה של סגירת התחנה: תתפלא לשמוע שאני מצדד עקרונית בסגירתה – – – אדוני שר הבריאות, זה בלתי אפשרי. אני מצדד בסגירתה של התחנה, מן הטעם שהעיר תל-אביב הגיעה למקום כזה, שהתחנה נמצאת במרכז. הטלתי על חברת החשמל לבדוק בדיקה כלכלית, פה אין עניין של פילנטרופיה. הבדיקה הכלכלית צריכה להיות, כמה יעלה להקים תחנה באתר אחר ומה ההפסד לחברה, האם מגרשי רדינג עצמם יכולים לאפשר הקמת תחנה בגודל דומה ובתנאים שיהיו סבירים. בין היתר, קיימת בעיה של קירור, וחשיבותם של האתרים היום לחברת החשמל היא גם בגלל העובדה, שאין לנו אתר אלטרנטיבי שבו יש מים שיקררו את התחנה. בלי מים יהיה קושי. הקמת תחנה פנים-ארצית, שאליה יובילו מים כדי להגיע לקירור, משמעותה הוצאה גדולה יותר.

חבר הכנסת מיקי איתן, אני שומע כל מלה. דברו בשקט. זה מפריע.

דן תיכון (הליכוד):

אדוני השר, מה עם תחנת כוח גרעינית לכל המזרח התיכון?

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

דיברת.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה יהיה בעזה.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הדבר השני שצריך להביא אותו בחשבון – – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

על-פי הסיכומים עם המשרד לאיכות הסביבה, אנחנו כבר מוציאים הזמנה, בתוך תשעה חודשים, על התקנת קולטנים. עלות הקולטנים לרדינג יכולה להגיע לסכום של כ-150 מיליון דולר. לא היינו משקיעים את ההשקעה הזאת אלמלא חשבנו, שכמות החשמל המיוצרת היא כמות חשמל לא מזערית. אני לא מזלזל ב-500 מגווט. אנחנו מתקרבים לחורף. כדי לספק לכם חשמל בלי הפסקות אנחנו מותחים את המערכת עד לסוף. אני מודיע לכם, לא ביססתי את המדיניות הזאת. אני חושב שעשינו משגה חמור בכך שלא הקדמנו את הקמת תחנות כוח, הקמתן בקצב הרבה יותר מהיר. אם תשאלו אותי, צריך הרבה מאוד מזל כדי לעבור את החורף הזה ואת החורף הבא, החורף הזה שאנחנו נתונים בו והחורף הבא. אין לנו די כמות מותקנת כדי לספק את כל הצריכה של המשק הישראלי. המשק הישראלי הולך ונעשה משק חשמל. בכל קניון חדש שנוסף, בכל בית מותקנת מערכת מיזוג אוויר. אלה כמויות אדירות.

חברי הכנסת, אתם מדברים ביניכם וזה מפריע. אני כיבדתי אתכם ושמעתי את דבריכם. לא נעים לדבר כך. אני לא מכיר את הכנסת כך. אם הדברים מיותרים, לא צריך היה לדבר.

אני לא יכול לוותר אפילו על מגווט חשמל אחד. לא די לבוא לכאן ולומר דברים, מישהו חייב לשלם – וחשמל רוצים.

אומר לכם דבר נוסף. גם אם נוציא את התחנה מתל-אביב, מבחינת איזון ההספקה בין צפון, דרום ומרכז, חייבת להיות תחנה במרכז הארץ. מה עושים? תחנות כוח לא רוצים, חשמל – כן. שמירה על

החוק רוצים, אבל בתי-סוהר – לא. העיר ירושלים – יושב כאן חבר הכנסת עמנואל זיסמן – יש לה 1,500 אסירים שנמצאים בבתי-סוהר, אבל היא לא רוצה שיקימו בית-סוהר בתוכה. איפה ישימו אותם?

עמנואל זיסמן (העבודה):

אני בעד.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

הגישה "לא אצלי" גורמת למצב מגוחך. לכן אני מברך את חבר הכנסת יוסי כץ. אני בעד הקמה של תחנות כוח והקמה של מתקנים, אבל שמבחינה אקולוגית לא יזהמו את הסביבה.

אביא דוגמה שנייה, חבר הכנסת לס. בעניין פארק-חדרה, מה אתה רוצה ממני? בשבוע שנכנסתי לתפקיד שולם כל הכסף על-ידי חברת החשמל. תבוא בטענה לאלה שלא מתקינים את הפארק. הכסף שולם, ולכן לא צריך לבוא ולהגיד עד מתי. אני יזמתי את התשלום בשעתי, אני הצעתי את ההצעה לחברת החשמל, כפי שיזמתי שייעו בהקמת מרינה באשקלון, וכפי שאני מציע בחיפה לעשות כמה דברים לטובת הציבור. זה המנהג בצרפת, שחברת החשמל, לשם איזון הסביבה, נותנת תרומה לציבור. וכך אנחנו עושים כאן.

אין פנצ'ר בעניין הגז. כל מי שאומר את זה, פשוט מדבר שטויות. הכי טוב היה לשאול אותי. הגיע הזמן שישראל תפסיק את הגישה הגלותית. מה קרה, האם אנחנו מצורעים שכן ידברו אתנו, לא ידברו אתנו? מדובר על פרויקט, אם יקום, עוד חזון למועד; זה פרויקט בעייתי, פרויקט בסדר גודל של כמה מיליארדי דולרים. האם עושים את זה בהיחבא, בהסתרה? מי שלא רוצה, לא צריך.

בדרך כלל, כל אדם רואה את הבעיות אצל הצד השני. אני לא התייחסתי למדינה שעליה מדובר, נמנעתי מלהזכיר את השם, אבל לא מפני שאני חייב או מחויב. מי שגרם לזה – בתוך החוגים הממשלתיים עצמם. אני רוצה להרגיע אותך. אני נוסע למצרים השבוע, הנושא המרכזי שאני הולך לדבר עליו הוא האפשרות לחבר את ישראל בצינור למצרים ולקבל גז טבעי.

אין לי ספק שגז יהיה, יהיה מסיבה אחרת לגמרי. ראשית, אנחנו לקוח מצוין. שנית, ישראל, להפתעתכם – –

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

חברי הכנסת, זה בלתי אפשרי. אני לא יודע למה אתם לא מתאפקים, למה אתם מדברים ביניכם.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אני כבר גומר.

דבר שני. כלפי כמה מדינות באזור ישראל היא מדינה טובה מאוד, היא נייטרלית, אין ניגודי אינטרסים. אנחנו לא יצרני נפט. אנחנו מבוקשים מן הסיבה הזאת ומפני שדרכנו אפשר להגיע לים התיכון. אני מציע גישה יותר אופטימית, רבותי. אם יש מקרה כזה, תשאל.

חבר הכנסת סילבן שלום, אני רוצה להודות לך על הדברים בעניין הרפורמה. יש בהחלט רפורמה, אני מבצע אותה, אבצע אותה גם בחשמל. אחד הצעדים הראשונים שהיו הוא חתימה על הוראה-הנחיה, שלא היתה, שכל יזם פרטי שרוצה להקים תחנת כוח רשאי להקים אותה. אנחנו נקנה את החשמל במחיר כלכלי. אני רוצה שתדעו, מתנהלים היום דיונים במשק בעולם, שרוצים להקים תחנות כוח מפצלי שמן ומאנרגיות אחרות. אני חושב ש"כימיקלים לישראל" תקים בים-המלח בפעם הראשונה תחנה סולרית ביחד עם "אורמת". אנחנו מעודדים את כל הדברים האלה.

אני אומר כאן בהכנעה רבה: כל מי שירצה להשקיע בהקמת תחנה, בלי תקרה של גודל, 500 מגוואט – בבקשה, 200 מגוואט – בבקשה.

סילבן שלום (הליכוד):

אל תתחייב כל כך מהר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

תסלח לי, חתמתי על הצו. חבר הכנסת סילבן שלום, בהבדל ביני לבין אחרים, אני בעניין הזה כן מגלה אומץ. חתמתי בלי בעיות. ביום הראשון לכניסתי לתפקיד ציפיתי לזה. אני מאמין שנוכל להגיע עד סוף העשור הזה לכ-10%, קרוב ל-750 מגוואט מיצרנים פרטיים של חשמל.

אני גם חוקקתי את חוק השלטרים – נכון, לא המשכתי אותו, בזה אני מסכים אתך – שמטיל עונש פלילי על מי שיעסוק בשלטרים. היה ביני לבין עובדי חברת החשמל סיכום של הערכה, שכל אחד יודע מה מקומו, ועד היום זה עובד. עד היום לא היתה שביתה. היו זמנים, שכל יום שני ושלישי היו בעיות. בתקופת השר מודעי במשרד האנרגיה היו שביתות וסנקציות של עובדי חברת החשמל.

אנחנו חותמים אמנה עם הצרכנים, שמחייבת את חברת החשמל לתת שירות.

נשאלו כאן שאלות על מידת היעילות, והיתה כאן טרזניה שאני לא מקבל אותה. מהו המדד ליעילות, אולי מישהו יאמר לי. יש מדד אחד – תשוו את מחירי החשמל בארץ למחירים במערב-אירופה. אנחנו בין הזולים. מהו מדד היעילות של החברה? מדוע להגיד לציבור העובדים, לדעתי בין הטובים שיש בארץ, כל יום שני ושלישי לדבר על 50 דולר חשמל-חינם בחודש, זה בערך הממוצע? על מה הוויכוח? זה יוצר לחברת החשמל שם, שפשוט לא מגיע לה. לשפר את התפקוד – כן, לשפר את המבנה – כן, מפני שהחברה עומדת להכפיל את עצמה, היא צריכה להתכונן לעידן חדש. את זה יודעים העובדים, את זה יודעת ההנהלה. אבל, אני אומר לכם, יש לנו חברה מן המפוארות והטובות שיש במשק הישראלי. אני נשבע לכם. אני חושב שאתם פשוט לא מכירים אותה. אני מזמין אתכם לבוא לבקר.

אני רוצה להשיב לחבר הכנסת כץ על שתי השאלות ששאל.

יוסף בא-גד (מולדת):

מונופול – – –

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

המונופול קיים. זה מונופול טבעי. מדברים עכשיו על שינויים מבניים. יש ועדת-ורדי, ועדת-צ'ימנסקי. העניין נמצא בטיפול. תנו לי את האפשרות לטפל בו בצורה הגיונית.

לא די בפתרונות תיאורטיים, אם באמת רוצים להגיע לתוצאה. בעניין החברה השנייה לפלאפון, אני הכנתי את העניין כשר התקשורת. תנו לי להוציא אותו לפועל. אני חסיד גדול לא של דיבורים ותיאוריה והצגות, אלא של עשייה שיש בה תבונה – מה אתה מסוגל להשיג ומה לא. אנחנו נגיע לפתרון הולם בעניין הזה.

היו"ר ע' מאור:

אדוני השר.

שר האנרגיה והתשתית מ' שחל:

אולי תרשי לי. דיברו כל כך הרבה אנשים, אני חייב להשיב להם.

חבר הכנסת יוסי כץ, בעניין תחנת הכוח בחיפה. יש סיכוי אחד ויחיד לזרז הקמת תחנה ליד הקישון, באתר שירותי נפט, 1,200 דונם. הפתרון יבוא בגלל בעיית המזוט והחובה להתקין קולטנים. בתי-הזיקוק עושים להם חשבון, שאם ההשקעה בקולטנים צריכה להיות 200 מיליון דולר, כדאי יותר ללכת לתהליך של גזיפיקציה של המזוט, גם בגלל התחזיות שלהם על טיב הדלק הזמין מהסביבה – זול יותר, אבל יש בו בעיות של זיהום. אם יהיה תהליך של גזיפיקציה, סיכמתי היום עם בתי-הזיקוק, בין שילכו עם חברת החשמל ובין שילכו בשותפות אתה במקביל לתהליך הגזיפיקציה, תוקם תחנה של 500 מגווט בלתי מזהמת, אפס זיהום, על-ידי הפעלה בגז. זה סיכוי מעשי.

בעניין המשרדים, הושג האישור לאתר המשרדים הראשיים בחיפה, במועצה האזורית חוף-הכרמל, 98 דונם. אנחנו מחכים לשחרור מחובת מכרז. מדובר על משרדים בשטח של 70,000 מטר. הבניין יהיה הגבוה ביותר במזרח התיכון. ההשקעה במשרדים תגיע ל-100 מיליון דולר. כל האישורים קיימים. אני מקווה שבינואר נוכל להניח את אבן הפינה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק לתיקון פקודת זכיונות חשמל (מס' 3), התשנ"ד-1993, והעברתה לוועדת הכלכלה.

הצבעה מס' 12

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 14

נגד – 1

נמנעים – אין

ההצעה להעביר את הצעת חוק לתיקון פקודת זכיונות חשמל (מס' 3), התשנ"ד-1993, לוועדת הכלכלה נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

14 בעד, אחד נגד, אין נמנעים. אני קובעת שהצעת החוק אושרה ותועבר לוועדת הכלכלה להמשך דיון.

השלכות הסגר בשטחים על ענפי החקלאות

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים לסעיף הבא. אני מזמינה את חבר הכנסת שמואל אביטל לפתוח את הדיון בנושא השלכות הסגר בשטחים על ענפי החקלאות. אחריו – שר החקלאות יעקב צור.

שמואל אביטל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני עולה לדוכן בעייפות מסוימת, וזה משום שהיום בשעה 16:00 היתה, לצערי הרב, תקרית עם שר החקלאות, כאשר בדיון שאליו הוזמנו חברי הכנסת של הלובי החקלאי ומזכירי תנועות ההתיישבות, לצערי הרב בחוסר הבנה החליט שר החקלאות לפוצץ את המפגש הזה ולא לקיים דיון בשני נושאים מרכזיים. הנושא האחד הוא האוטונומיה וההשלכות שלה על החקלאות, והנושא השני הוא הצגת תקציב משרד החקלאות.

אני פשוט רוצה להתנצל בפני מזכירי תנועות ההתיישבות על כך שהדיון לא התקיים, ובפני חברי הכנסת, אלה שהיו נוכחים, וחלקם שהגיעו בשלב מאוחר יותר, ולא אמנה את שמותיהם.

הדבר הזה, גם אם הוא נבע מחוסר הבנה, אפילו הדדית, ביני לבין השר, אולי הוא ביטא את הדרך וההתייחסות של הממשלה הזאת לחקלאות, ממשלה שאני אחד מחברי הקואליציה שלה. ואם אני רוצה שלא להמשיך בעניין זה, להתאפק ולא להגיב מעבר לדברים שכבר אמרתי, ובמהותם קודם כול התנצלות, לפחות שלי, השר יחליט מה שהוא רוצה, בפני החברות והחברים שהגיעו – כשאני מציג היום את הנושא של הסגר, זה אולי ביטוי נוסף למה שקרה בנושא זה ולדרך שבה הממשלה, ובעיקר שר האוצר, מתייחסים לנושאים שלנו כחקלאים.

הדיון בכנסת היה ביום 16 ביוני 1993. מחר ימלאו לו, בעזרת השם, חמישה חודשים. אני מעריך, שהכנסת היתה רוצה לדעת מה קרה במהלך חמשת החודשים האלה. כשהשר השיב על ההצעות לסדר-היום, הוא הסכים לדברים שנאמרו פה, הסכים עם מה שנאמר לגבי הנזקים לחקלאות ותמך תמיכה מלאה בעניין. ואז נכנס שר החקלאות למשא-ומתן עם שר האוצר, כדי להביא לסיכום חיובי בעניין הנזקים שנגרמו לחקלאים בגלל הסגר.

לצערי הרב, קודם צאתו לחוץ-לארץ, לפני שבוע וחצי, הודיע לי שר החקלאות, ששר האוצר לא מוכן להכיר בנזקים האלה, לא מוכן להתייחס לכל ההצהרות, גם שלו וגם של ראש הממשלה, ושר החקלאות בעצם הודיע לי שהוא מרים ידיים.

קיימתי שיחה עם שר האוצר, והוא הודיע לי, שכבר לפני חודשיים-וחצי הוא הודיע לשר החקלאות, שלא יהיה שום כיסוי לנזקים שנגרמו לחקלאים בעקבות הסגר.

אני מוכרח לומר לכם, שאני מאמין בעניין זה לשר החקלאות. אני חושב שתמיכתו בעניין זה מאז ובמהלך הדיונים עם שר האוצר היתה עקבית. אבל, לצערי הרב, נראה ששר האוצר החליט להמשיך ולהתעלל במשרד החקלאות. אין לי שום תשובה אחרת על השאלה, איך בתום חמישה חודשים, לבסוף מתקבלת תשובה כזו משר האוצר – תשובה שלפני שלושה חודשים בעצם הוא החליט שאין על מה לדבר, כאשר שר החקלאות הודיע פה בשם הממשלה בצורה מפורשת, שהממשלה מכירה בנזקים. השר נקב בזמנו גם במספרים שתאמו את מה שהוגש על-ידי מי שמופקד על הדברים האלה.

לצערי הרב, זו סחבת בלתי נסבלת, ובסופו של דבר זה אולי אחד הביטויים הנוספים להתייחסות האוצר לחקלאים ולמשרד החקלאות.

במי מדובר בעצם? במי מדובר, גם לפי דברי ארגון מגדלי הירקות והחבר יוסטה בראשם וגם לפי דברי השמאים של קרן נזקי טבע? מישהו יכול בטעות לחשוב, שמדובר בקבוצת אנשים שבאה ורוצה שוב לסחוט. עצם זה שהממשלה הזו מביאה אותנו לכך, שבמשך חמישה חודשים אנחנו צריכים לחזור לדיון הזה – ואני אומר לכם, בסוף זה ייגמר אצל ראש הממשלה, כי יש לו התחייבות לעניין הזה מלפני שבוע – על מי אנחנו מדברים?

אביא לכם כמה דוגמאות שיראו, שבעצם מדובר בחיסול משקים שלמים מכל המגזרים. מיכאל חנוכה ממושב אביטל, זה בתענכים; הגברת לאה מחכה ל-27,000 שקלים, ואם הם לא יגיעו אליה, אני יודע מה יקרה לה; או לקדוש שמעון, מאדירים, עם סכום של 104,000 שקל. מי שמכיר מה זה משק משפחתי ומה זה חקלאי יודע מה משמעות הדבר. אבל, אל תטעו, ברור-חיל, אתם מכירים? קיבוץ, שכן שלי במקרה. הם עדיין מחכים לסכום של 124,000 שקל על השומר, החסה והכרוב.

אפסיק את קריאת הרשימה, אבל גם אורי מגדיש, זיכרונו לברכה, מגן-אור, מחכה. גם הוא מחכה. מי שזוכר מאיפה בא השם הזה ולמה הוא זיכרונו לברכה – אני לא רוצה להגיד יותר מזה.

לצערי הרב, העניין הזה לא נגמר. אני חושב שהסגר כמדיניות הוכיח את עצמו גם עניינית וגם כתפיסת עולם. הוא התחיל סוף-סוף להפריד בינינו לבין הערבים. זה צעד חשוב, שתרם לביטחון. מי שזוכר את ימי מרס השחור יודע כמה הסגר תרם לביטחון.

אבל לא בא בחשבון, שהחקלאים יהיו שוב קורבן של מדיניות הממשלה. זו לא היתה החלטה של החקלאים. אנחנו מקבלים את ההחלטה. ייאמר לזכות שר החקלאות, שהוא היה עקבי בעניין הזה, אבל לא בא בחשבון שהעניין הזה יימשך עד היום, ובעצם מגלגלים את החקלאים מאחד לשני.

היום מדברים הרבה על האוטונומיה. מקובל על כולם – לרבות, כנראה, שר האוצר – אם לקיים את הדיון היום או מחר, ובעניין זה אני שותף לדברים של שר החקלאות. נראה שהחקלאות וחלק מהענפים שלה יהיו קורבן של ההסכם הזה. אני רק שואל, אדוני שר החקלאות, מדוע אנחנו צריכים להיות קורבן עוד לפני האוטונומיה? אני תובע ממך ומבקש ממך שהיום – אף שאמרת דברים ברורים בדיון הקודם, לפני חמישה חודשים – תסביר פה ותודיע: על מה אנחנו הולכים? מה בכוונתך לעשות?

אין זה סוד שהיתה פנייה של ראש הממשלה, קודם צאתו לחוץ-לארץ, למזכירי התנועות, לאנשי ארגון מגדלי הירקות ולחקלאים בשטח. פנו לכל הגורמים האלה. היתה להם כוונה להתחיל לעשות פעולות, ולפי פנייה של ראש הממשלה הפעולות האלה עוכבו בתמיכה של מזכירי התנועות וארגוני המגדלים.

אני מבקש ממך מאוד, אדוני שר החקלאות, שהיום תינתן תשובה, כי נדמה לי שמה ששר האוצר אמר הוא בלתי נסבל. בסך הכול, אני חושב שבעניין הזה יש לנו עמדה משותפת. אני מקווה שלא נצטרך להזדקק לדברים אחרים.

אני רוצה להזכיר לכם את מה שעשו החקלאים ביום 16 ביוני, כשההצעה הזאת עלתה פה. לצערי הרב, זה היה יום הביצים, למי שזוכר. אני חושב שזה לא יהיה הגון מצד הממשלה הזאת לגרום לחקלאים לצאת שוב לרחובות על דבר שלפחות – ועל כך אני מברך – שר החקלאות תומך בו. אני מקווה שהוא אכן יצליח להבהיר היום את העניין, וסוף-סוף יקרה משהו בנושא הזה. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. אני מזמינה את שר החקלאות יעקב צור. אחריו – חבר הכנסת עמנואל זיסמן, שהיה בין המציעים.

שר החקלאות י' צור:

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, ראשית, אני מציע לכל חקלאי מפלגת העבודה שלא להתנדב להשוות את הממשלה הזאת לממשלות הקודמות. אני חושב שאתם עושים עוול לעצמכם, אתם עושים עוול לממשלה הזאת, ואתם מפרגנים יותר מדי לממשלות הליכוד. מונח לפני תקציב 1993.

שאלו יהלום (מפד"ל):

אתה מדבר כשר החקלאות או כשר מפלגת העבודה?

שר החקלאות י' צור:

אני מדבר כשר של מפלגת העבודה.

שאלו יהלום (מפד"ל):

חשבתי שאתה מדבר כשר החקלאות.

שר החקלאות י' צור:

אני מדבר כשר של מפלגת העבודה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, בבקשה לאפשר לשר להביא את דבריו, כפי שהוא – – –

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, הוא אומר שהוא מדבר כשר של מפלגת העבודה.

שר החקלאות י' צור:

נכון.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת יהלום, בבקשה.

שר החקלאות י' צור:

אני אומר לך שזאת לא ממשלה סתמית. היא לא פרווה.

בעשר השנים האחרונות ניקו ממשלות הליכוד את תקציב המדינה מכל תמיכה בחקלאות. ביטלו את כל הסובסידיות. ביטלו את כל התמיכות בשוק המקומי. ביטלו את כל התמיכות בענפי הייצור. זה רשום. רצו לנסות לקיים חקלאות, שאין כדוגמתה בשום מקום בעולם, כמעט כמו הסוס.

היום אני יכול להגיד: יש מדיניות אחרת, חבר הכנסת שמוליק אביטל. תרימו את הדגל קצת יותר גבוה. השנה, בתקציב המונח היום לפניכם, על שולחן הכנסת, יש תמיכות בחקלאות בהיקף של 800 מיליון שקל.

שמואל אביטל (העבודה):

כמה?

שר החקלאות י' צור:

800 מיליון שקל; 773.2 מיליון שקל. אם תרצה – אתחיל לקרוא את כל הרשימה.

שמואל אביטל (העבודה):

אתה מפחיד אותי?

שר החקלאות י' צור:

לא.

שמואל אביטל (העבודה):

תקרא, אולי נדע.

שר החקלאות י' צור:

אני אומר כי אתה תמה. אני מודיע לך, שבתקציב שהשאירה לנו ממשלת הליכוד היה שלישי מזה. רק בענף הלול מה שאושר עד היום לגבי 1994 זה 200 מיליון שקל, כתמיכה בענף הלול.

שמואל אביטל (העבודה):

ל-1994?

שר החקלאות י' צור:

ל-1994.

שמואל אביטל (העבודה):

אבל על זה יש ויכוח.

שר החקלאות י' צור:

רגע אחד. יש ויכוח. ראשית כול, אני אומר לך שיכול להיות ויכוח אם צריך 200 מיליון או צריך 300 מיליון. אבל אין ויכוח על זה שזה היה אפס ב-1992 וב-1993. זה לא היה אפס; היה חוק הגליל. אפשר להגיד ש-80 מיליון ועוד 50 מיליון, כלומר 130 מיליון, נוסף על חוק הגליל, זה לא מספיק. אבל אי-אפשר להגיד שזה אותו דבר כמו בתקופת ממשלות הליכוד. אי-אפשר לומר, שתקציב מינהלת ההשקעות להשקעות בחקלאות הוא אותו דבר. הוא עלה מ-90 מיליון ל-180-170 מיליון. אי-אפשר לומר שטיפול נקודתי, שהתחלנו אותו בשישה אזורים, הוא כמו שהשאירו את המשק המשפחתי וכמו שמצאנו אותו.

מותר להתווכח ויש זכות לדרוש עוד. אבל אוי לנו אם אנשים, נציגי מפלגת העבודה שישבו באולם הזה, ינסו להתווכח ולהגיד ששום דבר לא השתנה.

אני אומר פה בגאווה: יש מדיניות חקלאית אחרת, שמחזירה את הממשלה למעורבות ולתמיכה בכל ענפי החקלאות. ואתה יודע את זה, וחלק בעזרתך. במשך השנה הזאת קיבלו ענפי הפרחים, ענפי ההדרים וענף הלול – אחרי אישור תקציב 1993 – תמיכות בהיקף שעבר את 200 מיליון שקל.

אעבור אתכם הלאה. היו תמיכות במים מפני שהורדנו את מחירי המים השנה. זאת אחרי הטירוף שבו העלו את מחירי המים כך שחקלאים לא רצו לקנות מים. בשנת 1992 היו התמיכות במים של הממשלה 170 מיליון שקל. ב-1993, בגלל הורדת מחירי המים – בתקופת הממשלה הזאת – הגיעה התמיכה ל-285 מיליון שקל. זה חוץ מ-770 המיליון שאמרתי. ב-1994 זה יגיע ל-340 מיליון שקל. אני אומר שאת מחיר מי הקולחין אנחנו נוריד הלאה.

זה נכון, יש ויכוח בממשלה. על הכספים האלה מתמודדים משרד הרווחה ומשרד השיכון. במשך שנה, מתקציב 1993 ועד היום, ועד תקציב הבסיס של 1994, אנחנו יכולים להציג מודל, שבו אין כמעט ענף חקלאי שהממשלה לא מעורבת בו ברשתות ביטחון; במחיר מובטח לכותנה, בתמיכה ב-900,000 דונם חיטה, בהדרים שעכשיו יקבלו 15 מיליון שקל כתמיכה בענף בתחילת 1994. אפשר להגיד שזה לא מספיק. ראשית, זה לגיטימי. אבל להגיד שזה אותו דבר? שלא קרה שום דבר? שיש יחס עוין?

יש בעיות בחקלאות, ולא אמנה את כולן כאן, כי הדיון הוא על הסגר. אבל אני אומר את הדברים, ראשית כול, כי באמת אכפת לי מזה, כי אני חי בזה, כי אני רואה את עצמי מופקד ואחראי בפני האנשים האלה. ואני לא רוצה להאשים לא את שרי האוצר ולא את שר האוצר. אלה דיונים די קשים. אבל החזרנו את הממשלה להיות מעורבת ושותפה לחקלאי באחריות, שלא תהיה קריסה בכל הענפים. אני רואה בזה הישג גדול, כי יכול להיות ששנה אחר כך נסיף עוד משהו.

אני לא חושב שאפשר להראות את זה בתחומים רבים אחרים, שתמיכות הוכפלו ולמעלה מזה. כבר הזמינו אותי עכשיו לוועדה לענייני ביקורת המדינה; חבר הכנסת דן תיכון, יושב-ראש הוועדה, הזמין

אותי לברור, איך זה הגדילו בצורה דרמטית כזאת את התמיכות בחקלאות. אמרתי: וואלה, קומפלימנט.

עכשיו לגבי הסגר. ראשית, אני רוצה להזכיר: המשמעות של הנזקים בסגר היתה כאשר לא באו עובדים. לגבי החקלאות, מהיום השני או השלישי לסגר התחלנו לשחרר עובדים. היו שלושה ענפים שסבלו: פרחים, ירקות והדרים. ענף הפירות סבל אולי בגלל נזק עקיף, שהשטחים כבר לא היו שוק, שהשוק הערבי כבר לא היה שוק. לפי אומדנים שלנו, ואפשר גם עליהם להתווכח, זה מה שנתנו לי, זה מה שאמרתי מעל בימת הכנסת, הנזקים הסתכמו בשלושת הענפים, בפרחים, בירקות ובהדרים, ב-35 מיליון שקל הפסד הוצאות וב-60 מיליון שקל הפסד הכנסה. אתם רואים, זה בערך אחד לשניים, כשהענף הגדול הוא ענף ההדרים, הענף השני הוא ענף הפרחים והענף השלישי הוא ענף הירקות.

בעצם, בענף הפרחים ובענף ההדרים, והייתי אומר, זה היה מוסכם על נציגי הענפים האלה – יכול להיות שהמגדלים, ויושבים פה חקלאים, אחר כך "יחתכו להם את הראש" – היה מוסכם עליהם, שהתמיכות המיוחדות שהענפים האלה קיבלו במשך השנה יכסו גם את זה. עכשיו אני אגיד אילו תמיכות.

שמואל אביטל (העבודה):

זה היה מוסכם רק לגבי ענף הפרחים.

שר החקלאות י' צור:

אמרתי שיכולה להיות ביקורת. אמרתי מה נאמר לנו על-ידי נציגי הענף. אני לא אמרתי שלא.

שמואל אביטל (העבודה):

בענף הירקות – – –

שר החקלאות י' צור:

רגע. דיברתי על הירקות? חכה.

ניתן לפרחים, והיו עוד צרות, היתה ירידה במחירי הפרחים בשוק העולמי השנה. ענף הפרחים קיבל לא מעט, 15 מיליון דולר תמיכה. 15 מיליון דולר, זה 10% מהפדיון, מה-FOB. זה הרבה כסף, יחסית זה לא מעט, זה 10% משער הנמל. ענף הפרחים מוכר ב-150 מיליון בערך, אם אני לא לוקח את ההובלה והמסחר, אבל בנמל הוא מוכר ב-150 מיליון FOB. קיבלו על זה 15 מיליון דולר תמיכה, שזה

45 מיליון שקל. היו דיונים, נציגי הענף אמרו: נסדר עם זה. זה לא מעט כסף. הרי בסך הכול אפשר היה גם להגיד: יש תמיכה במחירים בחצי, והחצי השני לנזקי הסגר.

ענף ההדרים, שגם הוא היה בבעיה השנה, קיבל 11 מיליון דולר. 11 מיליון דולר זה 33 מיליון שקל.

אני לא אומר שלא היו נזקים, אבל שני הענפים האלה קיבלו תמיכה מסיבית, שלא היתה נהוגה הרבה שנים, והעדיפו לקבל את התמיכה בדרך הזאת, והם החליטו איך לחלק את זה. משרד החקלאות לא התערב בחלוקת הכסף. יש חקלאים שאומרים שזה לא בסדר. בסדר. אני העדפתי שיש נציגות לענף, הענף החליט איך לחלק את הכסף הזה. הוא יכול היה לחלק את זה בהתחשב בסגר, או בלא להתחשב בסגר, רק בנזק. ענף הפרחים קיבל 15 מיליון דולר, שהם 45 מיליון שקל, וענף ההדרים קיבל 11 מיליון דולר.

העניין הלא-פתור הוא עם ענף הירקות. כפי שרשום אצלי, ויכולות להיות הערות, זה 7 מיליון שקל נזק בהוצאות, שזה הפסד הכנסה כפול מזה. ואני מודה שבעניין זה לא הצלחתי להביא לפתרון. נקבעה פגישה אצל ראש הממשלה עם שובו מארצות-הברית. וכדי שלא להכביד אני מציע להתמקד רק בנושא הירקות, כי אי-אפשר לקבל פעמיים, כי בסופו של דבר, אם היינו נקלעים לדיון הזה עם ענף ההדרים ועם ענף הפרחים, היינו נותנים פחות תמיכה להשלמת מחיר והיינו נותנים לנזקי הסגר. אבל נתנו לענף הפרחים, ואני לא אומר שעשינו טובה. בסך הכול נהגנו מעבר לכל מה שהיה נהוג, כי היה משבר מחירים בשוק העולמי ולא רצינו שהענפים האלה יקרוסו. ועכשיו אנחנו מתחילים את השנה. עכשיו התחילה עונת הקטיפ. מ-1 בינואר ענף ההדרים מקבל תמיכה של 15 מיליון שקל בלי התחשבות מה יהיה מצב השוק העולמי במחירי ההדרים. ואני לא אכנס כאן לשאלה למה, כי הענף הזה במשבר ואנחנו לא רוצים שהוא יקרוס.

שמואל אביטל (העבודה):

בכמה אתה אומד את הנזקים?

שר החקלאות י' צור:

7 מיליונים בהוצאות ו-14 מיליון בהפסד הכנסה.

שמואל אביטל (העבודה):

שקל או דולר?

שר החקלאות י' צור:

שקל. זה מה שכתוב אצלי. זה החומר שיש לי מן המשרד.

הרי זה לא נגמר בזה. אם עכשיו להדריים יש 15 מיליון שקל בתחילת השנה, הפרחים – נתנו להם השנה רשת ביטחון גדולה הרבה יותר מאשר בשנה שעברה במידה שתהיה נפילה במחירים. נשאר נושא הירקות. אז זה מאוד הצטמצם, ולפי דעתי צריך להביא את זה לפתרון.

אני הגעתי למסקנה, שזה לא ילך בלי שראש הממשלה יהיה מעורב בעניין הזה. ולכן סיכמנו, שעם שובו של ראש הממשלה יובא העניין לפניו. ואני ממליץ להציג רק את נושא הירקות, שהוא הנושא הבעייתי, ואני מסכים שהוא נכנס לכל המכלול של הדאגות שיש למשפחת הירקנים, והירקנים הם ציבור גדול מאוד, כ-13,000 איש, שבהחלט מתוחים ומודאגים לנוכח המציאות הקיימת היום.

אני מציע לזכור, עם כל הדאגה, שאחרי הכול, אני מאמין שנשלוט בזה, ובמדינת ישראל החקלאים מייצרים מיליון וחצי טונות ירקות, ואני לא חושב שבקלות אפשר למחוק או להפיל את הענף הזה. ואנחנו נעשה הכול, אני בכל אופן אעשה הכול, גם בדיונים בממשלה וגם בהיערכות לקראת האוטונומיה.

לסיכום הדברים אני רוצה לומר שני עניינים: א. תתרגלו, יש מדיניות חקלאית אחרת. ואני רוצה שיעלה פה מישהו ויגיד לי, האם אפשר להציג גידול כזה בתמיכות למוסדות לילדים ולמוסדות אחרים. ב. משלושת הענפים, לשני ענפים ניתנה תשובה, והם 80% מהבעיה. 20% האחרונים, וזה ענף הירקות, יובאו לדיון אצל ראש הממשלה, וודאי שהסיכום אתו יחייב את כולנו. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנו פותחים בדיון, שלוש דקות לכל אחד. מי שאיננו באולם, תורו אבד; והרשימה סגורה.

חבר הכנסת עמנואל זיסמן, אחריו – חבר הכנסת האשם מחאמיד, ואחריו – חבר הכנסת מיכאל איתן.

ועם חבר הכנסת זיסמן, בתור אחד המציעים, לא נלך אל הרב על הזמן.

עמנואל זיסמן (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, אדוני השר, למעשה אנחנו לא דנים עכשיו בנושא המקורי. הנושא המקורי היה: הסגר, השלכותיו, השפעתו, יתרונותיו וחסרונותיו. אבל הנושא המרכזי היום הוא – ואני מבין שבנושא הזה דעתך היא, שיש סכנות גדולות מאוד בתחום החקלאי ובתחום ההתיישבות החקלאית במידה שייחתמו הסכמים, שאתה חושב שלא צריכים להיחתם, הקשורים בהענקת ממשל עצמי ביהודה, בשומרון ובעזה.

אני אינני חקלאי, אבל אני מכיר מקרוב כמה נושאים. למשל, אני קשור קשר פוליטי אישי עם המתדיינים בבקעת-הירדן, וגם מחר אני עומד לבקר אותם. הם מעלים תביעות לא רק בתחום הפוליטי, המדיני-הביטחוני, הם מעלים תביעות צודקות גם בתחום הכלכלי והחקלאי.

אדוני השר, אני רוצה לקרוא בפניך סקר שפורסם בעיתון "הארץ", מסמך שהוכן עבור התאחדות האיכרים ופורסם ב-23 בספטמבר – "נזקי האוטונומיה לחקלאות מוערכים ב-1 מיליארד ו-200 מיליון שקל". ועוד מוסיפים וטוענים במסמך הזה, כי עיקר הפגיעה הצפויה בענפי החקלאות צפויה במשק המושבי. הנזק הצפוי בטווח הקצר – קיימת אפשרות של הצפת השוק הישראלי בסחורות מהגדה המערבית ומרצועת-עזה, וכתוצאה מכך צפויה ירידת מחירים. השפעה כזו תגרום לאובדן חלק גדול מהתשומות שהושקעו, בכלל זה עקירת מטעים. בטווח הבינוני צפוי נזק כתוצאה מהקטנת שטחי גידול בישראל. בטווח הארוך – הנזק שייגרם קשור באובדן תמורה לקרקע ולהון שיושבת טרם זמנו.

המסקנות מהמסמך הזה הן: הקטנת זרם היצוא החקלאי לישראל או מניעה מוחלטת שלו, כפי שקורה בין מקסיקו לארצות-הברית. כן מוצע להקטין את הפגיעה במגדלים על-ידי קביעת מחירי "מינימום פלוס", חיזוק מועצות השיווק ומימון להסבה מקצועית של חקלאים.

אדוני שר החקלאות, אינני מבקר את המדיניות החקלאית של הממשלה; אני שואל אותך: האם אין מקום וצורך בפתיחה מדורגת של גבולות האוטונומיה כדי למנוע התמוטטות של החקלאים? האם אין צורך לקבוע תקופה, אולי של חמש שנים, שבמהלכה לא יותר להעביר תוצרת חקלאית מהרצועה לישראל?

שר החקלאות י' צור:

מאה אחוז. זה מה שהצענו.

עמנואל זיסמן (העבודה):

האם אין להטיל הגבלות על מעבר בעלי חיים מהאוטונומיה כדי למנוע התפשטות של מחלות ותחלואה של בעלי חיים בארץ? אומרים לנו שכבר יש סימנים ראשונים לכך.

האם אין לתת זכות וטו הדדית על ייבוא מוצרי חקלאות, מתן זכות לישראל ולאוטונומיה לווטו על ייבוא ממדינות שונות, לרבות מדינות ערב, של תוצרת חקלאית זולה? זאת משום שיבוא חקלאי לאוטונומיה שיעשה דרכו לישראל יציף את שוקי המדינה בתוצרת זולה ויפגע בחקלאים הישראליים.

ועכשיו אל הנקודה החשובה ביותר, והיא גם מאוד קריטית בבקעת-הירדן – שמשק המים בשטחי האוטונומיה ינוהל על-ידי גוף משותף לישראל ולאוטונומיה, משום שלא ניתן להפריד בין השניים, ועל מנת שלא יהיה קיצוץ במכסות המים שיש כיום ליישובים יהודיים.

יש לאפשר לחקלאים הישראלים תחרות הוגנת. אי-אפשר להציב בפניהם מגבלות אין-ספור מול שווקים פרוצים בצד השני.

אני חושב שזאת המסקנה העיקרית. אנחנו רוצים בתהליך המדיני, אנחנו רוצים שכל ההסכמים ייושמו, אבל עם זאת אנחנו חייבים להגן על חקלאינו, כי – אני רוצה לומר לסיום – אני חושב, כמוך, שההתיישבות החקלאית בישראל היא ביטוי מרכזי להגשמת רעיונותיה של תנועת העבודה הציונית; שהיא מיישמת את היעדים של התיישבות ברחבי מדינת ישראל; שהיא מבטיחה את גבולות המדינה; שהיא מממשת את אזורי הביטחון, כמו בקעת-הירדן; שהיא יוצרת ריבוד חברתי ותעסוקתי נכון של עם בריא אשר חוזר לארצו ולאדמתו, ואני יכול להמשיך כהנה וכהנה. ואני מקווה שבנושאים האלה – אם זו דעתך, אני רק מחזק אותך, ואני מקווה שתצליח.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת האשם מחאמיד – איננו. חבר הכנסת מיכאל איתן, אחריו – חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, אחריה – חברת הכנסת נעמי בלומנטל, ואחריה – חבר הכנסת יצחק לוי. חבר הכנסת מיכאל איתן, לרשותך שלוש דקות.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, אני חושב שהדיון הוא מאוד אקטואלי ונוקב, וכדאי להרחיב את המסגרת ולראות מה קורה מהעבר השני, אני לא יכול לומר של הגבול, נגיד של המתרס. אנחנו עדים לוויכוח קשה שמתחולל בתוך אש"ף לגבי מהות המדיניות הכלכלית שהם מתכוונים ליישם במהלך הניסיון ליצור אוטונומיה. חשוב מאוד שאנחנו נעקוב אחרי הוויכוח הזה, כי יש בו סממנים לא רק של כלכלה, אלא של כלכלה כביטוי למדיניות.

יש שתי גישות. גישה אחת אומרת: בואו נטפל בבעיות הכלכליות כאשר העדיפות היא לנושאים הכלכליים והפתרונות ייגזרו מן הכלכלה. אני מתכוון אצל הפלשתינים, אצלם יש שתי גישות – גישה אחת על בסיס פתרון כלכלי, האומרת להתחשב בתנאים הכלכליים, להתחשב בשיתוף פעולה, לתת יתרונות לשיתוף הפעולה הכלכלי בין הגופים השונים, ובהכרח לנצל את היתרונות היחסיים אולי, אבל מצד שני להביא בחשבון, שהכלכלה הפלשתינית תצטרך להיות קשורה בזיקה לכלכלה הישראלית והירדנית כמכלול אחד. הגישה השנייה, מה היא אומרת? היא אומרת, מה זה חשוב כרגע, העניין הכלכלי צריך להשתעבד לעניין המדיני-הלאומי-הפוליטי.

אביא דוגמה. בזמנו באו לבן-גוריון ואמרו לו: מה צריך נמל באילת, זה לא כלכלי, זה לא כדאי, זה לא שווה. בן-גוריון אמר: לא, יהיה נמל באילת, בניגוד לדעת המומחים, כי הקביעה שלו היתה לא כלכלית, אלא קביעה לאומית, שהיתה לה חשיבות לאומית באותה עת.

אותו דבר כאן, בא ערפאת ואומר: מה לי כל העניינים הכלכליים? אם אני רוצה לקדם את עניין המדינה הפלשתינית ואני רוצה לבנות איזה סוג של מדינה פלשתינית, מדינה פלשתינית שוביניסטית לאומנית שבה הכלכלה משרתת את הערך של המדינה – ואז חשוב לי שיהיו: מטבע, חומת מכסים, עצמאות מכל הבחינות, אפילו אם הכלכלה תשלם עבור זה מחיר.

הבעיה הקשה ביותר היא, שאנחנו אומרים היום – ואני מדבר אתך כרגע בלי קשר להשקפה הפוליטית, כמי שרוצה שיהיה פה שלום – שהדבר הכי חשוב על מנת שיווצר שלום הוא שיהיו אינטרסים של שלום. איך נוצרים אינטרסים של שלום? – בשיתוף פעולה, בהבנה הדדית, בחלוקת עבודה, באיזה משטר של הכוונה, שבו כולם מרוויחים משיתוף פעולה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, זמןך תם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אבל בפועל, אם אנחנו שומעים שהולך להיות פה מצב שלא מביא את הדבר הזה בחשבון, אלא ייווצר מצב של כלכלות לאומניות, אנחנו מגיעים למצב שיצטרכו לשים גדרות, כי יהיו מכסים, יצטרכו לשמור על כלכלה מפני כלכלה כי יהיו יריבויות, והדבר הזה יוביל למיעוט אינטרסים שירצו לחזק את החישובים של השלום.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני מצטערת – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

תני לי עוד משפט לסיים, באמת, אני לא מדבר לאט, אני משתדל לדבר מהר, להספיק לבטא רעיון; אני לא יכול לסיים גם רעיון אחד.

כאן אני מדבר אליך, דווקא אולי בנושא מאוד רגיש, משום שאם אנחנו מדברים על חלוקת עבודה ועל הצורך לשלב בין הכלכלות – אני לא רואה שזה קורה, אבל אם זה קורה, נצטרך לשלם מחיר מסוים מתוך רצון לתרום על מנת לקבל שיתוף פעולה. לצערי הרב, המחיר שנצטרך לשלם, אני לא רואה דרך אחרת, הוא מחיר מסוים בהתארגנות החקלאות, כי בנושא של החקלאות התחרות נגדנו תהיה הכי קשה, וענף החקלאות במדינת ישראל יצטרך להתארגן. אני מאחל לו שהוא יקבל סיוע ממשלתי, שידע את חלקו בשיתוף הפעולה. אנחנו נצטרך להתארגן, במקום להביא פועלים לחלקות, במקום להשתמש בכוח עבודה – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת מיכאל איתן, אתה מנצל את אורך הרוח שלי מעל ומעבר.

מיכאל איתן (הליכוד):

--- אולי לקבל יתרונות יחסיים גם ---

הי"ר ע' מאור:

תודה.

מיכאל איתן (הליכוד):

--- וגם במערכת הכלכלית שם בשיתוף פעולה. כל זה יתבצע, כמובן – ובזה אני מסיים ---

הי"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, אני מבקשת לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני מסיים.

הי"ר ע' מאור:

לא, אני מצטערת, חבר הכנסת איתן ---

מיכאל איתן (הליכוד):

אני כבר מסיים.

הי"ר ע' מאור:

לא, אתה כבר הארכת בדיבורך והכפלת את הזמן. אני מבקשת לסיים.

מיכאל איתן (הליכוד):

ארבע מלים ואני מסיים.

היו"ר ע' מאור:

לא, את זה כבר אמרת לפני שתי דקות. חבר הכנסת איתן, אני מצטערת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אומר את ארבע המלים. כל זה יסתייע אם אנחנו נשכיל לכפות, אם לא תהיה ברירה, שזה יהיה בהבנה ובהסכמה, שכל הסדר יהיה מבוסס גם על שיתוף פעולה והבנה הדדית בנושאים הכלכליים.

היו"ר ע' מאור:

חברת הכנסת תמר גוז'נסקי, בבקשה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, שמחתי לשמוע שחבר הכנסת מיכאל איתן עסוק בתחזיות לגבי המדינה הפלשתינית שתקום. זה חידוש מאוד מרענן בכנסת.

מיכאל איתן (הליכוד):

אמרתי אוטונומיה, את אומרת מדינה.

תמר גוז'נסקי (חד"ש):

לא, אני אעיין בפרוטוקול. אמרת מדינה פלשתינית בערך 30 פעם. זה מלמד משהו על כך, שכאשר הציבור משתכנע בהיגיון שבהקמתה, זה חודר את אט לספסלי הליכוד, אפילו. אבל זאת רק הערה ידידותית.

לגבי הנושא עצמו של החקלאות וההסדרים הקשורים בסגר ובהסכמים שיהיו, יש חששות מובנים, לדעתי, בקרב החקלאים בארץ לגבי התוצאות של ההסכמים שיהיו. וזה גם לנוכח הניסיון המר שהיה עם הסגר. הניסיון המר היה בכך, שכאשר הוטל הסגר, בעצם לא הובאו בחשבון ההשלכות של אותו סגר בקשר לחקלאות הישראלית, נוסף על ההשלכות שהיו לזה בקשר לעובדים הפלשתינים עצמם, שנותרו ללא עבודה. חוסר ההתחשבות הזה מדאיג את החקלאים, ובצדק, גם כשהם חושבים על העתיד. לכן השאלות של ההגנה על החקלאים הן, ללא ספק, אחד הנושאים שצריכים לעמוד על הפרק במשא-ומתן הכלכלי.

יש שתי מגמות בכיוון הזה. מגמה אחת אומרת: החיים יעשו את שלהם; החזק ינצח, החלש ייפול; מי שיעמוד בתחרות יחזיק מעמד, והשאר ילכו הביתה. את הגישה הזאת אנחנו כבר רואים בארץ בתחומים שונים, בלי שום התחשבות במחיר החברתי שנדרש לשם כך. לכן, כל מיני תוכניות בוצעו בקשר לצמצום המעורבות הממשלתית, לתכנון בענפים שונים, וזה בוטל. התוצאה בסופו של דבר היתה, שהכדור חזר לידי הממשלה, והממשלה, כפי שציין פה שר החקלאות, שהביא את הנתונים, היתה צריכה לסבסד במחירים הרבה יותר גבוהים, כדי למנוע את ההתמוטטות של הרבה מאוד משקים, נוסף על אלה שכבר ממילא התמוטטו קודם לכן, בגלל החובות לבנקים וההסתבכויות בקשר לאשראי.

הגישה השנייה אומרת, שאנחנו בעד תחרות, אנחנו בעד התייעלות, אבל אנחנו לא מסירים מהממשלה את האחריות שלה.

לכן, לדעתי, לא יהיה אפשר לסגור באופן הרמטי את שני המשקים. כלומר, מי שחושב שהפתרון שמציעים עכשיו לעזה, שיקיפו אותה בגדר ויהיו רק שתי יציאות, שזה הפתרון העתידי ליחסים בין שני העמים ובין שתי המדינות, טועה. לא יהיו יחסים כאלה. אבל, מצד שני, ללא ספק יהיה איזה תהליך של התמחות. התהליך הזה של התמחות צריך לעבור שלבים כאלה, שלא יגרמו להתמוטטות לא בצד הזה ולא בצד הזה. ולכן צריכה להיות מעורבות לא כדי למנוע קשר בין המשקים, אלא כדי שהתהליך הזה, שהמשקים ישלימו זה את זה, יהיה כואב פחות ככל האפשר. וזה, לדעתי, תפקידה של הממשלה במשא-ומתן בהקשר הזה של החקלאות. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברת הכנסת נעמי בלומנטל – איננה. חבר הכנסת יצחק לוי – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום, בבקשה. אחריו – חבר הכנסת גדליה גל, ואחריו – חבר הכנסת יגאל ביבי.

מיכאל איתן (הליכוד):

מה היית עושה אם כל אלה היו פה? יש לי הרושם שהיית מפסיקה את הדיון.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, אולי אפשר לקרוא לשר?

היו"ר ע' מאור:

אנחנו מנסים לקרוא לשר, אבל אני מציעה שתתחיל בינתיים, או שבינתיים אני אקרא את השמות של חברי הכנסת שצריכים לדבר אחריו. חבר הכנסת גדליה גל – איננו. חבר הכנסת יגאל ביבי – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו – – –

עמיר פרץ (העבודה):

מה זאת אומרת איננו? אולי הם יגיעו לכאן עד שיהיה תורם לדבר? את לא יכולה לעשות דבר כזה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת חנן פורת – איננו. חבר הכנסת חיים דיין – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת גונן שגב – איננו. חברת הכנסת ענת מאור לא יכולה לדבר. חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו. חבר הכנסת אבי יחזקאל – איננו. חבר הכנסת רענן כהן – איננו. חבר הכנסת יהלום, בבקשה, תתחיל, בינתיים מנסים לאתר את השר.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני חושב שזה חלק מהעניין שהשר אינו יושב במשך כל הדיון, וזה מלמד על בעיה.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא יושב כל הדיון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אני מסכים עם כל הדברים של יושב-ראש הלובי החקלאי בכנסת, חבר הכנסת שמואל אביטל, ואיני צריך להוסיף על העניין הזה. אני חושב שהמצב של החקלאים שנפגעו מהסגר הוא מצב קשה, שיש לתת לו את הפתרון המידי. השר מצמצם את זה רק לירקנים. לפי האינפורמציה שבידי, זה עדיין בכמה ענפים נוספים. אבל אין כל ספק שאנחנו צריכים לתת פיצוי, ויפה שעה אחת קודם, כי כל יום שעובר – חוסר הפיצוי על הנזקים של הסגר ממוטט את המשקים.

אבל אני רוצה לומר עוד כמה דברים בהמשך לדברים שאמרו כאן חברי הכנסת. אם אנחנו מסתכלים לעתיד, התחזית לגבי החקלאות הולכת ונעשית יותר פסימית, יותר קשה. מצב המים, כפי שהאוטונומיה תיקח לניהול, הוסבר כאן. אבל בכל מקרה מחיר המים בישראל יעלה, ללא כל ספק. ברגע שחלק גדול מהמקורות ינוצל לא על-ידי מדינת ישראל, אלא על-ידי האוטונומיה, SO CALLED מדינת פלשתיין, הרי מחיר המים יעלה, ויותר מזה – מאזן החקלאות במדינת ישראל יהיה עוד יותר גרוע.

אנחנו מתנגדים לייבוא בשר לא-כשר מטעמים של כשרות ויהדות המדינה. אבל כל אחד יודע, שהחקלאים עצמם וכל מגדלי הבקר נמצאים על פרשת דרכים, משום שהם יודעים שהצפת השוק בבשר זול, ממחסנים של הקהילייה האירופית, מעודף הבשר הקפוא מכל העולם, באיכות ירודה, ולפעמים בהונאה וברמאות – תביא להתמוטטות ענף גידול הבקר בארץ.

הדבר השלישי, וזה הוזכר כאן על-ידי חבר הכנסת זיסמן, הוא אזורים שלמים שנמצאים בשטחי האוטונומיה. אילו היתה באמת מדינת ישראל חושבת, לדידה, לא לדידנו שמתנגדים לכך: טוב, אני הולכת לאוטונומיה, אבל אני חייבת לעודד, לדוגמה, את יישובי הבקעה ודווקא היום אני מקדישה להם תשומת לב מיוחדת, ועוזרת ומסבסדת ומפתחת, ניחא. אבל כל יישובי הבקעה מרגישים, שהם עומדים במצב גרוע יותר מאשר לפני ההסכם עם אש"ף. ולגבי התחזית לעתיד, חלק מקברניטי המדינה אומרים להם: חבל לכם בכלל לצפות פה לעתיד טוב יותר. ואז הם שוקלים עזיבה של יישוביהם.

לאור כל הדברים האלה אני קורא לממשלת ישראל לחשוב נקודתית ובצורה מדינית כללית על עידוד רב יותר, מסיבי יותר, נכון יותר של ענף החקלאות במדינה, ולא לתת שהתהליכים המדיניים, לרבות הסגר, לרבות ההסכם הגרוע עם אש"ף, שמבחינה מדינית הוא לדעתנו אסון למדינה, יהרסו את החקלאות ויביאו לכך שהיא תתמוטט.

הי"ר ע' מאור:

תודה רבה. חברי הכנסת, אנחנו ביררנו, זה דיון יזום על-ידי חברי הכנסת, ולכן השר לא חייב להיות. הוא כיבד אותנו בנוכחותו. בסוף הדיון תהיה הצעת סיכום מטעם חברי הכנסת המציעים.

חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו. חבר הכנסת בנימין טמקין – איננו. חבר הכנסת וליד חאג' יחיא – איננו. חבר הכנסת יורם לס – איננו. חבר הכנסת דן תיכון – איננו. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו. חבר הכנסת דוד מנע – איננו. חבר הכנסת גונן שגב, בבקשה, אחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו – אחרונת הדוברים, חברת הכנסת נעמי חזן.

גונן שגב (צומת):

כבוד היושבת-ראש, חברי הכנסת, נערך דיון בנושא השפעת הסגר על החקלאות. אני חושב שבזמנו, כשהוא נערך, וזאת אחת הבעיות שלנו בכנסת, זה היה נושא מאוד אקטואלי.

שמואל אביטל (העבודה):

מחר ימלאו לזה חמישה חודשים.

גונן שגב (צומת):

בדיוק. זה היה נושא מאוד אקטואלי, כיוון שהיו נזקים בענף הפרחים, בעיקר, אבל גם בענפים נוספים, נזקים כלכליים קשים ביותר. אבל מאז קרו כמה דברים: מצד אחד, הסגר כמעט נפסק, מבחינת מספר הפועלים שנכנסים לארץ. מצד שני, נוצרה בעיה קשה מאוד, שהיום בעצם אני רוצה סגר, סגר מוחלט על תוצרת חקלאית, כשממשלת ישראל אומרת: במסגרת האוטונומיה יהיו כנראה גבולות פתוחים בנושא החקלאות.

לכן, אף שזה כאילו לא הנושא שעלה לפני חמישה חודשים, הפגיעה בחקלאות, שהיתה אז עקב אי-כניסת פועלים, האקטואליה היום, לגבי הפגיעה העתידית בחקלאות, היא עצם הסכם המסגרת, או ההסכם המקדים, או ההסכם הראשוני – אני לא יודע איך לקרוא לו – התחלת ההסכם עם הפלשתינים לעתיד, כאשר כלכלנים בארץ, לצערי, חושבים שניתן יהיה לפקח על מעבר סחורות על-ידי מיסוי. זאת אומרת, שאם מדברים היום על תחרות הוגנת בענפי תעשייה שונים בין אזורי האוטונומיה, כמו שהולכים להיות, לבין מדינת ישראל – יעשו מיסוי.

אמרתי בעבר ואני אומר היום עוד פעם אחת ואגיד בעתיד עוד מאה פעמים: מי שחושב פה שממשלת ישראל תוכל לכפות מיסוי, או שהפלשתינים בראשותו של יאסר ערפאת הגדול יוכלו לקחת מסים מהאוכלוסייה ביהודה ובשומרון, הוא או נאיבי או טיפש, אין אפשרות נוספת, ואני אסביר על מה אני מדבר.

עמיר פרץ (העבודה):

זו הגדרה רפואית?

גונן שגב (צומת):

זו הגדרה אמיתית, לא רפואית.

למה אני אומר את זה? רבותי, כל מי שעשה אי-פעם מילואים ביהודה, בשומרון או בחבל-עזה שימש חלק מהזמן ככוח צבאי שצריך לתת את הגיבוי לאנשי מע"מ ולאנשי המכס ולאנשים של גבייה אחרת להיכנס לתוך כפרים ולעשות גבייה כזאת. היה לי העונג המפוקפק להיות עם הפלוגה שלי באחד המקומות האלה כקצין, נתנו גיבוי. זה נראה כך: נכנסים ב-03:00 לכפר, מוציאים את כל הגברים

למגרש, ועם כל המניירה של צה"ל החזק לא מצליחים לגבות 10% ממה שרוצים לגבות. מי יגבה את המס הזה? איש לא יגבה. ואז מה שיקרה בעצם – – –

מיכאל איתן (הליכוד):

מה פתאום יהיו מסים? מה אתה מעלה על דעתך? שמעון פרס הבטיח שהוא יגייס את הכסף.

גונן שגב (צומת):

מה אני אומר בעצם? אם היום שמעון פרס, או השכן שלו מימין או השכן שלו משמאל, מבינים שבעתיד החקלאות פה בארץ תגיע למדבר מוחלט, כי לא יהיה טעם לייצר שום דבר, שיגידו כך.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גונן שגב, בבקשה לסיים.

גונן שגב (צומת):

עוד חצי דקה אני מסיים.

מצד אחד, אנחנו מסבסדים את הכותנה, את החיטה ואת הבקר, כדי שיכסו את השטחים, שלא יעברו שטחים לידיים אחרות; מצד שני, כל החקלאים שיצאו ממעגל העבודה, ניתן להם פנסיה. כבר היו הצעות מוזרות כאלה גם מצד שר החקלאות. אבל, תהיו אמיצים, תבואו ותגידו את זה היום, ולא שאז פתאום יבואו ויראו, שענף אחרי ענף קורס, ואז יגידו: לא ידענו, כן ידענו, חשבנו. כי היו כלכלנים ויש היום כלכלנים ויש חקלאים שיודעים שזה העתיד. תודו, תבדקו את זה מקצועית, תקציבו לזה כסף, אבל תהיו אמיצים לבוא לעם ולהגיד, שהנזק הזה הוא חלק מהסכם השלום העתידי הגאוני שאתם מפתחים. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עמיר פרץ, ואחריו – אחרונת הדוברים, חברת הכנסת נעמי חזן.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, חבר הכנסת שמוליק אביטל, יושב-ראש הלובי החקלאי בכנסת, אני רוצה לומר, שקשה להבין ללבו של חקלאי אם לא היית חקלאי, ועוד יותר קשה להבין מה הם חייו של מושבניק אם לא היית מושבניק. לשמחתי, אחד הפרקים היפים שהיו לי בחיי – פרק קצר, לא ארוך במיוחד, חמש שנים – הייתי מושבניק.

פיני בדש (צומת):

היית רפתן?

עמיר פרץ (העבודה):

לא, הייתי מושבניק. היה לי משק משלי, גידלתי פרחים, גידלתי עגבניות, גידלתי שום. תאמין לי, הייתי קוטף מצוין, אחד הקוטפים הטובים ביותר שמדינת ישראל ידעה.

ובתור מושבניק כמה צרות יש לך: קודם אתה משווק, אחר כך אתה לא יודע כמה תקבל בבורסה, כמה יעלה פרח. יום אחד אתה מקבל חשבון, ומתברר לך שההובלה של הפרחים עלתה לך יותר מהפדיון שפדית בבורסה. אחר כך אתה מחכה לשוק הסיטוני, והנה שלחת והגיע, ולא הגיע.

שמואל אביטל (העבודה):

רק – – – שלחת.

פיני בדש (צומת):

ובסוף אתה נותן שיק.

עמיר פרץ (העבודה):

היו הרבה פעמים שקיבלת חיוב. ואני זוכר גם ימים, שבהם אחרי שכל הלילה עבדת וקטפת, פתאום אתה מתעורר לך בבוקר – שרב מדהים מצליח לתת "זץ" לפרחים שלך והם בבת אחת פורחים כולם ולא שווים חצי מיל. טוב, עם כל זה למדנו לחיות. מישהו התמחה לקרר בזמן, פיתחנו טכנולוגיות, חממות, מאוררים, תנורים. אבל מי זה שיבוא ויתבע מהחקלאים, שהם ישלמו מחיר של מדיניות ממשלתית, ותהיה זו מדיניות של ממשלת העבודה או של ממשלת הליכוד? כמה חקלאים כבר נשארו לנו?

אני דווקא התרגשתי היום. נתן לי חבר הכנסת שמוליק אביטל איזו רשימה, מצאתי פה בחור בשם אביטל בני מניר-עקיבא. שכן שלי, היה ילד. לא ידעתי שבני המושבניקים נשארים. פתאום אמרתי:

יאללה, יש תקווה. אבל אחרי שהוא מפסיד 37,000 שקלים, הוא בוודאי יחליט גם כן שהוא עשה מיקח טעות בזה שהוא המשיך את המשק של אביו.

גונן שגב (צומת):

הוא יהיה חבר כנסת.

עמיר פרץ (העבודה):

אולי מחר הוא יקום ויחליט גם כן לעזוב את המשק.

אומנם אנחנו בשעה מאוחרת ודנים בדיון שנשמע אינטימי מאוד, אבל אי-אפשר לשחרר את הממשלה. גם אחרי שיש ויכוחים וכל אחד אומר את עמדתו, אם בסוף התקבלה החלטה, כל ממשלה צריכה לדעת שהיא חייבת להבטיח את הקניין ואת הזכויות של כל אזרח ואזרח בישראל, ולא ייתכן שלא יינתן פיצוי לכך. והיו תקדימים. חבר הכנסת מיקי איתן, אתה זוכר, אומנם זה דבר קטן – – –

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת פרץ, אתה צריך לסיים.

עמיר פרץ (העבודה):

גברתי, את פשוט לא היית בכנסת הקודמת, אני רוצה להעשיר את ידיעותייך באיזה מקרה. אתה זוכר את ליל פיצוץ הדוודים – כשביליה אחד, בקרה אחת, התפוצצו עשרות אלפי דוודים במדינת ישראל, ואנחנו החלטנו להכניס את זה לתחום נזקי הטבע, שאפשר לתבוע? אז אם במקרה חריג כזה יכולה הממשלה, הכנסת, למצוא דרך – וזו אנקדוטה קטנה – אז פה, כשמסמנים לאזרחים שהם צריכים להיות יחד עם הממשלה ולהאמין שהממשלה לא תפקיר אותם, ודאי שצריכים להימצא אותם – – –

היו"ר ע' מאור:

כן, לסכם.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתה לא מתכוון למתיישבים ביש"ע.

עמיר פרץ (העבודה):

לכולם, כל חקלאי שניזוק, חלילה.

שמואל אביטל (העבודה):

אתם לא הייתם. ברשימה הזאת מופיעים יישובי גוש-קטיף.

עמיר פרץ (העבודה):

אני אומר לך: בנושאים האלה אני אתך במאה אחוזים. אתה יודע יפה מאוד, שתמיד הייתי אתך כשאמרת שצריך לתת הגנות לתושבי יש"ע, צריך לדאוג לביטחונם, צריך לדאוג לפרנסתם. כל עוד הממשלה אחראית למה שמתרחש כאן ובשטחי יהודה ושומרון, היא חייבת לתת את התשובות לאזרח כאזרח, לפרנסתו כמשפחה במדינת ישראל. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. אחרונה – חברת הכנסת נעמי חזן, ואחריה, להצעת הסיכום – חבר הכנסת שמואל אביטל.

נעמי חזן (מרצ):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הנושא שעל סדר-היום הוא נושא חשוב לא רק בגלל הסגר עצמו והשלכותיו על החקלאות במדינת ישראל, אלא גם מפני שיש לנו בעצם חזרה כללית בנוגע לבעיות מסוימות שנצטרך לטפל בהן בהמשך.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, ברשותכם.

נעמי חזן (מרצ):

ברשותך, אתחיל מחדש, משום שלמרות מיעוט המשתתפים בדיון הזה עולות כאן כמה סוגיות שחשוב לטפל בהן, לפחות בצורה מסודרת ושיטתית.

אין ספק שהסגר גרם למצוקה רצינית מאוד של חקלאים, ובעיקר חקלאים עצמאים, בתוך גבולות מדינת ישראל.

אנחנו נכנסים עכשיו לעידן של משא-ומתן, כאשר יש שתי גישות מרכזיות: גישה אחת של חשיבה על כלכלה עצמאית אוטונומית לחלוטין של הפלשתינים בהמשך; וגישה שנייה, הגורסת גבולות פתוחים לחלוטין.

אין ספק שבכלכלת הממשל העצמי והמדינה הפלשתינית, כפי שאמר חבר הכנסת מיכאל איתן קודם, יהיה צורך לשלב את שתי הגישות בו-זמנית, גם ביסוס הכלכלה הפלשתינית וגם הסדר של היחסים הכלכליים בינינו לבין הישות הפלשתינית. זה ידרוש מאתנו חקיקה בתחומים שונים, חקלאיים וכלכליים, באופן כללי.

מכאן שהכנסת תזדקק בחודשים הקרובים ובשנים הקרובות לסדרה של חוקים בנושא של ההסדרים הכלכליים שלנו עם שכנינו. אם אנחנו מעוניינים להמשיך לקיים חקלאות איתנה בתוך גבולות "הקו הירוק", יהיה צורך חיוני גם לחוקק במרוצת השנים הסדרי עבודה של פועלים חקלאים פלשתינים.

צר לי מאוד על ששר החקלאות איננו נמצא כרגע באולם המליאה, משום שיש כאן שאלות הקשורות באופן כללי למדיניות החקלאית ארוכת הטווח של מדינת ישראל.

לא ברור מהי המדיניות לטווח רחוק של הממשלה בנושאים חקלאיים, כיצד מתכוון שר החקלאות לפתח את המדיניות ולפתח אסטרטגיה בנושאים האלה, כיצד מועלים היום על סדר-היום של המשא-ומתן הנושאים הקשורים לאסטרטגיה החקלאית של מדינת ישראל.

ומלה אחרונה בנושא משק המים. אני חושבת שברור לכל מי שמתמצא במשק המים באזור, ששליטה על מקורות המים כרגע – זו לא הבעיה. הבעיה כיום היא הגדלת מאגרי מקורות המים שלנו. כי אם לא יהיו די מים באזור שלנו, לא חשוב מי שולט במקורות המים בקצב של הצריכה והפיתוח החקלאי. לכן חשוב מאוד גם לפתח אסטרטגיה ארוכת טווח בנושא הזה. למזלנו הרב, דווקא הנושא הזה כן עולה על סדר-היום.

אם כך, יש פה שאלה – שמי שמעוניין להציל את משק החקלאות במדינת ישראל צריך לשאול שאלות נוקבות לגבי המדיניות ארוכת הטווח של הממשלה. תודה רבה.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת שמואל אביטל, בבקשה. תביא את הצעת הסיכום.

שמואל אביטל (העבודה):

גברתי היושבת-ראש, חברות וחברי הכנסת, אני רוצה להביא הצעת סיכום בשם סיעות העבודה, הליכוד, צומת ומפד"ל.

שר החקלאות אינו נמצא פה, אבל הוא נתן את הסכמתו, אם כי בדיון פה הוא תבע שנגיע עד לראש הממשלה ביחס למה שהוא ושר האוצר לא יכולים להסכים עליו ביניהם. הוא התמקד בעיקר בעניין הירקות.

אנחנו מגישים הצעת סיכום, כפי שאמרתי, בנוסח הזה:

הכנסת קובעת שנזקי הסגר עלולים למוטט חקלאים רבים ורואה בממשלה אחראית לפיצוי החקלאים בשל נזקי הסגר ואיסור הבאת עובדים בזמנו.

הכנסת תובעת מהממשלה לסכם את שיעורי הפיצוי בתוך שבועיים, לפי שמאות של קרן נזקי טבע ממשלתית. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה.

נעמי חזן (מרצ):

אני מבקשת להוסיף את סיעת מרצ.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת אביטל, ולפרוטוקול, להוסיף את סיעת מרצ להצעת הסיכום.

שמואל אביטל (העבודה):

אני מוסיף – לפרוטוקול – את סיעת מרצ להצעת הסיכום.

היו"ר ע' מאור:

חברי הכנסת, אנחנו עוברים להצבעה. מי לאישור הצעת סיכום הדיון על השלכות הסגר בשטחים על ענפי החקלאות? נא להצביע בעד או נגד.

הצבעה מס' 13

בעד הצעת הסיכום – 8

נגד – אין

נמנעים – אין

הצעת הסיכום שהביא חבר הכנסת ש' אביטל נתקבלה.

היו"ר ע' מאור:

ברוב של שמונה, אני מוסיפה את חבר הכנסת שמואל אביטל, ברוב של תשעה, ללא מתנגדים וללא נמנעים, אושרה הצעת הסיכום לדיון על השלכות הסגר בשטחים על ענפי החקלאות. תודה.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (חלוקת המנדטים).

התשנ"ג–1993

(קריאה ראשונה)

היו"ר ע' מאור:

אנחנו עוברים לסעיף האחרון בסדר-היום. אני מזמינה את חבר הכנסת פני בדש להצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (חלוקת המנדטים), התשנ"ג–1993, בקריאה ראשונה.

אני מודיעה שרשימת הדוברים סגורה; שלוש דקות לכל נואם, לאחר הצגת הצעת החוק. בבקשה.

פני בדש (צומת):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, אני אעשה את זה בקצרה. אומנם ניסיתי להעביר את הצעת החוק הזו לפני הבחירות לרשויות המקומיות, אבל עקב הנסיבות של הסכם השלום ופרשת דרעי זה הוחמץ.

היום, כדי להיות חבר מועצה ברשות מקומית מספיק לקבל שלושת-רבעי מנדט. אם סיעה מקבלת שלושת-רבעי מנדט, היא נכנסת כחברה במועצה. הצעת החוק שלי באה לתקן זאת. אני מדבר על מכסה מלאה. סיעה שמקבלת מנדט מלא למועצה, ולא שלושת-רבעי מנדט, היא תיכנס למועצה. אני מדבר על העלאת אחוז החסימה – משלושה רבעים למנדט מלא.

המטרה היא למנוע מצב של קבוצות לחץ או חברי מועצה שנכנסים למועצה גם כשלא קיבלו מנדט מלא, והם הופכים להיות לשון מאזניים. פה לא מדובר על סחטנות פוליטית. פה מדובר על סחטנות אישית. הם הופכים להיות לשון מאזניים, מקבלים תפקיד סגן ראש עיר או סגן ראש מועצה עם רכב ועם משכורת. אני חושב שריבוי יחידים בתוך מועצה מקשה את התפקוד. אני יודע זאת אישית כחבר מועצה.

אני מבקש לתמוך בהצעת חוק הזאת ולקבוע שתהיה מכסה מלאה – מנדט. תודה.

היו"ר ע' מאור:

תודה רבה. חבר הכנסת חיים אורון – איננו. חבר הכנסת חגי מירום – איננו. חבר הכנסת אברהם פורז – איננו. חבר הכנסת יוסף בא-גד – איננו. חבר הכנסת גונן שגב.

גונן שגב (צומת):

מוותר.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת גונן שגב מוותר. חבר הכנסת שלמה בוחבוט – איננו. חבר הכנסת יצחק לוי – איננו. חבר הכנסת מאיר שטרית – איננו. חבר הכנסת בני טמקין – איננו. חבר הכנסת סילבן שלום – איננו. חבר הכנסת שאול יהלום, ואחריו – חברת הכנסת ענת מאור; לא יכולה. אחריה – חבר הכנסת יורם לס; איננו. חבר הכנסת עמנואל זיסמן, ואחריו – חבר הכנסת עמיר פרץ.

שאול יהלום (מפד"ל):

גברתי היושבת-ראש, חברי הכנסת, הצעת החוק שמציע כאן חבר הכנסת בדש היא הצעת חוק שאיננה צודקת.

כאשר אנחנו מדברים על אחוז חסימה בכנסת, שם אתה יכול להתייחס לאחוז חסימה ולומר, לדוגמה, אם יש קבוצה אידיאולוגית שיש לה 1%, אני לא נותן להם, 2% – לא נותן, וכך הלאה. לעומת זאת, ברשויות מקומיות האחוז לא קבוע, למה? כי יש רשויות מקומיות שיש להן 30 חברי מועצה ויש רשויות מקומיות רבות שיש להן תשעה או 11 חברי מועצה.

מיכאל איתן (הליכוד):

לפי גודלו של היישוב.

שאלו יהלום (מפד"ל):

נכון. ניקח לדוגמה קבוצה אידיאולוגית שיש לה באוכלוסייה 5% או 6%. זו קבוצה נכבדה. ניקח לדוגמה את מרצ, שהולכת לבחירות בכל הארץ. ההנחה אומרת, שיש לה, פחות או יותר, 5% או 6%. זה מה שיש לה, פחות או יותר, בירושלים, בגדרה, בקדימה, בקריית-ביאליק, בעיר אחרת. בירושלים, אם אנחנו קובעים, נניח, שהיא צריכה לקבל מנדט אחד, היא צריכה להיות בערך 3% באוכלוסייה, לפחות מ-3% אתה לא נותן. אבל בקדימה, שבה יש 11 חברי מועצה, אתה אומר: את צריכה להשיג מנדט שלם, זה אומר שהיא צריכה להיות בדיוק 9% באוכלוסייה. לכן, 9% באוכלוסייה זה אחוז חסימה ענק, גבוה, בחלק מהרשויות המקומיות. למה שבקדימה סיעות כמו ר"צ, ש"ס או מפד"ל לא יוכלו להכניס מנדט אחד?

לכן, מה שנקבע היום – אני לא אומר שצריך להגזים לכיוון השני – 0.75% מנדט, שזה אומר שברשויות קטנות זה בערך 7% באוכלוסייה, זה סביר וצודק. למה יבוא עכשיו חבר הכנסת בדש ויגיד: לא, באותן רשויות אני דורש להעלות את זה ל-9% ול-10%? איזה צדק יש כאן? לקבוצה אידיאולוגית שיש לה 7% באוכלוסייה כבר לא נותנים אפשרות להיות חברה במועצה? למה צרות העין הזאת? אני יודע שבעומר יש אולי כמה בעיות, אבל לא בכל הארץ.

אני עשיתי חשבון. אילו היתה הצעת החוק הזאת בתוקף בבחירות המוניציפליות האחרונות, חלק מאנשי מרצ שנכנסו לא היו נכנסים בבחירות, וכן חלק מאנשי המפד"ל, וכן חלק מאנשי צומת – הסיעה של מציע החוק – לא היו נכנסים אילו היה החוק חל לפני חודש. קיבלתם מקומות, נכנסתם, בין 0.75% ל-1%.

לכן אני מבקש ופונה לחברים לכבד קבוצות אידיאולוגיות קטנות ולדחות את החוק של חבר הכנסת בדש.

היו"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת עמנואל זיסמן – מוותר. חבר הכנסת עמיר פרץ – איננו באולם. חבר הכנסת סאלח טריף – איננו באולם. חבר הכנסת רענן כהן – איננו באולם. חבר הכנסת מיכאל איתן. אחריו, חבר הכנסת עבד-אלוהב דראושה – איננו באולם. חבר הכנסת אליעזר זנדברג – איננו באולם. חבר

הכנסת רפאל אלול – איננו באולם. חבר הכנסת גדליה גל – איננו באולם. חבר הכנסת רון נחמן – איננו באולם. חבר הכנסת אלי דיין – איננו באולם. חבר הכנסת אבי יחזקאל – איננו באולם. בבקשה.

מיכאל איתן (הליכוד):

גברתי היושבת-ראש, כנסת נכבדה, רציתי להעלות השגות על הניתוח המלומד-מאוד שעשה כאן עמיתי חבר הכנסת שאול יהלום. אמת, כאשר עשה חבר הכנסת שאול יהלום את הניתוח הוא הגיע למסקנה, שבמועצות הקטנות, שבהן יש 11 חברים, יש מועצות גם עם תשעה חברים, שיעור האוכלוסייה הנדרש על מנת להעביר מנדט שלם מגיע ל-10%–11% במועצות של תשעה חברים. שואל חבר הכנסת שאול יהלום, מדוע למנוע מקבוצות אידיאולוגיות השתתפות בחיים המוניציפליים של אותו יישוב? הוא מגן כאן על האינטרסים של ר"צ, של מפד"ל, של צומת, שיוזם הצעת החוק הוא בעצם חבר מחבריה, בשר מבשרה.

תרשה לי, ידידי חבר הכנסת שאול יהלום, לחלוק עליך. ראשית, על איזה קבוצות אידיאולוגיות מדובר? ביישובים קטנים וביישובים יותר גדולים, מדוע שאנחנו נאמץ את השטות הזאת שראש הממשלה אמר, שהגיעה אליו כבומרנג, שלפיה הבחירות המוניציפליות הן איזה מבחן לאומי לאידיאולוגיות לאומיות? זאת היתה שטות. ראש הממשלה שילם עליה מחיר, ואני חושב שאנחנו לא צריכים לאמץ את השטות הזאת. צריך להרגיל את הציבור בארץ לבגרות, להפרדה ולשיקול של כל דבר לגופו. לא ייתכן ולא יעלה על הדעת, שאנשים מבוגרים עם ראש על כתפיהם יחליטו להצביע בקדימה, באבן-יהודה או אפילו בתל-אביב או בירושלים בבחירות המקומיות בגלל הנאמנות האידיאולוגית בנושאים הפוליטיים הלאומיים הכוללים. אין בזה שום היגיון.

שאול יהלום (מפד"ל):

אין אידיאולוגיה מקומית?

מיכאל איתן (הליכוד):

יש אידיאולוגיה מקומית, אבל היא לא קשורה למפלגות האידיאולוגיות הנמצאות בכנסת. אני רואה בארץ תופעה ברוכה, שאנשים יודעים, כמו שאנחנו, חברי הכנסת, לפעמים יודעים, או לעתים קרובות מאוד, מה שהציבור לא תמיד יודע, שיש קואליציות בינינו לבין עצמנו. גם כאשר כאן, בכנסת, אנחנו רוצים לקדם נושאים שונים בוועדות, אנחנו משתפים פעולה לאו דווקא על-פי המסגרות המפלגתיות, אלא על-פי נושאים. אז מדוע לתושבים במקומות הקטנים אסור להפעיל שיקול דעת ולא ללכת על-פי התכתיב המפלגתי ולנסות לבדוק דברים לגופם?

לכן יש מקום אולי להתארגנויות מקומיות. כאן בא החלק השני של דברי וכאן אני נזקק למעט מתמטיקה. נכון שדיברת על אחוזים, אבל במקומות קטנים, כאשר נדרשים אחוזים גבוהים, במספרים מוחלטים עדיין אנחנו מדברים על מספר קטן של מצביעים. במקומות אלה, בשיעור הצבעה של 50%, לפעמים מדובר ב-100–150 בוחרים שיכולים לעבור את אחוז החסימה, ולא רצוי שאחוז נמוך כזה של בוחרים, כשלפעמים אין שום אידיאולוגיה להתארגנות משפחתית, קבוצתית, קטנה כזאת – היא תהפוך להיות באמת גורם משמעותי בתוך חלוקת יחסי הכוחות במועצה.

אני בהחלט יכול להבין את יוזם הצעת החוק ואת ההיגיון שיש בה, אם כי יש לי גם כמה מלות ביקורת. לצערי הרב, היושבת-ראש לא מאפשרת לי לומר אותן, ואולי אמצא את הדרך לומר אותן עוד כאן הערב. ייתכן שעוד תשמעו אותי פעם נוספת בעניין זה.

הי"ר ע' מאור:

תודה. חבר הכנסת אברהם בורג – איננו באולם. חבר הכנסת טלב אלסאנע – איננו באולם. חבר הכנסת עובדיה עלי – איננו באולם.

חברי הכנסת, אנחנו ניגשים להצבעה על הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (חלוקת המנדטים). נא להצביע.

הצבעה מס' 14

בעד ההצעה להעביר את הצעת החוק לוועדה – 9

נגד – 4

נמנעים – 1

ההצעה להעביר את הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (חלוקת המנדטים), התשנ"ג–1993, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

הי"ר ע' מאור:

תשעה בעד, ארבעה מתנגדים, אחד נמנע. הצעת החוק אושרה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני רוצה לדבר בזכות ההימנעות.

הי"ר ע' מאור:

אני רוצה לבדוק בתקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

סיעה שנמנעה יש לה זכות לנמק.

היו"ר ע' מאור:

אבל השתתפת בדיון. אנחנו בודקים בתקנון.

מיכאל איתן (הליכוד):

לא השתתפתי בדיון. יש סיעה – – –

היו"ר ע' מאור:

ייתכן שאתה צודק, אנחנו בודקים בתקנון. רק רגע.

עמנואל זיסמן (העבודה):

הוא לא ראש סיעה.

מיכאל איתן (הליכוד):

אתם יכולים ללכת.

היו"ר ע' מאור:

חבר הכנסת איתן, לפי סעיף 55 לתקנון – סיעה שלא השתתפה בדיון ולא השתתפה בהצבעה או נמנעה ממנה בקריאה ראשונה. אם כן, השתתפת בדיון ומיצית את זכותך. זו קביעתו.

הצעת חוק הרשויות המקומיות (בחירות) (תיקון מס' 20) (חלוקת המנדטים) הועברה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה להכנה לקריאה שנייה ושלישית.

מיכאל איתן (הליכוד):

תסלחי לי, את קוראת את סעיף 55?

היו"ר ע' מאור:

כן.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני אקרא אותו: "בדיון על הצעת חוק תינתן רשות הודעה לכל סיעה – (1) שלא השתתפה בדיון ולא השתתפה בהצבעה או נמנעה ממנה בקריאה ראשונה".

היו"ר ע' מאור:

אבל השתתפת בדיון, חבר הכנסת איתן.

מיכאל איתן (הליכוד):

זה לא משנה.

היו"ר ע' מאור:

זה משנה. השתתפת בדיון כנציג הליכוד ולפיכך הזכות לא עומדת לך.

מיכאל איתן (הליכוד):

אני לא אתווכח אתך בשעת לילה מאוחרת. אני אשאיר את זה לוועדת הפירושים.

היו"ר ע' מאור:

זה גם על-פי התקנון.

חברי הכנסת, קיבלנו היום מכתב מאזרח שהציע לנו, שבתום הישיבה נכריז שהישיבה לא נעולה אלא תמה. אני מתכבדת לאמץ את המלצתו ואני מכריזה שהישיבה תמה.

מיכאל איתן (הליכוד):

רגע, אל תמהרי.

היו"ר ע' מאור:

אנחנו ניפגש מחר בשעה 16:00.

הישיבה ננעלה בשעה 21:09.